

Leto XVIII. Stev. 192
DIREKTOR »BORBE«
VELJKO VLAHOVIČ
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
DUŠAN BLAGOJEVIČ
UREJA UREDNIŠKI ODBOR
List izhaja vsak dan razen
petka — Cens 10 dinarjev

Ljudska PRAVICA

BORBA

GLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE

»LJUDSKA PRAVICA«
USTANOVLJENA 5. OKTOBRA
1934 • MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK, OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL. 1951 KOT DNEV-
NIK, NATO PA KOT TEDNIK
• OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT »BORBA« ZA SLOVENIJO

PO PODPISU PREMIRJA NA KOREJI

Danes bodo izpraznili demilitarizirano področje

Pred sestankom članov nevtralne komisije, ki jo sestavljajo predstavniki Švice, Švedske, Češkoslovaške in Poljske

Pan Mun Jom, 29. jul. (AFP) Častniki Združenega poveljstva in severnokorejsko-kitajske delegacije so danes končali zamenjavo listin o sklenitvi premirja. Združeno poveljstvo bo obdržalo del svojih listin in del nasprotnikovih. V vsakem izmed njih bodo prepisi v treh jezikih (v angleščini, korejščini in kitajščini).

Vojška komisija za premirje na Koreji proučuje možnost, da bi

Italijanski begunci imajo prednost

Trst, 29. julija (Tanjug). Tržaškim krajevnim oblastem so po podatkih italijanskega tiska izročili kakih 8000 prošelj za podelitev stanovanj v Trstu. Vlagatelj prošelj ali sploh nimajo stanovanja, ali pa skupno z več člansko družino stanujejo na stopnicah, v raznih prehodih in drugih krajih, neprimernih za stanovanje.

Zvedelo se je, da imajo občinske oblasti letos na razpolago samo 743 stanovanj, kar pomeni, da niti vsaki 10 prošelec ne bo mogel biti zadovoljen, vendar pa bodo Tržačani tudi od tega majhnega števila stanovanj dobili samo 621 stanovanj, saj bodo dali italijanskim beguncem 122 stanovanj. Za italijanske begunce bodo zgradili še veliko število stanovanj v posebnih naseljih, ki naj bi jih zgradili s krediti rimske vlade v Opčinah, v Sv. Križu in drugih slovenskih krajih cone A STO.

Albanski vojaki vdrlí na grško ozemlje

Ate, 29. julija (AFP). Po poročilu grškega generalštaba so štirje albanski vojaki v noči na 20. julij prodrli na grško ozemlje na območju Jerapigija. Albanski vojaki so padli v zasedo, ki jim jo je postavila grška patrulja, in so se po obojestranskem streljanju umaknili čez mejo. Na kraju dogodka so pustili vojaško čepico in nekaj osebnih predmetov. Skupina opazovalcev Združenih narodov je odšla na kraj incidenta.

ANGLO-AMERIŠKA NESOGLASJA zaradi sprejema Kitajske v OZN

Washington, 29. jul. (UP). Nasprotujoča si gledišča glede na sprejetje Kitajske v OZN so ustvarila nova nesoglasja v angloameriških odnosih. Ameriški uradni krogi le neradi razpravljajo o tem problemu, priznavajo pa, da se spopad zaostrojuje in da ga bosta morali obe državi v kratkem poravnati. Zunanji minister ZDA John Foster Dulles je izjavil na včerajšnji tiskovni konferenci, da je proti sprejetju Kitajske v OZN, če je to cena za združitve Koreje. Britanski minister Selwyn Lloyd je izjavil v

Spodnjem domu, da bo Velika Britanija zahtevala razpravo o sprejetju Kitajske, zastopnik zunanega ministrstva pa je poudaril, da namerava britanska vlada začeti razgovore o tej zadevi po redni diplomatski poti.

Ameriški uradni krogi izjavljajo, da se takšni razgovori še niso začeli, pričakujejo pa, da se bodo kmalu začeli, da bi lahko Velika Britanija in ZDA spravile v sklad svojo politiko že pred pričetkom zasedanja Generalne skupščine, ki se bo šela 17. avgusta.

EGIPTOVSKI TISK O AMERIŠKIH PREDLOGIH

TEMELJ BODOČIH RAZGOVOROV KAIRO-LONDON-WASHINGTON

Kairo, 29. julija. (AFP). Poluradno glasilo egiptovske vojske »Al Tahrir« prinaša v današnji številki posamezne točke predloga, ki ga je predsednik ZDA Eisenhower postavil egiptovski vladi za rešitev angloegiptovskega spora. Časnik piše, da bi lahko na pravilni takšen povzetek ameriških predlogov: britanske oborožene sile naj bi se v 18 mesecih v celoti umaknile s področja Sueškega prekopa; na tem področju ne bi ostalo več kot 4000 britanskih tehničnih in vojaških strokovnjakov; ameriška vlada se bo zavezala, da bo Egipt podprla vojaško in gospodarsko; vojaško oporišče ob Sueškem prekopu naj bi ohranili v dobrem stanju, da bi jih lahko uporabili med vojno in da

bi lahko poslali čete na to področje, da bi sodelovale v njegovi obrambi; politični odbor Arabske unije bi bil pristojen za oceno, ali je vojno stanje oziroma stanje vojne nevarnosti.

»Al Tahrir« prav tako piše, da so tri predlogi temelj za razgovore med generalom Robertsonom in zastopnikom Egipta. Tudi ameriški veleposlanik v Egiptu Caffery nadaljuje svoje neuradne razgovore z egiptovskimi funkcionarji in egiptovski tisk danes poroča, da pričakujejo te dni intenzivno politično dejavnost. Časopisje napoveduje, da se bosta bržkone zblizali egiptovski in britanski stališče, pri tem pa bodo imeli ameriški diplomati pomembno vlogo.

Vojaki bodo lahko obiskovali tečaje in pogostje kot doslej hodili v cerkev.

POMOČ PREBIVALSTVU FUSANA

Stab vrhovnega poveljstva oboroženih sil Združenega poveljstva je po uradnem sporočilu, objavljenem v Južni Koreji, podelil prebivalstvu tačasne južnokorejske prestolnice Fusana pomoč v živilih. Sporočilo poudarja, da izvira ta pomoč korejskemu ljudstvu iz vojaških zalog, da bi lahko proslavili premirje. Med prebivalstvo Fusana so razdelili zavoje, od katerih vsebuje vsak po 8 končev in 700 g riža. To je obrok za pet oseb.

ODLIKOVANJE V SEVERNI KOREJI

Severnokorejski radio je objavil poročilo o razglasitvi vrhovnega poveljnika severnokorejskih čet maršala Kim Ir Sena in poveljnika kitajskih sprotovoljcev generala Peng Te Hua za narodne heroje. Obema so dali odlikovanje za izredne zasluge za severno Korejo. Hkrati sta bila Kim Ir Sen in Peng Te Hua odlikovana z redom zlate kolajne in redom zastave I. stopnje.

Predsednik republike sprejel protestantske duhovnike

Brioni, 29. julija. Danes dopoldne je predsednik republike Josip Broz Tito sprejel skupino 45 ameriških protestantskih duhovnikov in profesorjev udeležencev »seminarja Eddy Sherwoode« pod vodstvom dekana dr. J. Hintleya Duprea.

Med daljšim razgovorom je predsednik Tito odgovoril protestantskim duhovnikom na številna vprašanja iz mednarodne politike, gospodarske graditve naše države, pa tudi na vprašanje o odnosih med državo in cerkvijo v Jugoslaviji.

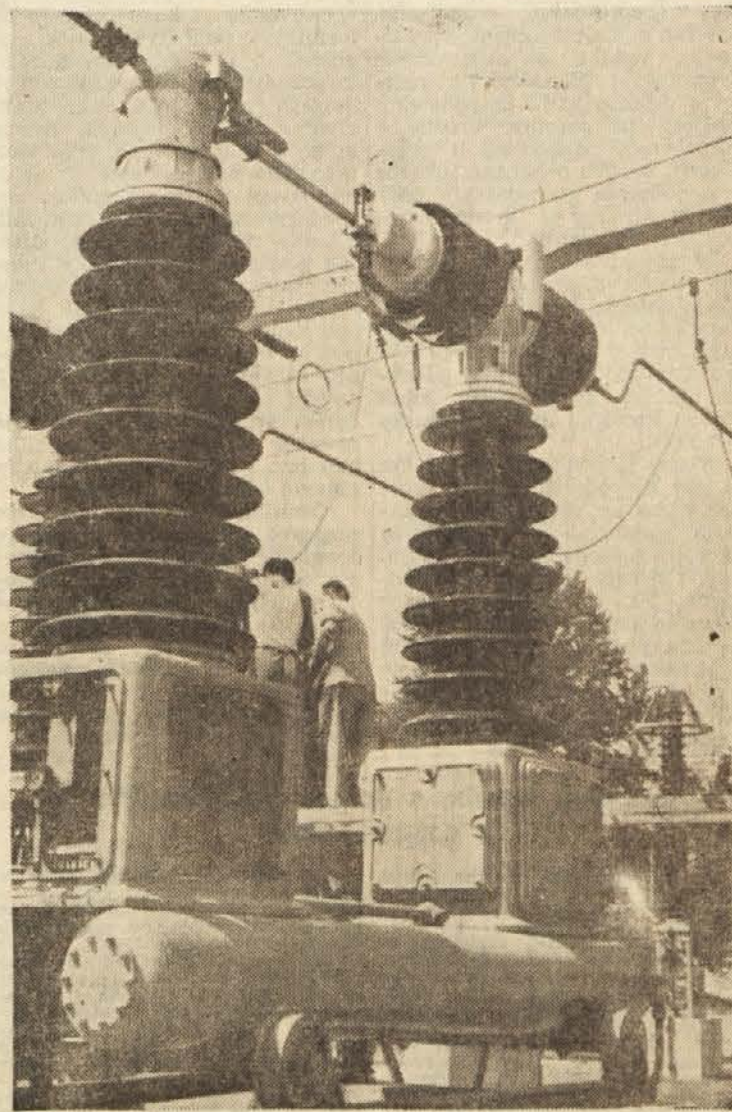
Na koncu sprejema se je g. dr. J. H. Dupre zahvalil predsedniku republike za sprejem, odgovore in gostoljubnost v naši državi.

Novi turški minister za narodno obrambo

(Od stalnega dopisnika »Borbe«) Carigrad, 29. julija. Za novega turškega obrambnega ministra so imenovali Kenana Jilmaza, poslanca iz Burse, ki je bil svoječasno državni podtajnik v ministristvu za narodno obrambo. S tem so izpolnili željo armade, da bi vodila to ministristvo civilna oseba.

Danes se je zvedelo, da je g. Kurtbek odstopil zaradi nesoglasij z generali v zvezi z napredovanjem v armadi, do katerega bi moralo priti 30. avgusta. Nezadovoljni so bili predvsem mlajši oficirji, ki so zahtevali in še vedno zahtevajo napredovanje.

Predsednik republike Bajar in predsednik vlade Menderes sta večkrat odšla v generalštab, da bi rešila to zadevo, vendar sta ugotovila, da je najbolje, če g. Kurtbeka zaradi njegovega stališča razrešijo.

Del transformatorskih naprav hidrocentrale Medvode

V soboto bomo slavili novo zmago ZAČETEK OBRATOVANJA HIDROELEKTRARNE MEDVODE

no obratovanje, je bilo treba vse stroje in naprave vestno in sistematično preizkusiti, kar je trajalo mnogo dela.

Preizkušnje in meritve, ki so trajale dva meseca, so pokazale, da stroji brezhibno obratujejo, prav tako vse zaporne, zaščitne in prenosne naprave. To se je zlasti pokazalo zadnje dni pri obtežljivem poskusu na vodni upor. Generator, ki so ga izdelali v tovarni »Rade Končar«, so obtežili do polne njegove normalne obremenitve, to je do 8500 kilovotov. Ker se je izkazalo, da turbina iz Litostroja lahko zmore še več, so jo še bolj obremenili, to je do 12.400 konjskih sil, pri čemer je generator dal celo 10.000 kilovotov. Ob tej največji obremenitvi je stroj tako mirno tekkel, da so v komandnem prostoru šele po instrumentih spoznali, da je agregat popolnoma obremenjen. Da ob tej največji obremenitvi preizkusijo še zaščitne naprave, so vso obtežbo naenkrat izklopili. Pri tem je turba agregata le trenutno narasla za 12 %, ker je turbinski regulator sam takoj turbino zaprl. Verjetno bo v četrtek elek-

trarna prvič za polizkušnjo oddajala električno energijo na 110.000 voltno omrežje, s čimer bodo preizkušnje zaključene.

GRADITELJI ELEKTRARNE, KI JE VREDNA 3,6 MILIJARDE DINARJEV

Sobotno slavlje v Medvodah bo pravi praznik za vse, ki so v šestih letih gradbene dobe sodelovali pri tem velikem delu, od projektantov do graditeljev, monterjev in nepreglednega števila strokovnjakov in delavcev, ki so vložili ves svoj trud, da izdelajo potrebne velike stroje in naprave. Projekte za elektrarno v Medvodah sta izdelala v Elektroprojektu inž. Prihoda (za gradbeni del) in inž. Gregorčič (za elektrostrojni del), veliki stotonski portalni žerjav pa je konstruiral prof. inž. Kovačec. Vsa gradbena dela je izvršilo podjetje Gradis, najvažnejše strojne naprave pa so delo kolektivov podjetij Litostroja, Rade Končar, Franc Leskošek, Djuro Djaković, Tela, Jambor itd. V zadnji fazi gradbenih del pa je odgovorno delo montaže turbinskih, elektrostrojnih in hidromehaničnih na-

prav izvršila ekipa podjetja Hidromontaže iz Maribora z vodjo montaže Rudijem Cebaškom na čelu. Ta ekipa, ki šteje zdaj že 40 ljudi (prej jih je bilo do 70), že montira tudi zapornico v drugem pretočnem polju in prevzema turbino za drugi agregat, ki so jo izdelali prav tako v Litostroju. Če bodo v tovarni Rade Končar o pravem času izdelali tudi drugi generator, bo čez leto dni elektrarna že obratovala z vso zmogljivostjo 17.000 kilovotov in bo dajala na leto okrog 100 milijonov kilovatin ur električne energije. Tako bo popolnoma dovršen objekt, čigar vrednost znaša po današnjih cenah okrog 3,6 milijarde dinarjev. Pri tej vrednosti celotne naprave bo znašala kalkulirana cena proizvedene električne energije okrog 2,60 din za kilovatio uro.

Nova hidroelektrarna v Medvodah ni samo v tehničnem oziru zgledna in impozantna naprava, marveč je tudi na zunanji in v notranjosti lepo izdelana in opremljena. Posebno lepo je urejena velika strojnica z generatorjem, ki ima stene spodaj obložene z rdečim marmorjem iz bližnjih Hotovelj, tla so iz črnega istrskega marmorja, dvorana pa je razsvetljena s številnimi fluorescentnimi svetilkami.

Medvode same bodo z novo elektrarno mnogo pridobile. Zaježitveno jezero, ki so mu domačini že dali ime Zbiljsko jezero (po vasi Zbilje ob Savi), hitro postaja priljubljeno za kopanje in letovišanje. Razmišljajo že o tem, da bi ob jezeru zgradili počitniške domove z napravami za kopanje in vodni šport. Ker sega to jezero več kilometrov po strugi navzgor, je stari most čez Savo na cesti Skofja Loka-Kamnik prišel pod vodno gladino. Zato je podjetje Slovenija ceste zgradilo nov lep betonski most, dolg 100 m, ki so ga prav te dni dovršili.

SPLOŠNI OGLED ELEKTRARNE BO V NEDELJO

V nedeljo bo nova elektrarna ves dan odprta, da si jo lahko ogledajo s tehničnim spremstvom kolektivi in delovni ljudje. Hkrati prireja sindikalna podružnica hidroelektrarne zabavo na prostoru ob elektrarni, kjer bo poskrbljeno tudi za okrepčilo in godbo.

Pomembna tekmovanja na kongresu esperantistov

Zagreb, 29. julija. V okviru kongresa esperantistov je bil danes sestanek, na katerem je posebna mednarodna komisija, ki je imela nalogo oceniti vsa poslana dela za književni natečaj in izmed teh izbrati najboljša, sporočila svoj predlog za nagrade. To je peti književni natečaj, ki ga je organizirala mednarodna zveza esperantistov.

Natečaj je vzbudil pozornost številnih ljubiteljev književnosti. Komisija je izbrala izmed 96 del najboljše izvirne pesmi, drame in

Brzjavka abesinskega cesarja

Beograd, 29. julija. (Tanjug). Abesinski cesar Haile Selassie je poslal predsedniku republike Josipu Brozu Titu telebrzjavko: »Čestitke Vaše ekselence ob mojem rojstnem dnevu me je zelo razveselilo in vam pravičnem pozdravu. Haile Selassie«.

Odstop prvakov KP Škotske

London, 29. julija. (Tanjug). Laburistični »Daily Herald« piše, da so trije vodilni člani škotske komunistične stranke izstopili iz protesta proti sedanjim strankini politiki, zlasti pa proti politiki generalnega sekretarja Harryja Pollita.

Odstopili so Harry Mc Shane, ki je bil že 50 let strankin funkcionar, najstarejši član škotskega komiteja in predstavnik Škotske v strankinem glasilu »Daily Worker«, Alec Bernstein, dolgoletni partijski funkcionar, in Hugh Savage, član komiteja v Glasgou.

VCERA! SO PRISLI V JAVNO RAZPRAVO OSNUTKI UREDBE O NOVEM GOSPODARSKEM SISTEMU

Beograd, 29. julija
Danes so prišli v javno razpravo osnutki devetih uredb o nadaljnji obdelavi našega novega gospodarskega sistema, in sicer: osnutek uredbe o celotnem proizvodstvu gospodarske organizacije in njegovi razdelitvi, uredbe o upravljanju osnovnih sredstev gospodarskih organizacij, uredbe o kratkoročnem kreditiranju, uredbe o dolgoročnem kreditiranju gospodarstva, uredbe o ustanavljanju gospodarskih podjetij in obratov, uredbe o združevanju gospodarskih organizacij, uredbe o bankah, uredbe o prenehanju gospodarskih podjetij in obratov ter uredbe o trgovinski dejavnosti.

V glavni komisiji za nadaljnjo obdelavo našega gospodarskega sistema pripravljajo še nekatere osnutke uredb, ki bodo tudi prišli v javno razpravo. Vsi osnutki bodo objavljeni v posebnih brošurah, ki jo bosta izdali glavna komisija in »Ekonomska politika«.

Treba je poudariti, da ne gre za nov gospodarski sistem, marveč samo za predlaganje nekaterih sprememb v metodah in ukrepih gospodarjenja na trajni osnovi našega gospodarskega sistema. Ta trajna osnova pa je delavsko samoupravljanje gospodarskih podjetij. Ko bodo torej te spremembe uveljavljene, bodo gotovino naša gospodarskega sistema v naši državi še zmeraj gospodarska združena proizvodja-

cev, sloneča na splošni ljudski lastnosti proizvodnih sredstev in na svoji pravici, da upravljajo vse dobrine in vrednote, kar jih proizvajajo. Da jih izmenjavajo ali razdeljujejo. Čeprav pa tu ne gre za spremembo osnove našega gospodarskega sistema, je treba poudariti, da so predlagane večje spremembe, ki bodo privedle do nadaljnje razširitve pravice neposrednih proizvajalcev. Sedanji in poznejši osnutki uredb so plod dolgega preverjanja, kako funkcionira novi gospodarski sistem, ki ga v zadnjih dveh, treh letih praktično uveljavljamo. Z novimi ukrepi naj bi iz našega gospodarskega sistema odstranili ostanke starega upravnega sistema gospodarjenja (zlasti v sistemu investicijske graditve) ter takšne ukrepe, ki so bili delno potrebni kot prehodna oblika na poti v novi sistem (sistem stopnje akumulacije in skladov). Z novimi ukrepi naj bi naš gospodarski sistem glede na sedanje razmere dobil tudi nove oblike (posebno v kreditnem sistemu in sistemu obratnih sredstev).

Osnutki uredb pridejo v širšo razpravo zato, da bi jih ljudje dosedanje izkušnje iz uveljavljanja novega gospodarskega sistema temeljito proučili, da bi spoznali vse njegove pozitivne in negativne posledice, preden se bodo začeli uveljavljati novi gospodarski ukrepi. To naj bi se zgodilo v začetku prihodnjega leta.

Osnutek uredbe o dolgoročnem kreditu v gospodarstvu

Po določbah tega osnutka dajejo dolgoročne kredite za investicije v gospodarstvu Narodna banka in komunalne banke. Krajne in avtonomne enote, ljudske republike in FLR Jugoslavije lahko dajejo dolgoročne kredite za investicijske graditve iz svojih proračunskih sredstev. Tudi gospodarske organizacije lahko dajejo posamezne dolgoročne kredite v primerih, ki jih predvideva ta uredba.

Banke lahko dajejo dolgoročne kredite: gospodarskim in državnim organizacijam, kakor tudi državnim avtonomnim enotam, ljudskim republikam in FLR Jugoslaviji za investicijske graditve v gospodarstvu, kakor tudi skupnim državljanom, toda samo za ustanavljanjem novih obratov in podjetij. Narodna banka FLRJ daje dolgoročne kredite tudi komunalnim bankam. FLRJ in ljudske republike lahko dajejo dolgoročne kredite zlasti za graditve investicijskih objektov, koristnih za vso državo oziroma za povzdigo nerazvitenih področij FLRJ pa tudi za graditve objektov za potrebe narodne obrambe. Zvezni družbeni plan predvideva celotni znesek, ki jih banke, krajne in avtonomne enote, republike in FLRJ lahko uporabljajo za kreditiranje in financiranje investicij v enem letu. Celotna sredstva bank za dolgoročno kreditiranje v enem letu so določena s kreditno bilanco FLRJ, ki je sestavni del zveznega državnega plana. Gospodarske organizacije lahko kreditirajo druge gospodarske organizacije s pogodbami, določenimi z zveznim predpisom. Dobniki od obresti izredno v tem primeru v celotni proizvodni gospodarskih organizacij.

Višina obrestne mere za dolgoročne kredite se razna po razmerah na trgu. Z zveznim državnim planom se določijo minimalna obrestna mera, kakor tudi maksimalni rok odplačila kreditov za posamezne gospodarske panoge. Medsebojne kreditne obveznosti posojilodajalcev in koristnikov se določijo s pogodbo o kreditu, ki mora biti pisnena. Komunalne banke ne morejo neposredno stopati v medsebojne kreditne odnose.

Sredstva Narodne banke FLRJ za dolgoročno kreditiranje se zbirajo iz dohodkov iz prodaje državnih in avtonomnih sredstev gospodarskih podjetij in iz bančnih sredstev dolgoročnega značaja, naloženih v banki. Sredstva komunalnih bank se zbirajo iz bančnih sredstev dolgoročnega značaja, naloženih v banki, iz dolgoročnih kreditov od Narodne banke FLRJ in iz drugih sredstev.

Pri dajanju kreditov v obsegu obrata oziroma podjetja, sodeluje skupina državljanov praviloma s svojimi sred-

stvi. Nov obrat oziroma podjetje je dolžno prejeti vrednost vrnilo posojilodajalcu in plačati obresti, ki ne morejo biti večje od predpisanih obrestni od hranilnih vlog.

Dolgoročne kredite je dovoljeno uporabljati samo v namene, za katere so bili odobreni. Pogodba o dolgoročnem kreditu mora obsegati določbe o znesku kredita, o roku njegovega plačila, o obrestni meri in namenu kredita, lahko pa vsebuje tudi določbe o jamstvu, da bo kredit vrnjen, ter druge določbe. Za sklenitev pogodbe je potrebno, če bi koristnik kredita predložil investicijski elaborat, ki ga je pregledala in odobrila pristojna revizijska komisija. Koristnik kredita so dolžni dobiti kredit vračati v polletnih anuitetah, s pogodbo pa se lahko določi plačevanje polletnih anuitet v mesečnih obrokih. Rok vračanja kredita se začne z dnem, ki je s pogodbo določen kot dan začetka uporabe objekta. V pogodbo o dolgoročnem kreditu je treba vključiti tudi določbe o pravicah pogodbenih strank za primer, če njune obveznosti niso bile izpolnjene. Zlasti je treba vključiti nekatere pravice posojilodajalca (odpoved pogodbe, zahteva o vrnitvi celotnega kredita, za primer, če bi koristnik ne držal pogodbe. Banke so dolžne pravilno uporabiti dolgoročnih kreditov nadzorovati.

Osnutek uredbe obsega tudi določbe o zagotovitvi terjatev iz pogodbe o dolgoročnem kreditiranju. Banka na primer lahko odobri kredit kreditu pogojno veže na poročilo dolga izdaja, za primer, če bi koristnik kredita predložil investicijski elaborat, ki ga je pregledala in odobrila pristojna revizijska komisija. Koristnik kredita so dolžni dobiti kredit vračati v polletnih anuitetah, s pogodbo pa se lahko določi plačevanje polletnih anuitet v mesečnih obrokih. Rok vračanja kredita se začne z dnem, ki je s pogodbo določen kot dan začetka uporabe objekta. V pogodbo o dolgoročnem kreditu je treba vključiti tudi določbe o pravicah pogodbenih strank za primer, če njune obveznosti niso bile izpolnjene. Zlasti je treba vključiti nekatere pravice posojilodajalca (odpoved pogodbe, zahteva o vrnitvi celotnega kredita, za primer, če bi koristnik ne držal pogodbe. Banke so dolžne pravilno uporabiti dolgoročnih kreditov nadzorovati.

Osnutek uredbe obsega tudi določbe o zagotovitvi terjatev iz pogodbe o dolgoročnem kreditiranju. Banka na primer lahko odobri kredit kreditu pogojno veže na poročilo dolga izdaja, za primer, če bi koristnik kredita predložil investicijski elaborat, ki ga je pregledala in odobrila pristojna revizijska komisija. Koristnik kredita so dolžni dobiti kredit vračati v polletnih anuitetah, s pogodbo pa se lahko določi plačevanje polletnih anuitet v mesečnih obrokih. Rok vračanja kredita se začne z dnem, ki je s pogodbo določen kot dan začetka uporabe objekta. V pogodbo o dolgoročnem kreditu je treba vključiti tudi določbe o pravicah pogodbenih strank za primer, če njune obveznosti niso bile izpolnjene. Zlasti je treba vključiti nekatere pravice posojilodajalca (odpoved pogodbe, zahteva o vrnitvi celotnega kredita, za primer, če bi koristnik ne držal pogodbe. Banke so dolžne pravilno uporabiti dolgoročnih kreditov nadzorovati.

Osnutek uredbe obsega tudi določbe o zagotovitvi terjatev iz pogodbe o dolgoročnem kreditiranju. Banka na primer lahko odobri kredit kreditu pogojno veže na poročilo dolga izdaja, za primer, če bi koristnik kredita predložil investicijski elaborat, ki ga je pregledala in odobrila pristojna revizijska komisija. Koristnik kredita so dolžni dobiti kredit vračati v polletnih anuitetah, s pogodbo pa se lahko določi plačevanje polletnih anuitet v mesečnih obrokih. Rok vračanja kredita se začne z dnem, ki je s pogodbo določen kot dan začetka uporabe objekta. V pogodbo o dolgoročnem kreditu je treba vključiti tudi določbe o pravicah pogodbenih strank za primer, če njune obveznosti niso bile izpolnjene. Zlasti je treba vključiti nekatere pravice posojilodajalca (odpoved pogodbe, zahteva o vrnitvi celotnega kredita, za primer, če bi koristnik ne držal pogodbe. Banke so dolžne pravilno uporabiti dolgoročnih kreditov nadzorovati.

Osnutek uredbe o kratkoročnem kreditiranju

Koristniki kratkoročnih kreditov bi bile gospodarske organizacije, komunalne banke, hranilnice, družbene organizacije, krajne in avtonomne enote, ljudske republike, in FLR Jugoslavije.

Kratkoročne kredite bi dajali v naslednje namene: gospodarskim organizacijam za obratna sredstva, komunalnim bankam in hranilnicam, da bi dajale kredite v obsegu obrata in v družbenim organizacijam ter krajnim enotam, državnim organizacijam, da bi omogočili njihovo delo, krajnim in avtonomnim enotam, ljudskim republikam in FLR Jugoslaviji pa, da bi v primeru neenakomernega dotoka proračunskih dohodkov krije proračunske izdatke. Kratkoročne kredite dajejo gospodarskim in državnim organizacijam Narodna banka FLRJ, komunalne banke in hranilnice, komunalnim bankam FLRJ, krajnim enotam komunalne banke, avtonomnim enotam, ljudskim republikam in FLRJ pa Narodna banka FLRJ. Komunalne banke in hranilnice ne morejo stopati v medsebojne kreditne odnose, lahko pa sklepajo pogodbe o kratkoročnem kreditu samo z Narodno banko FLRJ.

Medsebojne pravice in obveznosti posojilodajalca in koristnika kredita se določijo s pogodbo o kreditu, ki mora biti pisnena. Višina obrestne mere se določi presto po tržnih pogojih. Izjemoma Zvezni izvršni svet določi, po kateri obrestni meri Narodna banka FLRJ daje kratkoročne kredite komunalnim bankam in hranilnicam (eskonata obrestna mera Narodne banke). Kadar zahteva izpolnjevanje državnega plana, lahko Zvezni izvršni svet predpiše, da se določeni kategorijam gospodarskih

organizacij ali vsem gospodarskim organizacijam določenih gospodarskih panog ali področij dajanje kreditov omeji, oziroma da se jim zaračuna nižja ali višja obrestna mera od tiste, ki velja na trgu. Kratkoročna sredstva se lahko uporabljajo izključno za kratkoročno kreditiranje. Od uporabljenega dela pogodbenega kredita plača obresti, od neuporabljenega dela pa provizijo. Od kredita, ki ga ne vrne v roku, je dolžnik dolžan raznesti rednih plačil tudi za mudne obresti. Celotno finančno poslovanje mora gospodarska oziroma družbena organizacija opravljati preko svojega tekočega računa pri teritorialni komunalni banki.

Pogodba o kratkoročnem kreditu mora obsegati znesek kredita, rok njegovega odplačila, obrestno mero in namen kredita. V pogodbo pridejo tudi določbe o pravicah pogodbenih strank za primer, če bi pogodba ne bila izpolnjena. Državni organ, gospodarska in družbena organizacija oziroma skupina državljanov, ki so gospodarsko organizacijo ustanovili, imajo banki za znesek prejetega kredita. Krajne in avtonomne enote, ljudske republike in FLR Jugoslavije lahko sklenejo pogodbo o kreditu največ do višine četrtine iz njihovega proračuna predvidenih izdatkov. FLR Jugoslaviji in ljudski republiki lahko da banka kredit samo, če je o njemu kredita izdan odlok Zveznega oziroma republiškega izvršnega sveta, za kredit krajnim in avtonomnim enotam pa je potrebna odobritev republiškega izvršnega sveta. Rok odplačila kredita ne more biti daljši od enega leta.

Osnutek uredbe nadalje določa način in sredstva za zagotovitev pogodbenih kreditov (poročilo ljudskega

obzora okraja oziroma mesta, poročilo avtonomne enote oziroma republike, poročilo katere druge gospodarske organizacije, obilgacija), dalje so v osnutku določbe o nadzorstvu nad izpolnjevanjem predpisov o kratkoročnem kreditiranju (nadzorovane vrste podjetij in finančne inspekcije). Ista, če finančna inspekcija ugotovi velike nepravilnosti, s katerimi je povzročena znatna škoda splošni ljudski imovini, bo med drugim predlagala, da ljudski odbor okraja oziroma mesta izda odlok o razpustu upravnega odbora banke ali hranilnice oziroma upravnega odbora delavskega sveta in upravnega odbora

Osnutek uredbe o ustanavljanju gospodarskih podjetij in obratov

Po osnutku te uredbe velja za gospodarsko podjetje oziroma obrat vsaka organizacija, katere predmet je samostojna gospodarska dejavnost. Takšna podjetja ustanavljajo državni organi, družbene organizacije, gospodarske organizacije ter skupine državljanov.

Podjetje oziroma obrat se konstituiše iz izvršilnih organov delavskega samoupravljanja in z registracijo. Podjetje se lahko konstituiira samo, če je pripravljeno na obratovanje oziroma izpolnjevanje svojih dolžnosti in ko so izpolnjeni vsi pogoji za njegovo ustanovitev. S posebnimi predpisi Zveznega in republiškega izvršnega sveta bodo določeni za posamezne vrste podjetij in gospodarskih obratov pogoji za tehnično opremljenost, higiensko-sanitarno zaščito, strokovno izobrazbo osebja in za sedež obratnih in poslovnih enot. Kot poseben pogoj za ustanovitev posameznih podjetij se lahko predpiše privolitve določenih strokovnih organov.

Gospodarska in družbena organizacija ali skupina državljanov, ki ustanove podjetje ali obrat, ima samo pravico do vrnitve vrednosti sredstev, ki jih je dala podjetju ob njegovi ustanovitvi proti obrestim. Obresti od teh sredstev ne morejo biti večje od obrestni od hranilnih vlog. Osnutek uredbe določa tudi postopek za registracijo gospodarskih podjetij in obratov, ki morajo biti vpisani v register gospodarskih podjetij in obratov, ki ga vodi Zvezni izvršni svet. Register je javen in okrožno sodišče v »Službenem listu« objavljati ime podjetja oziroma obrata skupaj s podatki o imenu, sedežu in predmetu poslovanja podjetja.

Vsako gospodarsko podjetje mora imeti svoja pravila, ki jih sprejme delavski svet oziroma delovni kolektiv v podjetju, v katerih določijo, žitev z drugimi podjetji, razdelitvi, svetla ne voljo. Pravila gospodarskega podjetja obsegajo med drugim določbe o značaju poslovanja podjetja, o delavskem svetu in njegovih pooblastilih ter o upravnem odboru, o pristojnosti direktorja ter o pravicah delavcev in uslužbencev. Pravila podjetja potrdi ljudski odbor.

Obrat ne more imeti svojih pravil, toda ljudski odbor lahko v odloku o ustanovitvi obrata določi, da mora imeti obrat tudi pravila. V tem primeru sprejme pravila delovni kolektiv.

Osnutek uredbe o prenehanju gospodarskih podjetij in obratov

Osnutek uredbe določa, da gospodarsko podjetje ali obrat preneha predvsem v primeru, če delovni kolektiv z referendumom ob dvotretjinski večini sklene prenehanje, združenje z drugimi podjetji, razdelitvi, svetla ne voljo. Pravila gospodarskega podjetja obsegajo med drugim določbe o značaju poslovanja podjetja, o delavskem svetu in njegovih pooblastilih ter o upravnem odboru, o pristojnosti direktorja ter o pravicah delavcev in uslužbencev. Pravila podjetja potrdi ljudski odbor.

Osnutek uredbe obsega tudi določbe o zagotovitvi terjatev iz pogodbe o dolgoročnem kreditiranju. Banka na primer lahko odobri kredit kreditu pogojno veže na poročilo dolga izdaja, za primer, če bi koristnik kredita predložil investicijski elaborat, ki ga je pregledala in odobrila pristojna revizijska komisija. Koristnik kredita so dolžni dobiti kredit vračati v polletnih anuitetah, s pogodbo pa se lahko določi plačevanje polletnih anuitet v mesečnih obrokih. Rok vračanja kredita se začne z dnem, ki je s pogodbo določen kot dan začetka uporabe objekta. V pogodbo o dolgoročnem kreditu je treba vključiti tudi določbe o pravicah pogodbenih strank za primer, če njune obveznosti niso bile izpolnjene. Zlasti je treba vključiti nekatere pravice posojilodajalca (odpoved pogodbe, zahteva o vrnitvi celotnega kredita, za primer, če bi koristnik ne držal pogodbe. Banke so dolžne pravilno uporabiti dolgoročnih kreditov nadzorovati.

Osnutek uredbe obsega tudi določbe o zagotovitvi terjatev iz pogodbe o dolgoročnem kreditiranju. Banka na primer lahko odobri kredit kreditu pogojno veže na poročilo dolga izdaja, za primer, če bi koristnik kredita predložil investicijski elaborat, ki ga je pregledala in odobrila pristojna revizijska komisija. Koristnik kredita so dolžni dobiti kredit vračati v polletnih anuitetah, s pogodbo pa se lahko določi plačevanje polletnih anuitet v mesečnih obrokih. Rok vračanja kredita se začne z dnem, ki je s pogodbo določen kot dan začetka uporabe objekta. V pogodbo o dolgoročnem kreditu je treba vključiti tudi določbe o pravicah pogodbenih strank za primer, če njune obveznosti niso bile izpolnjene. Zlasti je treba vključiti nekatere pravice posojilodajalca (odpoved pogodbe, zahteva o vrnitvi celotnega kredita, za primer, če bi koristnik ne držal pogodbe. Banke so dolžne pravilno uporabiti dolgoročnih kreditov nadzorovati.

Osnutek uredbe obsega tudi določbe o zagotovitvi terjatev iz pogodbe o dolgoročnem kreditiranju. Banka na primer lahko odobri kredit kreditu pogojno veže na poročilo dolga izdaja, za primer, če bi koristnik kredita predložil investicijski elaborat, ki ga je pregledala in odobrila pristojna revizijska komisija. Koristnik kredita so dolžni dobiti kredit vračati v polletnih anuitetah, s pogodbo pa se lahko določi plačevanje polletnih anuitet v mesečnih obrokih. Rok vračanja kredita se začne z dnem, ki je s pogodbo določen kot dan začetka uporabe objekta. V pogodbo o dolgoročnem kreditu je treba vključiti tudi določbe o pravicah pogodbenih strank za primer, če njune obveznosti niso bile izpolnjene. Zlasti je treba vključiti nekatere pravice posojilodajalca (odpoved pogodbe, zahteva o vrnitvi celotnega kredita, za primer, če bi koristnik ne držal pogodbe. Banke so dolžne pravilno uporabiti dolgoročnih kreditov nadzorovati.

Osnutek uredbe o upravljanju osnovnih sredstev gospodarske organizacije

Osnutek te uredbe določa, da upravljajo osnovna sredstva gospodarskih organizacij delovni kolektiv v dobro vse družbene skupnosti na temelju socialistične demokratične pravice do samoupravljanja proizvodnje v gospodarstvu. Osnovna sredstva gospodarske organizacije se upravljajo v okviru državnega plana in drugih predpisov pod nadzorom družbe. Upravljanje je v tem, da gospodarska organizacija osnovna sredstva uporablja in uveljavlja druge pravice, katerim temeljijo gospodarske organizacije samostojno razpolaganje.

Osnutek določa, da gospodarska organizacija odgovarja družbi za celotno vrednost osnovnih sredstev in da jih je dolžna vzdrževati v polni vrednosti. Vsako zmanjšanje vrednosti osnovnih sredstev bo morala gospodarska organizacija nadoknaditi družbi, ki ne bo priznala nobenega zmanjšanja vrednosti osnovnih sredstev kot osnove za zmanjšanje obveznosti gospodarske organizacije do družbe. Gospodarska organizacija bo plačevala družbeni skupnosti tudi obresti od vrednosti osnovnih sredstev, dokler se amortizirajo po določbah te uredbe in drugih predpisih. Vrednost osnovnih sredstev se bo zmanjševala za znesek vplačane amortizacije.

Stvari iz osnovnih sredstev bodo v prostem prometu, kar pomeni, da jih gospodarska organizacija lahko prodaja, toda samo na način, predviden s to uredbo. Osnovna sredstva se lahko povečajo z nakupom iz sredstev dolgoročnega kredita ali pa iz sredstev, katerim temeljijo gospodarske organizacije samostojno razpolaganje. Gospodarska organizacija ne bo mogla uporabljati osnovnih sredstev kot obratna in tudi ne bo imela pravic dajati stvari osnovnih sredstev v zakup. To bo dovoljeno samo v primeru, če so stvari iz osnovnih sredstev zaradi narave poslovanja ostale nezaključene. Tudi stvari tudi ne bo mogla dajati v zakup državljanom

gospodarske organizacije ali o izmenjavi direktorja banke, hranilnice oziroma gospodarske organizacije ali da izda odlok o prisilni upravi nad banko, hranilnico oziroma gospodarsko organizacijo. Proti temu odloku je možna pritožba v roku 15 dni na izvršni svet republike.

Osnutek uredbe nadalje določa, da kršilce predpisov o kreditiranju denarne globe do milijon dinarjev. O potrošniških in drugih kreditih bodo izdani posebni predpisi. Določbe te uredbe naj bi se uporabljale od 1. januarja 1954, ko bi prenehali veljati tudi vsi predpisi, ki jim nasprotujejo.

Osnutek uredbe o združevanju gospodarskih organizacij

Osnutek uredbe o združevanju gospodarskih organizacij določa, da se lahko združijo gospodarske organizacije, katerih gospodarska dejavnost je pogojno vezana na skupno izkoriščanje osnovnih sredstev ali pri katerih je popolno izkoriščanje zmogljivosti zbornice vezano na medsebojno vskladitev dela, združitev celoto samo s posebnimi uredbami Zveznega izvršnega sveta. S temi uredbami se določijo medsebojni odnosi združenih podjetij, odnos združenih podjetij do združenja in odnos združenih podjetij do družbe.

Gospodarske organizacije se združijo v zbornice, da pospešijo proizvodnjo in blagovni promet. Državni organi lahko s posebnimi predpisi zaupajo zbornicam izvajanje posameznih poslov, kakor je izdajanje potrdil o strokovni izobrazbi, o poreklu in kakovosti blaga, o opravljanju strokovnih izpitov, o določanju posebnih uzane in poslovnih oblačev, o predpisovanju tehnike vodstva poslovnih knjig itd. Delo zbornice nadzorujejo ljudske skupščine oziroma ljudski odbori.

Osnutek uredbe obsega tudi notranji ustroj zbornice. Na zemlji Jugoslavije se ustanovita zvezna industrijska zbornica in zvezna trgovinska zbornica. Republiške trgovinske zbornice se lahko združijo v zvezo trgovinskih zbornic za ozemlje FLRJ. V to zvezo se lahko včlanijo tudi zvezna zunanja trgovinska zbornica. Rajske kmetijske zbornice se lahko združijo v zvezo kmetijskih zbornic za vso državo, republiške zveze gozdnih zbornic in republiške zveze obrtnih zbornic in republiške zveze ozemljih FLRJ urade za gostinstvo in obrtništvo. V tem osnutku uredbe so precizirane možnosti glede ustanovitve razen republiških, tudi rajnskih in krajevskih zbornic.

gospodarskih in družbenih obveznosti trajno nesposobna. Za takšna pa veljajo, če ne izpolnjujejo predpisanih obveznosti glede krija potreb, če ne dosegajo minimalnega plačnega sklada, če nimajo posiva ljudskega odbora ali republike, in izdajajo, če tudi po prisilni poti niso mogla poravnati svojih denarnih terjatev.

Za postopek prisilne likvidacije je pristojno okrožno sodišče. Državni organi, gospodarske in družbene organizacije lahko izven postopka prisilne likvidacije prevzamejo sanacijo podjetja, ki ne more več izpolnjevati svojih gospodarskih in družbenih obveznosti, če se predhodno postopek prisilne likvidacije ustavi, lahko v takšnem podjetju upostavi prisilno upravo, dokler se ne izmože iz gospodarskih težav. Prisilna uprava je v rokah upravnika, v podjetju pa še ostane direktor, ki dela pod njegovim nadzorom.

Osnutek uredbe navaja posledice prisilne likvidacije za člane delavskega sveta in upravnega odbora ter za direktorja in ostalo tehnično vodilno osebje. Osnutek določa, da vsi ti za določeno število let ne morejo biti voljeni v organe ali postavljani na vodilne položaje katerekoli gospodarske organizacije.

in privatnopravnim osebam. Zakupnina ne more presegati vsote amortizacijskih zneskov in obrestni, ki jih gospodarska organizacija dolžna plačevati v času, za kateri je bila stvar dana v zakup. Te obrestje se ne bodo nanasale na gospodarske organizacije, pri katerih sodi dajanje osnovnih sredstev v zakup v njihovo redno gospodarsko dejavnost.

Po osnutku uredbe si bo gospodarska organizacija prisrskovala osnovna sredstva na temelju pogodbe o nakupu in izdajali ali graditvi, kakor tudi s proizvodnjo in lastni režiji. Med poslovanjem si bo prikrovala sredstva iz sredstev amortizacijskega sklada, dolgoročnih kreditov in iz sredstev, s katerimi gospodarske organizacije samostojno razpolagajo. Vrednost osnovnih sredstev bo komisijko ugotovili ljudski odbor okraja oziroma mesta pred registracijo gospodarske organizacije, ki so bile registrirane pred dnem, ko je začela veljati ta uredba, bo vrednost osnovnih sredstev ugotovljena s cenitvijo. Vrednost osnovnih sredstev, dobljenih s pogodbo o nakupu, izdelavi ali s pogodbo o graditvi v sestavi, se iz njihove kupne cene, sestavljene iz montiranja, vrednosti stroškov dovoza in montiranja, vrednosti sredstev, ki jih je gospodarska organizacija izdelala v lastni režiji, pa iz cene na trgu in stroškov montiranja. Da bi vrednost osnovnih sredstev vskladili z gibanjem njihovih cen na trgu, bo gospodarska organizacija dolžna v določenih časovnih presledkih praviloma na koncu poslovnega leta opraviti njihovo valorizacijo.

Gospodarska organizacija je dolžna osnovna sredstva čuvati, redno vzdrževati in racionalno ravnati z njimi. Skoda bo krila sama iz sredstev za samostojno razpolaganje, kolikor škoda ni moč kriti na temelju zavarovanja ali kakih drugi podlagi. Za poravnava škode se uporabi tudi za služek delavcev in uslužbencev go-

Primer demokratičnosti

Tovariši uredniki!

Te dni smo brali o časnikih, pa tudi o vaši rubriki je bilo objavljeno pismo o izmenjavi vodilnih tovarišev o Mestnem ljudskem odboru Ljubljane. Mislim, da ne bo odveč, če napišem o tem še kako besedo.

Po mojem mnenju je ta zadeva že sama po sebi za razvoj socialistične demokracije pri nas zelo pomembna in značilna. Na tem primeru se je zelo jasno pokazala vsa moč socialistične demokracije, njena žilavost in širina, s katero obravnavamo posamezna aprašanja.

V Mestnem ljudskem odboru Ljubljane se je posamezno očitno pokazala nedemokratičnost o vodstvu odbora. V sistemu, v katerem se krepe in zmagujejo birokratske težnje, bi takšno vodstvo sprejeli odprti rok in ne bi imeli pomislekov proti njemu. V našem sistemu socialistične demokracije pa je to nemogoče in nasprotuje celotnemu našemu razvoju. Zato so takšni ukrepi zadeli na hitro obsodbo javnega mnenja Ljubljane, organizacije Socialistične zveze so povzdignile glas in protestirale. MLO je sprel spleo o izmenjavi ljudi, ki so neposredno odgovorni za storjene napake o vodstvu ali pa ki so za nepravilnosti vedeli, pa niso proti njim ničesar ukrenili.

To pa še ni vse. Naj mi bo spet dovoljena primerjava. Po birokratskem načinu obravnavanja aprašanj, po birokratski izmenjavi vodilnih ljudi, »ki niso ustrezali«, so takšne ljudi nadpadlo o najboljšem primeru politično popolnoma likvidirali, da ne govorimo o fizični likvidaciji, ki je kmalu sledila. Nasprotno pa spremembe o vodstvu MLO Ljubljane še zdaleč ne pomenijo politične likvidacije izmenjanih tovarišev Aosiča, Kreseta in drugih. Nasprotno, to samo pomeni, da bodo morali za storjene prekrške in napake nositi tudi ustrezne posledice.

To je torej res dober primer naše socialistične prakse, dokaz socialistične demokracije o Slo-

veniji. Ni dooma, da imajo tudi v nekaterih drugih mestnih odborih o drugih republikah podobne pojave, kakor o ljubljanskem odboru. Ne bi bilo napadno, da bi imeli toliko moči, kakor naši tovariši o Ljubljani in da bi ubrali njihovo pot.

Petre Jankulovski
Beograd

Beseda o prireditvah

Tovariši uredniki!
Čakal sem, da bo morda kdo drug spregovoril o tem, pa kaže, da moram prav jaz. Gre za razne obiske »sledilskih«, bolj rečeno amaterskih in diletantskih potujočih skupin in društev ter sploh za prireditve pri nas o slovenskem Primorju.

Ne bom posegal »daleč« o minulost. Omenil bi samo obisk »slikega telefona« Paradisa, ki je 13. julija prispel o Vipavo. Za njegovo nastop so delali točno reklamo, da so opozorili nanj tudi ljudi, ki se za takšne stvari ne zanimajo. Govorim o Vipavcih in pipavski garniziji. Ko pa je nastopil, je bilo občinstvo tako ogorčeno, da je večina ostala pred orati Zdravnežnega doma in odločno zahtevala naj jim ostopnostno vrnejo. Če zdaj spregovorite s kom o »eksperimentnem večeru«, vam takoj pove, da je bil večer res »eksperimenten« na račun ljudskih žepov o pravem pomenu besede.

Da bi ose to zabelil, je Paradiso na koncu svojega nastopa rekel, da z obiskom ni zadovoljen, ker je bil o Gorici boljši. V obeh primerih pa so bili prodani samo sedeži po 40 do 60 din. Mož je opravičil svoj partnerico, češ da mu je zelo žal, da ni mogla nastopiti, ker ima srečno napako. Kritiziral nas je, da smo se proti njemu »zarotili«, ker med občinstvom ni mogel najti nobenega medija.

Paradiso nastop pri nas ni osamljen primer. Vsako leto vidimo le nekaj dobrih nastopov, kakršne imajo o količjak očejem mestu osak dan ali vsaj dookraj na teden. Skrajni čas je že, da bi s strožjo kontrolo preprečili takšno šarlatanstvo.

Poročnik JLA Dušan Lješević

Dnevna kronika

77.000 ton žita iz ZDA

Reka, 29. jul. (Tanjug). V reško pristanišče je ta mesec priplulo 10 velikih čezoceanskih ladij s 77.000 tonami žita, ki ga je naša država dobila deloma na račun pomoči, delno pa je kupila v ZDA. Ta dobava obsega 3000 ton koruze, ostalo pa je pšenica.

Pričakujejo, da bo prispel prihodnji mesec iz ZDA čez reško in splitsko pristanišče nov kontingent 85.000 ton žita.

V nedeljo bo začela obratovati tovarna »Planika«

»Industrija obutve« iz Ljubljane ter tovarna čevljev in mestna čevljarina iz Kranja so se združile v kolektiv »Planika«, ki bo v nedeljo odprl novo veliko tovarno v Kranju. Podjetje že zaposluje 300 ljudi ter bo že prvi mesec obratovanja izdelovalo približno po 800 parov čevljev na dan, njena dejanska zmogljivost pa je še nekajkrat večja. V »Planiki« obljubljajo, da bodo delali z geslom: trepčno in poceni obutev ljudstvu! Ročno bodo izdelovali le nekatere posebne vrste čevljev po najnovejši modi. Njena posebnost pa bodo čevlji z infra žarki

DANES PO SVETU

Rimska raznarodovalna politika

Jugoslovanski predstavnik na zasedanju Ekonomsko-socialnega sveta OZN v Ženevi je predložil resolucijo o potrebi razširitve pripadnosti za preprečevanje diskriminacije tudi na tiste države, ki niso članice OZN. Omenil je stalno diskriminacijo v Italiji in coni A STO proti Slovincem. Italijanska vlada je sprito tega odgovorila po svojem konzulu v Ženevi, ki se udeležuje tega zasedanja kot opazovalec. To je bil za italijanske liste signal, da so še močnejše pognali kolo protijugoslovanske propagande, ki se je zlasti razmahnila v zadnjih dneh sprito poziva jugoslovanski vojaški misliji na razgovore v Washingtonu.

Predstavnik Jugoslavije je navedel v Ženevi številne prepričljive dokaze. Italijanski konzul Silimbeni si je prizadeval, da bi jih zavrnil s tem, da je zanikal brez dokazov njihovo resničnost in izjavil, da odklanja »nepravilne obtožbe« proti njegovi oblasti. Kot pristojnost, ki mu je bila dana kot opazovalec, da govori na tem zasedanju in izrekel številne klevete na račun Jugoslavije, s čimer je ostal dosleden v besedah in dejanjih italijanski politiki.

Da diskriminacija proti Slovincem pa tudi proti Francozom in Avstrijcem, ki žive v Italiji, vendar pri slednjih v manjšem obsegu, obstaja, ni nikakoli novost. Raznarodovanje je tridimenzionalno sredstvo za reševanje ozemeljskih zahtev in italijanskega ekspanzionizma. Italijanska vlada je zelo pogosto prevzemala obveznosti in sama izdajala zakone, ki »jamčijo« pravice manjšin na njenem ozemlju, redko pa se je zgodilo, da so kako izmed teh obljub v praksi stotovali ali pa da je kakemu Slovincu, ki se je skliceval na ta zakon, uspelo priti do svojih odvezitih političnih ali kulturnih pravic. Danes ima italijanska vlada v tem smislu obveznosti po mirovni pogodbi (15. in 16. člen) in ustavi (3. in 6. člen). Toda te obveznosti nesramno izigrava zlasti proti Slovincem.

Italijanski konzul v Ženevi je govoril o idilični enakopravnosti življenju Slovincem v Italiji, podobno kot je tudi De Gasperi v začetku preteklega leta izjavil v Gorici, da bi Italijani v Jugoslaviji radi imeli iste pravice, ki jih Slovinci uživajo v Italiji. Kakšna je ta »idila«, je najbolje razvidno iz nekaj primerov diskriminacije proti Slovincem, ki nikakor ni prenehala, temveč se po intenzivnosti le od časa do časa menja.

Slovenski manjšini je prepovedana uporaba slovensčine. V Beneški Sloveniji ni v 82 popolnoma slovenskih vaseh nobene slovenske šole, učence pa denarno kaznujejo, če izgovore slovensko besedo, kot se je to zgodilo na pr. v vaseh Prosnid, Razpotje, Stoblanek, Špeter ob Napotju, in Gorenji Barnes. Slovenska listoma »Sotič« in »Matajur« povzročajo stalno ovire pri izdajstvu in razširjanju, podobno pa se dogaja tudi knjižarnam in tiskarnam »Mohorjeve družbe« in »Kotliškega tiskovnega društva«. Gorška prefektura ni hotela potrditi sklepe občinskega sveta slovenske vasi Sevodnje iz dne 25. avgusta 1951, da bi nekatere ulice imenovali po znanih slovenskih pisateljih in zgodovinskih osebnostih. V Beneški Sloveniji so prepovedali uporabo slovensčine celo v cerkvah.

Podobno velja tudi za politične pravice Slovincem. Slovenci nimajo pravice niti do pokrajinske avtonomije, vsaj take, kakršno imata avstrijska in francoska manjšina. Ne morejo izvoliti svojih predstavnikov v parlament, ker so umetno razdeljeni v tri politična okrožja. V komisiji gorisloveske občine je samo en Slovenec, v upravnem odboru pa ni nobenega. Med 84 potniki ni nobenega Slovenca. Protipravno od-

zvetega premožja za časa fašizma še vedno niso vrnil.

Tako je v Italiji, toda prav nič bolje ni v coni A STO, kjer je po mirovni pogodbi (četrti in sedmi člen statuta STO) zajamčena vsem državljanom popolna enakopravnost. V coni A slovensčine ne priznavajo za uradni jezik, tam še vedno veljajo fašistični zakoni, naperjeni proti Slovincem, kakršni so na primer kraljevski dekret, ki prepoveduje uradno uporabo slovensčine, dalje dekret iz leta 1923 na podlagi katerega so decembra lani nasilno odstranili dvojezične napise na cestah v slovenskih vaseh občine Devina in Nabrežina itd. Slovenske šole niso stalne, položaj slovenskih šolnikov pa ni urejen. Številnih obsodb fašističnih sodišč za varstvo države in italijanskih vojaških sodišč, izrečenih proti Slovincem, ki so se borili na strani zaveznikov, še niso razveljavili. Sklep Mussolinijeve vlade o izpropanju premoženja »Tržaške hranilnice in posojilnice« še vedno omogoča posameznim italijanskim organizacijam, izkoriščati to imetje. V predsedstvu cone A in drugih važnih upravnih in gospodarskih ustanovah ni predstavnikov Slovincem, čeprav tvorijo tretjino prebivalstva.

Slovensko narodno gledališče v Trstu še do danes ni dobilo stalnega poslopja in tudi ne prejema nikake gnotne pomoči.

To je slika položaja Slovincem v Italiji in na STO. Italijanska vlada to zelo dobro ve, vendar pa nima namena, kot smo se tudi tokrat prepričali, da bi se o rešitvi tega vprašanja razgovarjala z jugoslovansko vlado, ker je njej ta kamen spotike potreben za politiko izsiljevanja in trenj. Če so izsiljevanja nekoč prinašala sadove italijanskim politikom v času mednarodne napetosti in neposredne vojne nevarnosti, pa se danes sprito vedno tesnejšega mednarodnega sodelovanja obračajo proti sami Italiji in vedno bolj razglabljajo njeno slabost in nesposobnost, da bi v tem sodelovanju za zagotovitev miru na svetu konstruktivno sodelovala.

Čedalje več tatvin in sleparij

TRŽAŠKA KRONIKA

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Trst, julija. Med statističnimi podatki v Trstu so zabeležene tudi tatvine, ki jih je bilo lani 2468. Tatovi vlamljajo v poslovne prostore in skladišča skozi zaklenjena in nezaklenjena vrata, skozi okna in celo skozi stene. Kdaj pa kdaj se razširijo po Trstu vesti o tem ali onem poslovnem človeku, ki je naselil spretnim sleparjem. Zadnje čase dobivajo posamezni meščani grozila pisma. Neznanci zahtevajo od njih denar in jim groze s posledicami, če denarja ne bi dobili. Skratka, kriminalni širi svoje področje.

KAKOR AL CAPONE

Nekega toplega junijskega jutra je trgovec Pečar odprl vrata svoje trgovine in osupnil. Na tleh je ležalo pismo. Sklonil se je in ga odprl. Bil je radoveden, kdo neki mu po tako čudni poti piše. Najprej ni mogel razumeti, zakaj gre. Pismo je bilo namreč naslovljeno na njegovo ženo Danijelo. Podpisani je bil »Miš«, ki je zahteval naj mu trgovčeva žena na zid pri barkovlanskem kopališču pri Trstu položi 3000 lir. Če tega ne bi storila, ji je zagrozil s smrtjo.

Na policiji so Pečarju svetovali, naj to zahtevno izpolni, naj položi na zid ovitek, toda ne z denarjem, marveč s časopisnim papirjem. Pečar je tako tudi storil. Agenti civilne policije pa

so se pomešali med ljudi v bližini in pazili, kdo bo po ovitek prišel. V bližini je čakala na tramvaj gružica ljudi. Izenada je stopil iz nje neki fant, se približal zidu, hitro vzel zavitek in skočil nazaj. Takoj so ga aretirali in ugotovili, da gre za 19 letnega Ermenegilda Tiberia.

Ljudi pa ne izsiljujejo samo fantiči, ki jih čisto navdahnje literarni kič. V Trstu ga je v obliju. V juniju se je pripetilo v Trstu še nekaj, kar kaže, da se kriminal po mestu širi. Podobno grozljivo pismo je dobil tudi Domenico Pittari. Od njega so zahtevali 25.000 lir, češ da mu bodo sicer ugrabili dve leti starega otroka. Tudi Pittari se je takoj obrnil na policijo. Nazadnje se je pokazalo, da mu je pisala

pismo neka stara stanovalka iz iste hiše, kjer Pittari stanuje.

TRŽAŠKI SLEPAR ARETIRAN V ZAGREBU

Po Trstu kdaj pa kdaj love srečo tudi mednarodni sleparji. Eden med njimi, Abrams Levitas iz Tel Aviva se je nekega dne oglasil pri lastniku trdnice »Citrus« in se mu predstavil, češ da je dunajski trgovec Alfred Dir. Lažni trgovec je pri »Citrusu« najprej naročil nekatere stvari in jih plačal v gotovini. Pozneje pa je prosil lastnika, naj mu kot poslovni človek poslovno človeku posodi 850.000 lir. Za to uslugo mu je obljubil, da mu bo čez dva dni, takoj ko se vrne na Dunaj, vrnil 3000 dolarjev. Da tržaški trgovec ne bi o

(Nadaljevanje na 4. strani)

Z VSEH STRANI SVETA

ARGENTINA

Trgovinski sporazum z Zahodno Nemčijo

Buenos Aires, 29. julija. (UP). Uradno je bilo sporočeno, da bodo danes podpisali trgovinski sporazum med Argentino in Zahodno Nemčijo. Sporočeno je bilo tudi, da čaka na podpis »sporazum med Argentino in Sovjetsko zvezo«.

Razen teh sporazumov ki jih je argentinska vlada že sklenila, se bodo prihodnji teden začela pogajanja tudi s francoskimi predstavniki o sklenitvi trgovinskega sporazuma med Francijo in Argentino.

CILE

Baker za Zahodno Nemčijo v vrednosti 20 milijonov dolarjev

Santiago de Chile, 29. jul. (United Press). Cilsko ministrstvo za rudarstvo je odobrilo prodajo 13.600 ton bakra Zahodni Nemčiji v vrednosti okoli 20 milijonov dolarjev. S to prodajo bodo znatno razbremenili zaloge bakra v Čilu, ki znašajo sedaj kakih 60.000 ton.

Zaradi kopičenja zalog je bila vlada prisiljena znižati ceno čilskemu bakru, ki je višja od cen na svetovnem trgu. Čile dobiva kakih 75% svojega narodnega dohodka od prodaje bakra.

KOREJA

Izgred na otoku Čedju

Fusan, 29. julija. (UP). Ameriške čete so večer uporabile solzilni plin na otoku Čedju, kjer so naselili ujetnike, ki so izjavili, da se hočejo vrniti v domovino. V tem taborišču je odpravljalo pokorščino 150 ujetnikov tajskih častnikov, ki so zahtevali, naj bi hkrati razpustili vseh 500 ujetnikov iz njihovega bloka.

TURCIJA

Ankara brez mesa

Carigrad, 29. julija. Večer je imela turška vlada v Ankari dve sej, na katerih je razpravljala o boju proti naraščajoči cen živiliškim potrebščinam. Glavno mesto Turčije Ankara je bilo čeraj brez mesa, zato ker mesarji niso hoteli sprejeti cen, ki jih je določila mestna skupščina. Prišlo je do spopadov, tako da je morala posredovati motorizirana policija.

TUNIS

Policijskega inšpektorja so ubili

Tunis, 29. julija. (AFP). V arabški četrti Tunisa so našli na cesti truplo inšpektorja tuniske policije Ben Mahmoud Ben Amare. Inšpektor je bil ubit s tremi strelji v hrbet.

Obično je, da se je boril z napadalcem, saj so našli v roki mrtvega inšpektorja njegov revolver. Policija je uvedla preiskavo.

HOLANDSKA

Zamenjava sovjetskega veleposlanika

London, 29. julija. (Reuters). Dosedanji sovjetski veleposlanik na Holandskem Zajev, je bil odpoklican. Na njegovo mesto pa je bil imenovan bivši odpravnik poslov veleposlanstva ZSSR v Jugoslaviji Stepan Kirjanov. V sporočilu o tem spremembi je rečeno, da je bil Zajev odpoklican zato, ker bo prevzel novo dolžnost. Zajev je bil od leta 1949 sovjetski veleposlanik na Holandskem.

Turškim reakcionarjem iz stranke Milet ustava ni potrebna

Novi »zakon javne rešitve«: za versko propagando težka ječa — Omer Farukefendi kandidat za sultana in kalifa — Mnogoženstvo — Baretko Alifesi — »Mi smo za tradicije«

Istanbul, julija. V političnem življenju Turčije zadnje dni največkrat omenjajo ime politika in javnega delavca Hikmeta Bajura, bivšega osebnega tajnika Kemala Atatürka ter znanega borca za napredek v tej deželi.

Ta prepričani kemalist in demokrat je pred šestimi leti s skupino nezadovoljnih Demokratske stranke ustanovil stranko Milet v pripravi, da bo pripomogla k nadaljnjemu razvoju političnega življenja v Turčiji. Pred dobrim mesecem je bil Hikmet Bajur s skupino kemalistov primoran, da se je na kongresu te stranke pred reakcionarno večino umaknil in zapustil njene vrste. Reakcionarji pa se niso dolgo veselili zmage. Kmalu po kongresu so sodne oblasti ob odobravanju naprednega javnega mnenja to stranko prepovedale, ker je bilo dokazano, da je zlorabljala vero v politične namene.

Tedaj so reakcionarni verski krogi uprizorili proti Hikmetu Bajuru pravo gonjo. Žalili so ga in psovali, nek pravičnik pa mu je grozil s smrtjo. Toda Hikmet Bajur ni klonil.

Najti ga ni bilo tako preprosto. Nekdo sem se moral peljati čez vse Marmarsko morje do maloazijske obale, do Jalove, da sem tam zvedel, da je nekaj ur prej odpotoval iz tega mesta. Potlej je minilo več dni in nazadnje se mi je posrečilo telefonično domniti se s njim glede sestanka: sestati bi se morala na kosilu v nekem hotelu v Istanbulu.

Takoj v začetku pogovora je Bajur povdaril, da je za politično življenje Turčije značilno, da je bila za Kemala Atatürka reakcija malone nevidna. Pod pritiskom velikih reform, za uveljavljanje katerih Atatürk ni zbiral sredstev, hodje in njihovi somišljeniki niso smeli dvigniti glave. Ki je dobila Turčija sistem več strank, so se začele politične stranke reakciji prilivati, da bi dobile glasove. Pojavili so se poslanci — »lovci

na glasove«. Nekateri poslanci Demokratske stranke so v predvolilni kampanji v tem oziru prednjačili. Vodstvo Demokratske stranke pa je kmalu spoznalo, kako nevarna je ta politika, in pred kakimi šestimi meseci je začelo odločno akcijo, da bi takšne elemente iz svojih vrst izločilo. Po mnenju g. Hikmeta Bajura se je takrat začela množična, naravnost nomadska selitev reakcionarnih elementov iz Demokratske stranke Milet, v kateri so se kmalu povzpeli na vodilne položaje, misleč da je zdaj napočil njihov čas, da pridejo s še večjim licitiranjem v korist koncesij verski reakciji na krmilo.

V pogovoru s g. Hikmetom Bajurjem je najzanimivejši njegov odgovor na vprašanje, kaj pravzaprav hoče verska reakcija v

Turčiji. G. Bajur misli, da »reakcionarni elementi v svojih zahtevah sploh ne poznajo meje«. Demokratska stranka je v predvolilni kampanji dala verskim krogom nekatere koncesije. Reakcionarji iz stranke Milet so menili, da je treba iti v licitacijah še dalje in da jim bo tako zagotovljeno, da pridejo na krmilo. Na vprašanje, kako daleč so šli njihovi predlogi, sem dobil odgovor: »Predvsem jim ni potrebna ustava, češ saj lahko s koranom vse uredimo. Ti ljudje bi radi, da bi se vrnila sultan in kalif, radi bi teokratsko državo in arabsko abecedo. Eden njihovih ciljev je tudi mnogoženstvo in zlasti ženski obrabi skratka, ti ljudje bi radi vpeljali srednjeveške zakone, po katerih so na primer hodje dobrih tristo let prepovedovali tiskarne in moderne znanosti v

Turčiji. Hodže se zdaj žilavo bore za uničenje kemalizma in moderne laične države. Reakcionarji so se naveličali nositi francoske čepice, baretko, radi bi spet nosili fese, da bi se medsebojno spoznavali. V svojih zahtevah ne poznajo ne mere, ne meje.

Reakcionarji se radi zatekajo še k nemu geslu: Atatürk je zavrnil tradicije, mi pa smo za tradicije, za teokratsko sultansko državo, za njene običaje in zakone. Mi tradicij ne priznamo, zato pravimo, da jih sploh nimamo. Njihov edini argument za to je: batina, fizično obračunavanje in ubijanje. V tem se zlasti odlikujejo turški hitlerjanci in Društva »nacionalistov«, ki nenehno spreminjajo svojo firmo, nedavno pa so se preselili v stranko »Milet«.

Na vprašanje, ali drži, da imajo reakcionarni krogi stike s Sovjetsko zvezo, je g. Bajur odgovoril, da je to verjetno, ker je znano, da imajo mnogo denarja, ni pa mogoče ugotoviti odkod ga dobivajo. Znano pa je tudi, da Sovjetska zveza v Turčiji za razbijanje pridobitev kemalizma, torej za slabitev turške države uporablja prav te elemente ko ji je proletariat obrnil hrbet.

Tu je napravil g. Bajur zanimivo primerjavo. Vprašal me je namreč: »Kdo zdaj najbolj napada Jugoslavijo? Sovjetska zveza in Vatikan. Nekaj podobnega se dogaja tudi v Turčiji.«

Ko sva se poslavljala, je pripomnil: »Ne pozabite, da je verska in vsa ostala reakcija podobna hudourniku: brž ko jez popusti, nas bo preplavila.«

Nekaj ur po tem pogovoru so iz Ankare sporočili, da je turška Velika skupščina sprejela »zakon o javni rešitvi«, po katerem je pod najstrožjimi kaznimi in težko ječo od 1 do 5 let prepovedano uporabljati reakcionarna verska gesla v politične namene. Razpustili so tudi stranko Milet, ki se je pripravljala na vzpostavitve sultanata in kalifata, mnogoženstva, arabske abecede itd.

Zanimivo je tudi, da je bil njen glavni kandidat neki princ Faruk — efendi, sin zločinskega sultana Abdulah Hamida, ki živi zdaj v Egiptu. S sprejetimi zakoni, z odločnim udarcem po organizacijah in posameznikih, ki spekulirajo z verskimi čustvi in skušajo potegniti razvoj te dežele nazaj, turška demokracija brani značaj svoje moderne laične države proti vsem, ki bi jo radi umirili in postavili Faruk — efendija za sultana in kalifa.

Z. Pečar

Pariz ni presenečen zaradi padca italijanske vlade

(Od našega stalnega dopisnika)

Pariz, 29. julija. Ze po volilnih rezultatih z dne 7. junija je bilo jasno, da je napočil konec osemletni kontinuirani demokristjanski vladi. De Gasperi je v govoru v parlamentu, s katerim je skušal zadnji hip rešiti usodo svoje sedanje kratkotrajne vlade, je to le potrdil. Nacionalistični argumenti, ki jih je ob tej priložnosti razvil De Gasperi, da bi pridobil glasove monarhistov, niso našli na ugoden odmev v Parizu in to še tem-

bolj, ker se je De Gasperi poslužil svojega priljubljenega sredstva — izsiljevanja, in napravil to nespretnost, da se je mimogrede obregnil tudi ob Francijo in njeno stališče do evropske obrambne skupnosti.

Sodeč po komentarjih pariškega tiska, so padec De Gasperija, z razliko od Washingtona, ki je ogorčen, ker vidi v tem zmago protiameriških sil v Italiji, in Londona, ki je do neke mere vznemirljen zaradi morebitnih posledic za usodo evropske obrambne skupnosti, sprejeli v Parizu precej ravnodušno, čeprav vsi soglašajo, da ta dogodek ne more biti večjega političnega pomena.

M. U.

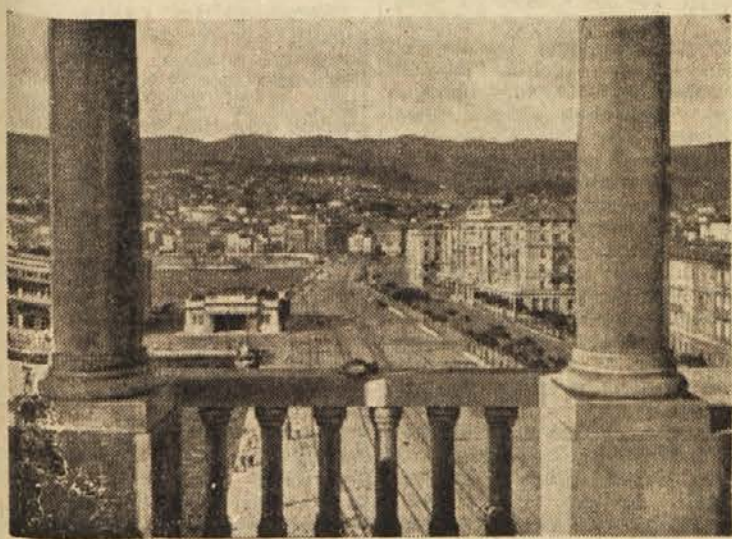
Turški list tolmači italijansko krizo

(Od stalnega dopisnika »Borbe«)

Carigrad, 29. julija. Današnji tisk poudarja sprito padca De Gasperijeve vlade, da je to nedvomno konec obdobja vojne trdnosti italijanskih kabinetov. Tukaj sodijo, da sedanja kriza nikakor ne bo lahka in je tudi ne bodo mogli naglo rešiti, saj ni neke prave vladne večine.

Prav tako opozarjajo, da se je privikar od leta 1922 pripetilo, da je italijanska skupščina strmoglavila vlado. Posebno pozornost so posvetili reagiranju Beograda na padec De Gasperija. Casopisje poudarja, da razvoj dogodkov v Italiji ni nikogar v Jugoslaviji presenetil, saj je znano nepomirljivo stališče De Gasperija tako do tržaškega vprašanja, kakor do balkanskega pakta. Sedaj so tukaj znova obsodili poslednji De Gasperijev izpad v zvezi z odhodom jugoslovanske vojaške misije v Washington ter njegovo stališče do sodelovanja balkanskih držav sploh.

Z. P.

Pogled na tržaško potniško pristanišče

OB SESTANKU NEHRU-MOHAMED ALI V KARACIJU

Prijateljsko vzdušje - nova doba indopakistanskih odnosov

(Posebej za »Borbo«)

New Delhi, julija

Literatura o indopakistanskih odnosih je edina, ki jo v prodajni državnih publikacij lahko najdete brez kataloga. Če ste steno polni s napojnami s temi »belimi knjigami«, sivi in temni. Na njih beremo naslove — »Vojaške priprave proti Indiji«, »Vojaška propaganda v Pakistanu«, »Indopakistanski odnosi«, »Grahamovo poročilo«, »Kašmirske dokumente«, »Pakistan zahteva vojno proti Indiji« in podobno.

Bela knjiga »Indopakistanski odnosi« vsebuje brzojavke, ki sta jih v razdobju od 15. julija do 9. avgusta 1951 drug drugemu pošiljala Liskat Ali Kan, bivši predsednik pakistanske vlade, in predsednik indijske vlade Nehru. To je korespondenca 24 dni.

Prvo brzojavko je poslal Ali Kan. Vsebuje le 220 besed. Nehrujev odgovor ima že 350 besed. Alijeva naslednja brzojavka ima 760 besed, Nehrujeva pa 940. Naslednje brzojavke so imele že 1700, 2000 in 2500 besed. V so-razmerju z obsegom se je dvigal tudi ton. Začelo se je z »nekaterimi premiki čete, končalo pa s

pakistanskih odnosih in ne ome- njal Kašmirja, je že mnogo po- menilo. Namesto rezerv sta se kmalu pojavila optimizem in upanje.

Kašmirskega vprašanja niso črtali z dnevnega reda, toda časo- pisi in odgovorne osebnosti so postale dokaj bolj umirjene. Za- čeli so govoriti o drugih proble- mih.

Pred nekaj dnevi so podpisali pogodbo o poenostavljenem po- stopku za izdajanje potnih dovo- ljenj za državljane obeh držav. Pakistan ni sprejel predloga, da bi sistem potnih dovoljenj med obema državama popolnoma ukl- nili. Toda predsednik vlade je izjavil, da »na to zahtevo ni po- zabil in da se je stalno zaveda«. Skoraj hkrati so končali delo skupni pripravljalni komiteji in so v »prijateljskem vzdušju«, kot poudarjajo pakistanski in indijs- ki listi, sestavili seznam vpra- šanj, o katerih se bosta razgovar- jala predsednika obeh vlad.

Sporazumno sestavljanje dnev- nega reda je vsekakor dokaz, da žele ohraniti z napori pridoblje- no prijateljsko vzdušje in da se

druga sicer preprostejša, toda za- odnose med obema državama ne- manj važna vprašanja.

O Kašmirju še nadalje govo- re. Po zadnjih izjavah predsedni-

kov vlad obeh držav bodo o tem govorili tudi v Karaciji. To vpra- šanje je kljub neveljavi nekaterih sprožil »New York Times«, ko je objavil to vest. Po poročilih tega lista se bo »kašmirskega vpraša- nje uredilo z ustanovitvijo neod- visnega Kašmirja iz enega dela države in z razdelitvijo drugega, obrobnega dela«.

Vest so v Karaciji in Delhiju takoj demantirali, toda zdi se, da tako rešitev zahteva zdaj tudi predsednik kašmirske vlade Sejk Abdullah, čeprav je znano, da se večina v njegovi vladi s tem ne strinja. Kašmir ima skupne meje s Tibetom. Tako lahko razumemo zanimanje nekaterih tujih sil za to državo.

Na vprašanje nekega novinar- ja, katere tuje velike sile se za- nimajo za Kašmir, je Nehru smeje odgovoril: »Zelo mnogo jih je.« Tu pa sodijo, da sta le dve. Prve so ZDA, odkoder izvira vest, o rešitvi kašmirskega vprašanja, druga pa Sovjetska zveza, ki ima trdno oporišče v nekaterih osebnostih na vrhu lestvice vladajoče kašmirske stranke. Nehrujeva opomba, da bi »kašmirske vpra- šanje mnogo lažje rešili, če se tuje sile ne bi vmešavale«, je prišla ob pravem času in bo mogoče tudi zadel pravi cilj.

Opredni vladni krogi v Del- hiju so pred nedavnimi novinarje- opomnili, da od sestanka v Kara- ciju ne pričakujejo »pomembnih uspehov in političnih bomb«.

Vprašanje je, ali niso »po- membni uspehi« dosegli že s tem, ko sta predsednik vlad dolgo sprtih držav sedla za isto mizo in se v »prijateljskem vzdušju« — kot je bilo sporočeno — razgovarjala in pripravljala pot za nadaljnje razgovore.

Ladislav Bruner

TRŽAŠKA KRONIKA

(Nadaljevanje s 3. strani)

tem dvomil, mu je slepar poka- zal ponarejen kablogram, v ka- terem je bilo govora o tem de- narju.

Sprejel je od trgovca 850.000 lir in brez sledu izginil. Lastnik »Citruša« je vprašal v Avstriji in zvedel, da na Dunaju res živi Alfred Dirli, ki pa ni trgovec. Razen tega je zvedel, da so pra- vernu Dirliju nedavno ukradli potni list. Sele tedaj se je trža- škemu trgovcu posvetilo v glavi, da je nasledel spretnemu sleparju. Takoj je sleparijo prijavil civilni policiji, ki pa sleparja ni mogla izslediti. Pač pa ga je izsledila ljudska milica v Zagrebu. Slepar je namreč prispel v Zagreb, kjer je hotel polskati nove žrtve. Za- grebska milica ga je na prošnjo tržaške civilne policije izročila tržaškimi oblastem.

KMETJE, BORITE SE PROTI MUHAM!

V Trstu znajo podjetni ljudje služiti denar tudi s tablicami, ki priporočajo boj proti muham. Na civilno policijo v Catinari v an- gloameriški coni STO so začeli nedavno prihajati kmetje s pri- tožbami. Nekdo je hodil po hišah in ponujal kovinske tablice z napisom o boju proti muham. Ta- blice je prodajal po 700 lir. Kmet- je jih spočetka niso hoteli kupo- vati, češ da se bore proti muham z raznimi učinkovitimi sredstvi. Zakaj bi se torej borili še tako, da bi kupovali drage kovinske tablice in jih pritrjevali na zi- dove svojih hiš.

Neznane pa je bil vztrajen. S starim kmetom Antonom Čokom se je dolgo prekal. Čok se ni- kakor ni dal prepričati, da bi mu tablica koristila v boju proti muham. Vdal se je šele, ko mu je neznanec zagrozil, da pride kmalu kontrolna komisija hiš- enskega urada iz Trsta in da bo kaznovan, če na hiši ne bo imel predpisane tablice. Kmalu pa se je pokazalo, da higienski urad s tablicami ni v nobeni zvezi, šel

manj pa njegova kontrolna ko- misija. Tablice je prodajal kmet- om in se izdajal za pristojnega higienskega organa samozvanec Cosimo Rugiero iz Barija.

MOŽ, KI NIMA »SREČE«

Lopovi, sleparji in izsiljevalci se boje vsakega srečanja s pol- icijo. Aretirani pa taje krivdo in napenja vse sile, da bi se ka- korkoli izmuznili. Zato so bili pred dobrim mesecem na policijs- kem ravnanstvu v Trstu zelo pre- senenečeni, ko so zagledali pred seboj priletnega moža, ki je pri- šel povedat, da je kradel. Poli- caji so se zbrali okrog njega in ga radovedno gledali. Kaj takš- nega še niso doživeli.

Attilio Dalton, star 52 let, je na policiji priznal, da je prejšnjo noč v občinski delavnici kradel. Povedal je, da je že več mesecev brez dela in da nikjer ne more dobiti zaposlitve. Da ne bi bil v breme družini, se je odločil za tatvino. Ukradel je nekaj stvari, ne da bi jih prodal, marveč da bi ga aretirali in da bi tako vsaj nekaj časa imel stanovanje in hrano. Mož pa s tatvino ni imel »sreče«. Čeprav je kradel očitno in z namenom, da bi ga takoj opazili in aretirali, saj je nalašč počasi lezel čez zid, ga ni nihče opazil. »Nesreča« je hotela, da prav takrat ni bilo nikogar v bližini. Dalton je ukradene stvari spravil na varno in odšel na policijo.

Bil je prepričan, da bo policiji lahko dokazal, da je res kradel, toda tudi s policijo ni imel »sre- če«. Sama ga ni mogla kaznovati, ker je šlo za tatvino. Izročila ga je sodišču, ki pa ga je v njegovo veliko žalost in presenečenje oprostilo, češ da ni kradel z nam- enim, da bi koga oškodoval ali da bi se z ukradenimi predmeti okoristil, marveč zgolj iz potrebe, da bi rešil družino breme. Tako je ostal Dalton kot brezpos-elni svojci družini in breme, ka- kor je bil doslej.

Mladen Petrinč

Demarkacijska črta v Koreji

od ustja reke Han na zapadu do Kosonga na vzhodu

Seul, 28. jul. (UP). Demarka- cijska črta na Koreji, o kateri sta se delegaciji nasprotnih strank že sporazumeli, se na Zahodu za- čenja pri ustju reke Han in vodi do točke 24 km zahodno od Mun- sana. Nato krene na sever do toč- ke 16 km zahodno od Čoksonga, odkoder se nadaljuje v ravni črti na vzhod do točke, ki je 3 km se- verno od Čoksonga. Nato se obrne na severovzhod do 3 km severno od Koreankorija in okrog 21 km severnozahodno od Čorvona. Od- tod gre črta na vzhod do točke 1 km severno od Kumhve. Od tam se nadaljuje severovzhodno od Norumegija preko Kumsonga, od- tod v ubočenem loku severno do točke 21 km južno od Cong- songa in dalje proti severovzhodu k obali, kjer se končuje okrog 20 km južno od Kosonga.

Umik obeh vojsk v polnem teku

Seul, 28. julija (UP). Pred- stavniki Združenega poveljstva je danes izjavil, da se čete Zdu- ženega poveljstva vzdolž vse fronte umikajo z demarkacijske črte. Pristavil je, da bo umik vseh sil v globino 2 km od de- markacijske črte končan jutri zvečer. Tudi kitajske in severno- korejske čete so se začele umi- kati.

Seul, 28. jul. (AFP). Minister za narodno obrambo je izjavil, da so se južnokorejske čete umak- nile z demarkacijske črte mirno in v redu in da doslej ni bilo ni- enega incidenta. Tudi iz ujetni- škinih taborišč, kjer pripravljajo prevoz kitajskih in severnokorejs- kih ujetnikov v demilitarizirano cono, ni poročil o kakih inciden- tih.

Severni na boljšem

Tokio, 28. jul. (AFP). Po vesteh s Koreje bo z umikom čet Zdu- ženega poveljstva s korejske fronte po določenih pogodbah o premirju Združeno poveljstvo iz- gubilo svoje glavne obrambne po- zicije. Kitajske in severnokorejs- ke čete, pa se bodo umaknile, le z izpostavljenih položajev, glavn- ne pozicije pa bodo obdržale.

Združeno poveljstvo je svojim

NEMSKA TRGOVINA S KITAJSKO

Hamburg, 28. jul. (AFP). Za- hodnonemški izvoz v Kitajsko je v prvih šestih mesecih dosegel 57,5 milijonov mark. Lani je Za- hodna Nemčija v vsem letu iz- vozila v Kitajsko za 11,7 milij- onov mark blaga. Kitajska je v letošnjih prvih mesecih izvozila v Zahodno Nemčijo za 62 milij- onov mark, lani pa za 73,9 milij- ona mark blaga.

Borba za investicije

Plenum vojvodinskih sindikatov proti prekomernemu razdeljevanju presežkov plačnih skladov v podjetjih

Novi Sad, 28. jul. (Tanjug). Pokrajinski svet Zveze sindikatov za Vojvodino je na svojem ple- narnem zasедanju razpravljal o nepravilnem pojmovanju delav- skega samoupravljanja in sociali- stične demokracije nasploh v ne- katerih delovnih kolektivih v Vojvodini.

Zlasti v zadnjih mesecih je bi- lo opaziti, da v mnogih podjetjih popolnoma napačno pojmujejo delavsko samoupravljanje in da ga vsak razlaga po svoje. V po- djetjih vlada mnenje, da se zdaj nihče več ne sme vmešavati v delo kolektiva. V mnogih podjet- jih dajejo delavcem brez razloga izredne dajatve. V tovarni »Zor- ka« v Subotici dobivajo vsi de- lavci, ki delajo v nočni izmeni, brezplačno večerjo in liter vina, v pivovarni pivo, v klavnicah pa mesne izdelke itd.

Delavsko samoupravljanje ho- dejo izrabiti ambiciozni ljudje, ki poizkušajo delavce pridobiti z demagoškimi gestami. Napačno pojmovanje socialistične demo- kracije delavskega samoupravlja- nja pa je prišlo do izraza zlasti pri razdelitvi presežkov plačnega sklada. Lani so podjetja v Vojvo- dini dosegla nad 2 milijardi di- narjev presežka pri plačnem skla- du. Od tega so nad polovico raz- delili delavcem in le neznaten del vložili v proizvodnjo. V mno- gih podjetjih bi bilo treba popra- viti naprave ali pa urediti druge proizvodne probleme. V nekem podjetju so delavcem razdelili 11 milijonov dinarjev presežka, v podjetju pa nimajo niti omari- za garderobo. Doseženi presežek plačnega sklada so razdelili tudi v tovarni konzerv »Kulpin« v No- vem Sadu, čeprav dela podjetje z zastarelimi in obrabljenimi stroji in napravami.

oddelkom odredilo, naj med umi- kom vojaških naprav ne uničuje- jo z eksplozivni ali požigi, da ne bi alarmirali nasprotnikovih sil.

Zagotovila ZDA Južni Koreji

Washington, 28. jul. (AFP). Zunanji minister Dulles je izja- vil, da so ZDA privolile v Sing Man Rijevo zahtevo, naj delega- cija ZDA po treh mesecih za- pusti mirovno konferenco, če bi se izkazalo, da je »neproduktiv- na in da jo sovražnik izkorišča za subverzivno delo v Južni Ko- reji«. Pristavil pa je, da so Ame- ričani odločno povedali predse- dniku Riju, da v tem primeru ne bodo spet avtomatično začeli voj- ne. Na koncu je dejal, da bodo ZDA izdale posebne ukrepe, če mirovna konferenca ne bi uspe- la.

AMNESTIJA IN ODLIKOVANJA V SEVERNI KOREJI

Tokio, 28. julija. (UP). Radio Pjongjang poroča, da sta bila gene- rala Nam Il, ki je vodil severno de- legacijo pri pogajanjih za premirje, in Peng Te Hual, poveljnik kitajskih prostovoljcev, odlikovana s severno- korejske nacionalne medalje z zlato zvezdo. V proslavitev premirja so bili amnestirani vsi zaporniki, ki so bili obsojeni na manjše kazni.

Indija ne zaupa Sing Man Riju

New Delhi, 28. julija (Tanjug). Uradni in neuradni politični krogi v New Delhiju danes soglasno izražajo zadovoljstvo od podpisa premirja v Koreji. Pri tem poudarjajo, da si je Indija prizadevala, da bi se spor najprej lokaliziral, nato pa ustavile sovražnosti. Ker je to doseženo, bo treba delovati za nadaljnje zmanj- šanje mednarodne napetosti in rešitev vseh mednarodnih problemov na Daljnem vzhodu, ne pa za neposred- no združenje obeh delov Koreje.

Indijski politični krogi bi hoteli, da bi na mirovni konferenci obravnavali poleg Koreje tudi stališče do Ki- tajske ter vprašanje Formoze in Indokine. Med vodilnimi indijskimi listi, ki so pisali o Koreji, je davi prevla- dala bojazan pred ponovnimi iz- gredi Sing Man Rija. »Hindustan Ti- mes« objavlja karikaturu miru, nad katerim visi Damoklejev meč s Sing Man Rijevo glavo in pravi, da se ob koncu triletnje vojne vsak pošten človek sprašuje, kaj bo storil Sing Man Ri.

»Times of India« opozarja na oko- liščine, v katerih je bilo premirje podpisano in iz katerih lahko nasti- nejo nove težave. Južnokorejska vi- da je sprejela premirje, če so sili in z rezervno.

»Hindustan Standards« in »Indian Express« ne zanikata možnosti nove Sing Man Rijeve sabotaže. Prvi za- bave, naj objavi besedilo sporaz- uma med Robertsonom in Sing Man Rijem, da bi spoznali, na čem temelje- zagotovitev ZDA o lojalnem zadrž-anju Rija. Drugi pa poziva obe stran- ki, zlasti pa OZN, naj z vsi smeri st- rvi in silami napoveda neovirano delo obeh nevtralnih komisij v Koreji.

Kitajsko vprašanje

na korejski mirovni konferenci

London, 28. julija (Tanjug). Diplomatski opazovalci v Londonu sodijo, da bo zasедanje Ge- neralne skupščine OZN, ki so ga napovedali za 17. avgust, trajalo več kot teden dni.

V londonskih uradnih krogih izražajo upanje, da bo skupščina preučila konkretna vprašanja: sklenila, katere države bodo so- delovale na politični konferenci o Koreji, kdaj in kje bo konferen- ca. Velika Britanija se strinja s tem, da bodo na korejski mirov- ni konferenci zastopane Sovjet- ska zveza, Kitajska, Severna in Južna Koreja.

Sele ko bo Generalna skupšči- na zaključila preliminarni del razgovorov o umiku vseh tujih oboroženih sil, o mirovni reši- tvi korejskega problema itd., kot določa sporazum o premirju, bodo lahko razpravljali o načinu dela na mirovni konferenci. Tu- kaj izjavljajo, da bosta morala njena priporočila Kitajska in Se- verna Koreja sprejeti. Sodijo, da bi se utegnile vprašanje postopka v zvezi z delom mirovne konfe- rence zaplesti, če bi Kitajska na konferenci že v začetku sprožila vprašanje njenega sprejema v OZN.

V britanskih krogih je čedalje več pristašev načela, naj bi Ki- tajsko sprejeli v OZN čeprav po- udarjajo, da bi bilo prenapregneno pričakovati, da bodo ZDA odsto- pile od svojega nasprotnega stališča.

Vsekakor bo stališče sovjet- skega delegata v OZN o korejs- kem vprašanju pomembno za ocenitev sprememb ki bodo na- stale po sklenitvi premirja na Koreji. Sodijo, da se v skupščini ne bo mogel izogniti kitajski za- htevi, naj bi bila Kitajska spre- jeta v OZN. Če bo sovjetski de- legat pokazal, da gledata Moskva in Peking na sprejem Kitajske v OZN kot na prvi pogoj za mi- roljubno rešitev korejskega vpra- šanja, se politična konferenca o Koreji po sodbi tukajšnjih kro- gov bržkone ne bo premaknila z mrtve točke ZDA so jasno na- znanile da niso pripravljene po- gajati se o združitvi Koreje za ceno priznanja pekinške vlade in sprejema Kitajske v OZN.

Trgovinska pogodba med Grčijo in SZ

Atene, 28. jul. (AFP). Grški zunanji minister Stefanopoulos je nocoj ob podpisu trgovinskega sporazuma med Grčijo in SZ iz- javil, da bo Grčija »z vsemi sredstvi pospešila svoje trgovin- ske odnose s Sovjetsko zvezo«. Pristavil je, da je obnova trgo- vine s Sovjetsko zvezo pomem- ben dogodek in da upa, da se bodo »določila pogodbe v skup- nem interesu vestno izpolnje- vala«.

T E N I S

TROBOJ OB GARDSKEM JEZERU

Riva del Garda, 28. jul. Da- nes se je v Rivi del Garda začelo mednarodno teniško tekmovanje med Italijo, Švico in Jugoslavijo za pokal de Gales. V prvi tekmi je Jaguec (Jugosl.) z lahkoto pre- magal Grimma s 6:3, 6:4.

Bombayski list je objavil gornjo karikaturu, ki kaže kako zu- nanji minister ZDA Dulles na eni strani svetuje vietnamcem, naj ne zahtevajo samostojnosti, na drugi strani pa priporoča Kašmir- cem, naj se zanjjo bore.

Kašmirjem. Tedaj so izmenjav- jo brzojavk nenadoma prekinili. So- glašala sta, da je »kašmirskega pro- blema na temelju dosedanjih pri- poročil nerešljiv« in vse je ostalo pri starem.

Medtem so se vrstili napadi v tisku in v govorih najodgovor- nejših osebnosti. Generalni tajnik pakistanske »lige beguncev« je izjavil, da »vsi begunci nestrno pričakujejo, da se udeležijo »sve- tovine vojne«. Predsednik kašmirs- ke muslimanske konference je ugotovil, da so vse možnosti za mirno ureditev kašmirskega vprašanja izčrpane in da pre- ostaja le še nasilna rešitev. Cela vrsta belih knjig je napolnjena s podobnimi navedbami z opom- bo, da so le »majhni odlomki in blede podoba tistega, kar se dela in govori«.

V takem vzdušju je prišlo se- veda tudi do drugih ukrepov. »Indijske čete so izvedle grozeče manevre v smeri pakistanske meje«, pakistanske pa so »zasedle strateške točke nekaj mil od meje«. Vojaški proračuni obeh

Predsednik kašmirske vlade Sejk Abdullah

sosedom so naraščali iz leta v leto. Pakistan ni dobival vode iz indijskih rek za namakanje polj, indijska industrija pa ni dobivala pakistanske jute, ker z »never- niki« pakistanci niso hoteli trgo- vati.

NOVA SMER V PAKISTANU

Prve izjave novega pakistan- skega vladnega predsednika Mo- hameda Alija o »trdnem sklepu Pakistana, da rešijo vsa sporna vprašanja«, in da »uredi odnose med obema dvojčkoma«, so v In- diji sprejeli z veliko rezervno. Lepih besed — kot so tu pisali in govorili — je bilo tudi doslej do- volj. Toda eno dejstvo pa ni uslo pozornosti komentatorjev: novi predsednik vlade ni omenil Kaš- mirja, še manj pa »pakistanskega Kašmirja«. Da je govoril o indo-

GORENJSKI SEJEM V KRANJU bo prikazal moč gorenjskega gospodarstva

V petek, 31. t. m., bodo v Kranju odprli Gorenjski sejem, ki ga prireja združeno gospodarstvo Gorenjske.

Prvo povojno razstavo so priredili v Kranju pred petimi leti. Razstavljala so mestna gospodarska podjetja, vendar njihovi proizvodi več ali manj še niso bili dosegljivi potrošnikom. Razstava je hotela pokazati predvsem rast lokalnih socialističnih podjetij. Pred dvema letoma je bila v Kranju obrtna razstava, tej pa je lani sledila gospodarska razstava, ki je skušala prikazati celotno produkcijsko zmogljivost kranjskega okraja. Udeležilo se je 154 razstavljalcev in 25.000 obiskovalcev. Na njej je bilo prodano za kakih 500 milijonov blaga.

Letos so se trgovinska, obrtna in gostinska zbornica odločile, da priredijo namesto razstave sejem, ki naj prikaže moč go-

spodarstva na Gorenjskem, pospeši gospodarske uspehe podjetij, zlasti manjših, za katere pomeni Kranj osrednje središče ter pripomore manjšim podjetjem do medsebojnih zvez, kar je važno za njihov razvoj. Večje gorenjske tovarne pa se s sodelovanjem na sejmu vključujejo v gorenjski gospodarski kolektiv ter s tem skrbijo za bodočnost svojega trga.

Gorenjskega sejma se udeležijo blizu 170 podjetij. Razumljivo je, da je med njimi največ podjetij lesne (36), usnjarske (36), kovinske (22) in tekstilne (23) stroke, ker so to najmočnejše gospodarske stroke na Gorenjskem. Nadalje sodeluje na sejmu še trgovina, ki bo blago prodajala tudi na drobno.

Hkrati z Gorenjskim sejmom prirejajo v Kranju tudi razstavo komunalnih del ter turistično in kulinarično razstavo.

Seveda se Kranj primerno pripravljajo, da bi tudi s svojo bolj urejeno zunanjo podobo poudarili pomen Gorenjskega sejma. Ta sejem bo mesto pričakalo z urejeno cesto pred okrajem, avtobusno postajo, preurejenim Prešernovim gajem in drugimi kulturnimi deli. Razen tega bo v Kranju v sejmških dneh prvo republiko tekmovalje izložbenih aranžerjev ter vrsta športnih in kulturnih prireditev. Obiskovalci sejma si bodo v nedeljo, 2. avgusta, lahko ogledali tudi novo odprto moderno tovarno »Planika«.

Zdravstvene ustanove bodo vodili upravni odbori

Zvezni izvršni svet je izdal uredbi, ki določa, da bodo bolnišnice, zdravstvene domove, zdravstvene ustanove, lekarnice, zavode za transfuzijo krvi, higienske zavode (desinfekcijske in desinsekcijske postaje), centre za rehabilitacijo, postaje za prvo pomoč, naravna zdravilišča, dispanzerije, porodnišnice in higienske postaje, če niso v sestavi zdravstvenih domov, vodili upravni odbori.

Tudi klinike in klinične bolnišnice lahko upravljajo upravni odbori, o čemer bo odločal republiški svet za zdravstvo in socialno politiko v sporazumu z republiškim svetom za prosveto in kulturo.

V upravnem odboru zdravstvenih ustanov bodo predstavniki delovnega kolektiva, zastopniki mestnega ali okrajnega zavoda za socialno zavarovanje in državljani, ki jih bo imenoval okrajni oziroma mestni ljudski odbor. Uredba določa poseben način imenovanja članov upravnega odbora za ustanove, katerih delovanje se razteza na več okrajev ali na vso republiko.

Pri tekstilnem stroju

OSNUTKI NOVIH GOSPODARSKIH UREDB

Osnutek uredbe o celotnem proizvodni gospodarskih organizacij in njegovi razdelitvi

Po osnutku te uredbe ugotovljajo gospodarske organizacije celotni bruttoprodukt in ga razdeljujejo na podlagi družbenega plana, določbe te uredbe in drugih predpisov. Za zadržanje se lahko predpiše izjema v načinu razdeljevanja, predvidenega z določbami te uredbe.

Iz denarne vrednosti realiziranega proizvoda je vsaka gospodarska organizacija dolžna kriti vrednost v proizvodnji porabljenih sredstev, predpisane obveznosti za kritje splošnih družbenih potreb in minimalne zasluge za osnovni prispevek k socialno zavarovanju, in da doseže najmanj tolikšen dobiček, da lahko z njim poravnata ostale obveznosti za kritje splošnih družbenih potreb in anuitet za dolgoročne kredite. Če gospodarska organizacija ne izpolni teh obveznosti, se lahko uporabi proti njej ukrepi, določeni s predpisi Zveznega izvršnega sveta.

Po osnutku te uredbe je celotni proizvod gospodarske organizacije vrednost celotne realizacije blaga in storitev, v kateri je vsebovana denarna vrednost prodanega blaga oziroma opravljenih storitev po izdanih fakturah ne glede na to, ali je bilo plačilo izvršeno, dalje plačane zneske za prodano blago in opravljene storitve, vrednost uporabljenih proizvodov lastne proizvodnje in opravljenih storitev, ki se financirajo v breme posebnih skladov gospodarske organizacije ali dolgoročnih kreditov itd. v realizacijo blaga in uslug je vsota tudi vrednost drugih datetav ali opravljanje storitev brez odškodnine. V celotni proizvod so štete tudi obresti, ki jih banka plačuje gospodarski organizaciji za sredstva njenih v banko vloženih skladov, kakor tudi drugi dohodki, nastali iz izrednega poslovanja. Denarna vrednost uporabljenih proizvodov in opravljenih storitev se bo določila po tržnih cenah.

Celotni proizvod trgovinskih in drugih organizacij, ki se ukvarjajo s posli izmenjave, je dosežena razlika med prodajno in kupno ceno oziroma ceno storitev in provizija, kakor tudi dohodki od uporabljenih proizvodov lastne proizvodnje ter opravljenih storitev, ki se financirajo v breme posebnih skladov gospodarske organizacije ali dolgoročnih kreditov.

Iz celotnega proizvoda bo gospodarska organizacija dolžna najprej nadoknaditi vrednost v proizvodnji uporabljenih sredstev in izpolniti določene obveznosti za kritje splošnih družbenih potreb, potem pa izločiti celotnega proizvoda se bo kot dobiček razdelili po določbah te uredbe.

Po polnili, kaj so materialni stroški in kako se določijo amortizacija, uredba ugotavlja obveznosti gospodarske organizacije, ki jih je dolžna izpolnjevati za kritje splošnih družbenih potreb. Po predpisih uredbe bo gospodarska organizacija dolžna po odčitku vrednosti, potrebnih v proizvodnji, plačati obresti od vrednosti osnovnih sredstev, obresti od kredita za obratna sredstva, davke od obresti, zavarovalne premije in davek na promet. Če gospodarska organizacija doseže dobiček, je dolžna razen družbenih obveznosti po posebnih predpisih plačati tudi davek na dobiček.

Obresti od vrednosti osnovnih sredstev bo gospodarska organizacija

plačevala od vrednosti vseh osnovnih sredstev ne glede na to, ali so v naravnih ali denarnih oblikah. Mera obresti od vrednosti osnovnih sredstev, ki bo za vse gospodarske organizacije enaka, bo določena z zveznim družbenim planom. Gospodarske organizacije bodo plačevale obresti ne glede na realizacijo celotnega proizvoda. Obresti od kredita za obratna sredstva bodo plačevale od uporabe kredita za obratna sredstva, obrestna mera pa bo formirala po pogojih na trgu. Eskontno stopnjo Narodne banke FLRJ bo določal Zvezni izvršni svet. Davek od rente bodo plačevali gospodarske organizacije, ki imajo ugodnejše naravne pogoje, da dosežejo večji dobiček, kakor druge gospodarske organizacije iz iste panoge ali iste skupine.

ZAGOTOVITEV MINIMALNIH PLAČ

Sklad minimalnih plač se določi na temelju zveznih predpisov. Ta sklad obsega tudi prispevek za osnovno socialno zavarovanje. Če gospodarska organizacija ne doseže minimalne plače, se razlika do polnili zneska krije iz rezervnega sklada, da če pa tudi sredstva rezervnega sklada ne zadostujejo, se razlika krije iz sklada banke, ki zanj jamči ljudski odbor okraja ali mesta. Ljudski odbor lahko jamči za popolnitev sklada minimalnih plač samo na temelju sredstev iz obsega vseh virov dohodkov. Če pa ljudski odbor ne more prevzeti tega jamstva, stori to ljudska republika. Gospodarska organizacija pa je dolžna banki vrniti in svoj rezervni sklad popolniti iz vira predhodno obdavnega dobička.

Uredba določa, da lahko ljudski odbor okraja (mesta) oziroma republiški izvršni svet, ki je prevzel

jamstvo za kredit, da se omogočijo sredstva za minimalno plačo, sproži postopek za prislilno likvidacijo podjetja.

KAKO SE RAZDELI DOBIČEK

Dobiček se razdeli na sredstva za kritje splošnih družbenih potreb in na sredstva, s katerimi razpolaga gospodarska organizacija. Najprej se določi davek na dobiček ne stopnji določeni z zveznim in republiškim družbenim planom, kakor tudi družbenim planom avtonomne enote. Znesek dobička, ki po tem ostane, razdeli gospodarska organizacija na rezervni sklad, na plače in dodatno socialno zavarovanje.

Ljudski odbor okraja (mesta) bo predpisal, kateri del dobička lahko podjetje vloži v svoj rezervni sklad. Ta del ni podvržen komunalnemu davku na dobiček. Del dobička, ki se uporablja za izplačilo plač delavcem in uslužbencem, pa je podvržen davku na plačni sklad. Stopnje davka iz plačnega sklada so progresivne in se določijo z zveznimi predpisi. Stopnje davka na dobiček, ki se bodo določile z zveznim družbenim planom, z družbenim planom ljudske republike in avtonomne enote, bodo proporcionalne in enotne za vse gospodarske organizacije.

Osnutek uredbe o bankah

Ta osnutek predvideva Narodno banko in komunalne banke, ki jim ustanove okrajni oziroma ljudski odbori. Zvezni izvršni svet je bil tudi pooblaščen, da lahko ustanovi še druge banke. Določene bančne posle lahko opravljajo tudi hranilnice, ki jih lahko ustanove ljudski odbori mest, toda z dovoljenjem okrajnih ljudskih odborov, ter ljudski odbori občin in kmetijske zadruge.

Osnutek uredbe podrobno obravnava poslovanje Narodne banke FLRJ, organizacijo njenih poslovnih enot in sistem upravljanja banke itd.

„Zakon traja tako dolgo kakor dota“

Registracija zakona ni samo formalno pravni akt, s katerim je dokazana zakonska zveza, marveč tudi akt, s katerim družbena skupnost s svojo avtoriteto prizna določena razmerja, jih odobrava, podpira in ščiti. Glavna stvar je seveda pri tem, da je državi z registracijo omogočeno uveljaviti eno najvažnejših potreb največja rodbinskega prava in socialistične morale — zaščito matere in otroka ter monogamije. Ta moment je narekoval zahtevo, da naša državna skupnost nelegalizirane zakonske zveze ne prizna.

Cepprav pa nelegalizirana zakonska zveza ni priznana, so se začeli v nekaterih krajih Hrvaške, zlasti v okrajih Virgin Most in Vojnić nelegalizirani zakoni širiti. Res, v obeh teh okrajih niso nezakonite zakonske zveze nič novega, marveč stara tradicija, ki je nihče ne obsoja. Tu so ljudje sklepali takšne zakonske zveze že zdavnaj pred vojno in glede stabilnosti so bile v glavnem enake za konitimi. Da je v tem oziru stanje ostalo nespremenjeno, se proti njemu ne bi bilo treba boriti z orožjem javnega mnenja. Toda po osvoboditvi število takšnih zakonskih zvez ne le zelo narašča (v okraju Virgin Most jih je bilo pred vojno 121, med vojno 69, po osvoboditvi pa 104, v okraju Vojnić pa pred vojno 25, a po osvoboditvi 640), marveč so se tudi tako

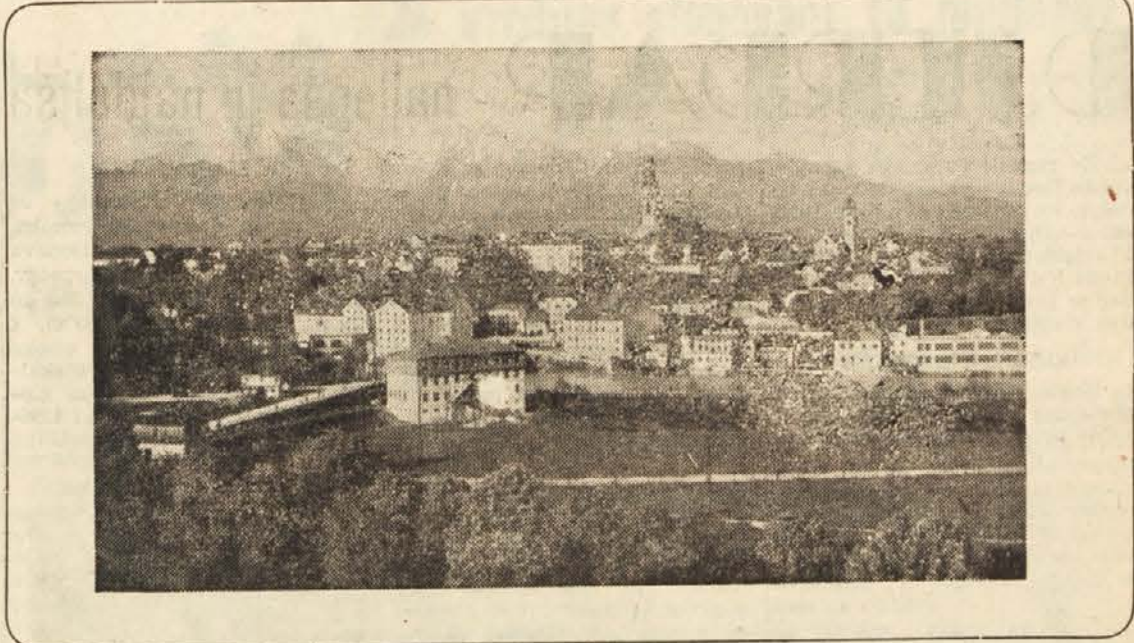
razmnožile, da so postale prava družbena zadeva.

O tem, zakaj so se nezakonite zakonske zveze tu izmislile in kakšne nazore imajo ljudje o zakonu, priča že samo geslo o njem: »Zakon traja tako dolgo, kakor dota;« je boljše dokazanje to besede nekega očeta iz vasi Krstine, naslovljene na bodočega zeta: »Ali se hočeš oženiti z mojo hčerjo ali ne, to ni važno, glavno je, da jo vzameš.«

Primeri pa so še zgovornejši.

Iz čisto gmočnih ozirlov se je Dušan Poštić iz Cernice šestkrat nezakonito oženil. Z vsakega žena, s katerim ima 6 otrok, je živel izmenoma leto ali dve na njenem domu, pri tem pa prodajal vozove, živino in drugo, da je lahko denar z drugimi ženami zapl. Še večkrat se je oženil njegov sosed Milutin Mrkić. Priženil se je k vdovam padlih borcev in dekletom brez staršev. Iz teh zakonov ima devet otrok, za katere sploh ne skrbi. Neka njegova šest let stara hčerka služi v sosednji vasi, kjer pase krave in ovce.

Značilno sliko ondodne žinitne prakse, v kateri ima žena vlogo čisto navadne are, da bo možu dala izplačana, nam pokazeta primera Dušana Sokolovića iz vasi Topusko in nekega Blanuše iz Kapinova. Sokolović je napodil prvo ženo, ki mu je prinesla 70.000 dinarjev dote, in takoj

V kranjski »Savi« je še marsikaj narobe

Nedisciplinirani so tudi nekateri vodilni uslužbenci, ki ne izpolnjujejo dosledno sklepov delavskega sveta in puščajo vnevar nekatere probleme

Na članek, v katerem je ing. S. opozoril na nepravilnosti, ki so povzročile, da se je v kranjski tovarni »Sava« smrtno ponesrečil Albin Droica, smo prejeli naslednji odgovor tovariša Stanislava Zerkca:

Pripominjam, da se nočem izmikati odgovornosti, ki leti v zvezi s smrtno nezgodo tov. Albina Droice name kot vodjo pnevmatikarne. Hočem pa pojasniti, kako se je pripetila nezgoda, hkrati pa orisati splošno stanje, kakršno je v tovarni »Sava«.

Zapisnik tovarniške komisije pravi, da je bil pokojni tovariš Droica premišljen v avtopnevmatikarno na odgovorno mesto, ne da bi za to vedel glavni inženir in vodstvo podjetja sploh, čeprav je bil tov. Droica nekvalificiran. Komisija je tudi šele neozgodnja zatekla ugotovljati, koliko skode je pokojni Droica povzročil pri vulkanizaciji avtoplačev, ker ni bil kvalificiran, da bi s tem brez zasluga prišlo ugotovila, da je pokojni Droica sam zakrivil nesrečo. Komisija je hotela, naj bi tudi jaz kot vodja oddelka podpisal zapisnik. Tega pa Droica ni hotel, ker sem iz zapisnika razbral, da hoče komisija z njim zavarovati samo vodstvo podjetja, krivdo pa prevesti na mene in na pokojnega Droica, češ da zaposlujem nekvalificirane ljudi na odgovornih mestih. K temu naj dodam nekaj pojasnili.

VOĐSTVO PODJETJA SE SKORAJ NE ZANIMA ZA KVALIFIKACIJO DELAVCEV

V podjetju nimamo dovolj kvalificiranih delavcev za najvažnejša delovna mesta in ni edini primer, da smo pok. Droica zaposlili pri delu, za katerega ni bil kvalificiran. Ta problem pozna tudi komisija, saj so bili v njej sami vodilni uslužbenci. Mojster se doslej še ni povedal, kako naj ta problem rešujemo. Tovariša Droica sem premeštil k vulkanizaciji avtoplačev — v sporazumu s sekretarjem podjetja (tov. inženirja tedaj ni bilo v podjetju, vendar sem naknadno obvestil o premeštilju njegovega namestnika), po razpravljanju s sind. podružnico in organizacijo ZKJ, ko smo razpravljali o zaposlitvi doma, biliziranih borev. Tudi pok. Droica je želel, da bi delal na tem mestu; delal je z veseljem ter je že vložil prošnjo, da bi opravil kvalifikacijski izpit. Vodstvo podjetja pa se ne zmeni, kako naj bi tak tovariš dobil kvalifikacijo, saj je to vprašanje načeljal le sekretar podjetja.

USLUŽBENCE NIHNE PRIJEMLJE ZA NA PAPEKE

Pisec članka je omenjal nedisciplinirane v podjetju. Res je, da vladata pri nas nedisciplinla in nered, toda najbolj v vodstvu podjetja. Zanimivo je, da v podjetju ni bil kaznovan še noben uslužbenec ali mojster, ki je povzročil kako materialno škodo, čeprav gre takšna škoda včasih v stotilo. Takšne stvari se rešujejo na salomonski način, da je volk sit in koza cela. Delavci pridejo zaradi prekrškov pred tovarniško sodišče, namrečeni pa ne, če pa je obravnavan malomarnost kakšnega uslužbenca, delavci svet, se granace našel vse polno zagovornikov od direktorja do zadnjega tehnika, ugotovitev pa so bile potem takšne, da bi krivce moral

dobiti skoraj nagrado, ne pa kazni. Stvar se je popravila šele v zadnjih dneh, po razpravljanju o nesreči tovariša Droica.

Zavodski inženir je premalo v obratu ter nam mojstrom in vodjem oddelkov ne nudi dovolj pomoči. V podjetju je nabavni oddelke, toda le na papirju, saj nabavljajo posamezne vrste vaj, od vodje mehanične delavnice, tehnikov in inženirjev, do direktorja. Nekateri izmed teh zelo radi hogijo iz tovarne, zato pa je v obratih tako, da skoraj ni dneva, ko se ne bi pokončal kak stroj, kar stane podjetje in skupnost težke milijone. Odgovorni ljudje naj bi rajše bolj pazili na izrabljeni strojni park, če želimo, da bi se obratovali.

SUROVINE SE KVARIJO, MILIJONI GREDO V NIČ

Približno dve leti je že poteklo ko je delavski svet sklenil, da bomo pričeli izdelovati namakalne artiklice (gumijaste rokavice itd.), brž ko bomo dobili stroje iz Anglije. Te strojne naprave pa leže zdaj že več kot pol leta v skladišču in v posameznih oddelkih. Prav tako je tudi s surovinami za proizvodnjo teh artiklov (n. pr. Late v vrednosti okrog 5 in pol milijonov din), za katere se ne ve, ali so sploh še uporabne. Kljub temu pa še vedno ne kaže, da bi začeli izdelovati te predmete, ki jih kupci zelo iščejo.

NEKATERI VODILNI USLUŽBENCI NAJRAJE PRESLIŠIJO SKLEPE DELAVSKEGA SVETA

Na mojstrskih sestankih zahtevamo mojstri najna popravila, za katere pa čakamo po več mesecev. Največkrat se začne misliti na stroj šele tedaj, ko se ta pokvari. Mehanična delavnica ima obilo dela, toda večkrat po nepotrebnem. V začetku letošnjega leta je tehnik Silvo Mravlje sestavil načrt za stroj za obrezovanje gobaste gume. Vendar se poprej ni posvetoval niti z vodjo oddelka, ki bi stroj potreboval, niti z vodjo mehanične delavnice, marveč je stroj dal delati v ljubljansko remontno delavnico. Ko je bil stroj izdelan, se je ugotovilo, da je popolnoma neuporabna. V predelavo ga je moral vzeti domača remontna delavnica, kar pa je stalo nekaj stotisoč dinarjev. Tovariša Mravlje je delal tudi načrte za izdelavo valjev za dvovalčnike, ki

pa jih je bilo treba potem popravljati po cele tedne. Takih primerov je bilo še več, pri vsakem pa je podjetje tehnično tov. Mravlje kritiziralo zaradi brezvestnega in samovoljnega ravnanja. Pri neki kritiki pa nas je glavni inženir zavrnil, češ da mi tega ne razumemo. Že nekaj časa je tudi poteklo, odkar je delavski svet zadolžil tov. ing. Turzanskega, naj to stvar razišče, da se bo uvedel postopek za kaznovanje Kljub temu pa doslej še ni bilo v ta namen nič storjenega. Prišlo je le do tega, da je tov. Mravlje odpovedal službo. Ugotovilo ga je, ker je delavski svet o njem razpravljal, zato je dejal, da gre stran zato, ker je v podjetju preveč direktorjev (očitno je s tem mislil na člane delavskega sveta), da je plača prevelika in da so v podjetju nevdružni odnosi.

VARNOSTNE NAPRAVE SE VEDNO ZANEMARJENE

Varnostne naprave v podjetju so zelo pomankljive. Obavde dvigali sta v obupnem stanju. Približno pred tremi meseci je delavce zapeljal na dvigalo 700 kg materiala. Tedaj se je vrtil dvigalo utrgalo in je dvigalo zletelo z vozem in delavcem vred v globino 8 metrov, ker niso delovale varnostne naprave, ki naj bi obdržale dvigalo. Delavce je le zaradi srečnega naključja usel smrti. Naprave na dvigalu so se koten nekoč popravljele, vendar se niso prepirali, da v redu delujejo. Obavde dvigali je treba stalno popravljati, delavci pa morajo tedaj prenašati po 200 kilogramov težke zavrtke po stopnicah, zaradi česar večkrat obojijo. Podobne varnostne pomankljivosti se najdejo tudi drugod.

Kadarkoli je kdo poskušal opozoriti na te stvari, mu je direktor ali kdo drug od vodilnih ljudi odgovoril, da je naše podjetje pač staro in da je treba potrpeti, da stvari ne razumejo. Zato sem se odločil, da vso stvar objavim, da bo javnost vedela, kako so nekateri vodilni ljudje v našem podjetju malomarni do teh stvari, medtem ko se delavci mučijo in delajo v zelo težkih okoliščinah, včasih tudi pri več kakor 45° C vročine, kar pa je naša komisija ugotovila šele po nesreči pok. tovariša Albina Droica.

Tovariša »Sava« Kranj Zorko Stanislav.

V tovarni »Sava«

Mestna konferenca ZK Ljubljana

Kot smo zvedeli, bo v četrtek, 6. avgusta ob osmi uri v Puharjevi ulici mestna konferenca ZKS. Na dnevnem redu bo politično poročilo, ki ga bo podal sekretar Mestnega komiteja tov. Vlado Krivic, dalje poročilo revizijske komisije, ter volitve novega Mestnega komiteja.

pravo dedovati v družinski skupnosti, brž ko spremeni primere (brž ko se omoži). Ker pa sklepajo zakonske zveze na podlagi dote, ki je odvisna od delitve v ženi družinski skupnosti, zakonov v takšnih primerih ne registrirajo, dokler niso v tisti skupnosti razčišteni imovinski odnosi. Ta negativni pojav pospešuje tudi številni nesporazumi. V teh krajih je namreč moških mnogo manj kakor žensk.

Poleg objektivnega pa je važen tudi subjektivni moment. Organi oblasti (sodišča) ne le da niso izkoristili vseh zakonitih možnosti, da bi preprečili te negativne pojave, marveč se tudi politične organizacije niso borile proti njim, ker se ne zavedajo njihove nevarnosti.

Nastane vprašanje, kaj bi lahko zdaj storili, da bi tako globoke protisocialne pojave preprečili? Mnogi menijo, da bi bilo treba izdati ustrezne zakonite predpise proti konkubinatu in spremeniti zakonite določbe o imovinskih odnosih v družini. Ker pa je to družbeno vprašanje, ne more ostati samo zadeva upravnih ukrepov, marveč mora biti predvsem stvar politične vzgoje in osebnega zgleda. Nesporo je, da so med ljudstvom zdrava čustva in moralne sile za boj proti tem pojavom. Važno je samo poskrbeti, da bodo te sile prišle do izraza. Vtem je nedvomno odločilni objektivni činitelj zavestno delovanje članov Zveze komunistov in Socialistične zveze.

Martin Pečič

DJERDAP - najlepša in najdaljša soteska v Evropi

Ko zapusti Panonsko ravnino, vstopi Donava pri Golupcu v najdaljšo in najlepšo evropsko sotesko — Djerdap. Soteska je dolga 13 km, tvorijo pa jo štiri soteske in tri kotline. Ob vstopu v Djerdap se pred Gornjo Klisuro dviga 6 m visoka čer Babakaj.

GORNJA KLISURA

Nekaj niže od Babakaja leži podvodna čer Germanija. Tu se začne prva djerdapska soteska —

Gornja Klisura. Donava se v tem delu zoži do 230 m, struga pa se poglobi. Med Golupcem in vasio Brnjice je Donava v razdalji skoraj šest kilometrov globoka 15 do 45 m. Pod vasio Brnjice teče po Ljupkovski kotlini. Tu se postopoma razširi do 1500 m. V kotlini je struga plitva in polna podvodnih čer, ki zagrajujejo strugo. Za plovbo so morali izkopati 60 m široke in 2 m globoke prekope.

GOSPODIN VIR

Pod Ljupkovsko kotlinjo se začne druga djerdapska soteska, Gospodjin Vir. Tu predre Donava najvišji del južnih Karpatov. Struga se je zožila do 380 in 220 m, poglobila pa do 50 m. Z dna struge se dvigajo visoke skale. Poleg njih je voda v skalnato dno izdolbena do 30 m globoke okrogle vdolbine. Nad takimi brezni so nevarni vrtinci.

Prej so mislili, da je Donava najgloblja v Velikem Kazanu (49 do 71 m). Strojovna služba Jugoslovanskega državnega rečnega brodarstva pa je ugotovila največjo globino 82 m v ogromni kotlini poleg skale Pjatra Lunga v soteski Gospodjin Vir.

MALI IN VELIKI KAZAN

Pod hribom Greben se začneja do 2000 m široka Donjomilanovačka kotlina. Pod Donjim Milanovcem vstopi Donava v tretjo in najlepšo djerdapsko sotesko — Mali in Veliki Kazan. Bregova sta tu skoraj navpična in se dvigata tudi okoli 300 m nad strugo, ki se v tem delu zoži do 160 m. Donava pa je globoka 54 m. Ko zapusti Kazan, teče Donava skozi Oršavsko kotlinjo, kjer se razširi do 1400 m.

SIPSKA KLISURA

Pod otokom Ada-Kale vstopi Donava v Sipsko klisuro. Skozi naravno skalnato pregrado, ki jo imenujejo Pregrada, so morali za plovbo izkopati Sipski prekop. Dolg je 2200, širok pa 80 m. Pregrada zagodi po širini dve tretjini velike reke, saj se razteza v razdalji 2 km od enega brega do drugega. Kadar je vode malo, štrle skale Pregrade 2 do 3 m iznad vode.

Pod Sipsko klisuro je Vlaško-pontijski bazen. Tako spaja Donava dva velika bazena — Pontijski in Vlaško-pontijski.

J. M.

Nova naprava v rafineriji nafte v Bosanskem Brodu

V rafineriji nafte v Bosanskem Brodu bodo zgradili tovarno parafina in dva nova oddelka namostov starih, z dvakrat večjo zmogljivostjo. Nove naprave bodo dograjene prihodnje leto. Ko bodo začeli obratovati, se bo vrednost proizvodnje rafinerije nafte povečala za kakih 80%. Tovarna bo izdelovala parafin, razen tega pa bo dajala plan za potrebe rafinerije in za potrošnjo.

Da nam ne bo manjkalo sladkorja

Ostijek, 13. julija

Na velikem državnem kmetijskem posvetu »Belje« ni bilo do leta 1923 nobene ustanove za pospeševanje rastlinske proizvodnje. Takrat so ustanovili postajo za selekcijo in oplemenjevanje rastlin. Njena naloga je zbirati in razmnoževati tiste vrste naših kultur, ki dajejo najboljše in največje donose.

Med največjimi uspehi te postaje je selekcija sladkorne pese. Sadovi so naravnost presenetljivi. Stara Jugoslavija je morala za sladkorno peso, kupljeno v Nemčiji in Češkoslovaški, plačati na leto kakih 25 milijonov, zdaj pa pridelajo v brestovski postaji že toliko zelo dobrega in aklimatiziranega semena, da krijejo 70% vseh naših potreb. Zadnja leta

delajo na tej postaji poskuse s pridelovanjem semena sladkorne pese na tako imenovani skrajšani način in dosegli so že zelo lepe uspehe. Sladkorno peso posejejo že v avgustu in je sploh ne populijo. Prihodnje leto, ko mine zima, ti posevki začno spet rasti in tako dosežejo dvakratni ali celo trikratni donos (18 do 25 metrskih stotov). S skrajšanim načinom pridelajo tudi mnogo časa, delovne sile in obdelovalne površine.

Selekcijska postaja v Brestovcu se ukvarja razen s koruzo in sladkorno peso tudi s proučevanjem krmilnih rastlin in trav. Tudi na tem področju je dosegla zadovoljive uspehe. Postaja je dobila zdaj 2000 ha orne zemlje, več živine in vsa potrebna proizvodna sredstva.

Ljudstvo bližnjih vasi se veselilo ceste. Pred vojno so jo začeli graditi, toda nalezli so na težave in graditve so ustavili. Začetna dela je kmalu prerušila grmičevje, da jih je zdaj komaj še videti. Vesele pa se je tudi meščani, ker jih bo cesta povežala z zunanjim svetom, da ne bodo več živeli tako osamljeno. Ze konec letošnjega leta bodo lahko ljubitelji naravnih lepot, lovci in športni ribiči po novi cesti prišli v doslej neznane in nedostopne kraje.

Dragoš Stevanović

Mesto tifusa in zastarelosti

Prizren, julija.

Nad Prizrenom stoje stari zidovi rimskega mesta, o katerem ne vemo, koliko je staro. Dva kilometra dalje se blešči na soncu nagrobni spomenik carja Dušana, postavljen na visokem hribu, od koder vidiš daleč naokrog po prizrenski kotlini in na vrhove Šar planine. Mesto od vseh strani obliha Bistrica, ki teče pod starimi hišami čudnih oblik, v pritličju krajše in ožje kakor v prvem nadstropju, to veliko privlačnostjo slikarjev in fotografov. Mesto krasi stari umetnostni spomeniki: Ljeviška cerkev z nedavno odkritimi čudovitimi freskami, Sinan pašina džamija, ki so jo zgradili iz kamena razrušenega samostana itd.

Bistrica je lepa, kadar teče skozi mesto, hkrati pa prinaša mestu tudi nesrečo. Tifus se pojavi skoraj vsako leto, ker je vodovod zastarel. Letos bodo porabili za ureditev vodovoda kakih deset milijonov.

Majhne tragedije

Noben stalni prebivalec Prizrena ni industrijski delavec. Prizrenski slaščičarji, gradbinci, rudarji in drugi delavci so razkropljeni po vsem svetu, samo v Prizrenu jih ni. Noben tovarniški dimnik se ne dviga nad vrhove džamij. Obrtniki so glavni prebivalci: kleparji, brivci, izdelovalci nožev, strojarji, koč. Smešno je in žalostno izdelovati ročno pipece in nože sto let po ustanovitvi Solingena. In v dobi atomske energije stroje v Prizrenu kaže še prav tako kakor pred nekaj stoletji.

Zdaj mnogi obrtniki propadajo. Prva leta po vojni so se nekako živeli, ko je bil trg na pol prazen. Zdaj pa je konkurenca čedalje hujša. Majhne tragedije obrtnikov, ki so jih drugod doživljali že v prejšnjem stoletju, se dogajajo zdaj v tem starem mestu.

Zlato

Nekdaj so živeli tod bogati trgovci. Imeli so majhne prodajalne, toda veliko bogastvo. V poletu in padcu prizrenskega prebivalca Hadži Farije se zrcali zgodovina mnogih prizrenskih trgovcev. Farija je imel razkošno hišo, polno krasnih preprog, zlata, draguljev in svil. Kralja je gostil v svoji hiši in bana in italijanske poveljnice. Njegova žena se je sprehajala po vrtu v obleki, stekani iz čistega zlata.

Po vojni so bili Hadži Farijo zaprli. Včasih je zapornikom pripovedoval o zlato, o čudovitih preproginah iz čiste svile, ki jih je kupil na Vzhodu, o praznikih in orgijah. Potem pa se mu je zadelo, da je sredi razbojnikov, ki ga bodo okradli. Začel je histerično kričati, da ni nikoli ničesar imel, da je bil reven ko kraven miš. V njegovi hiši pa so našli po vojni nekaj desetlin kilogramov zlata...

Prizren ima precej šol: turških, sipskih in srbskih. Zvone zvoni na prvoslovskih cerkvah, hodijo »zapojec« pod večer z dlanmi za ušesi, na ulični konferenci (to je zapisano v zapisniku zbora volivcev). Abdulja kritizira ljudsko

oblast, ker ni dobro uredila stanovanjskega vprašanja. V molitnici džamije se zbirajo derviši in se klanjajo svojemu bogu, z nekega okna je slišati Chopinovo glasbo. Glasbena šola prireja koncerte, amatersko gledališče pripravlja nove predstave. Voja Jovanović.

Muslimanke v nedavni preteklosti

Lekarne z zdravili proti rastlinskim boleznim

Uspeh agronoma Jovana Prokiča

Inženir agronomije odpira trgovino

Velika Plana, julija. V Veliki Plani in okolici imenujejo, zlasti vaščani, Jovana Prokiča »doktor«. Pravzaprav pa ni doktor medicine, niti kake druge znanosti. Pa tudi padar ni. Vendar pa mu pravijo tako, ker pregleduje bolnike, zdravi in piše recepte. Njegova ordinacija ima baje znatno več pacientov kot ostale v kraju.

Toda Prokič ne zdravi ljudi, temveč rastline. Včasih morda celo z večjim uspehom kakor pravi zdravnik zdravi ljudi. Zato je postal rastlinski zdravnik, ki je sicer po poklicu inženir agronomije, znan ne le v svojem kraju, temveč po vsej Srbiji in Jugoslaviji. Nedavno so o njem pisali tudi časniki, čeprav premalo. O njem so govorili na sestankih komiteja in na nekaterih konferencah v Beogradu, ker je kot vzoren rastlinski zdravnik opozoril nase. Ustanovil je prvo kmetijsko lekarno, ki prodaja razna rastlinska zdravila.

»Zelo pogosto«, pravi Prokič, sem v svoji dvajsetletni praksi premišljeval, kako bi znanost približala vaščanom.

Po dolgih premišljevanjih se vedno ni našel najprimernejše rešitve. Leto so minevala. Bil je agronom v raznih krajih in profesor na kmetijskih šolah. V vaseh je imel mnogo predavanj, kjer je razlagal nove pridobitve znanosti. Toda zaman — pričakovanih uspehov ni bilo.

Kmalu potem je prosil, naj mu dodelijo trgovino. Zveza kmetijskih združenj in Okrajni odbor sta zavlačevala. Niso mogli razumeti — zakaj prav trgovino. Skoraj dva meseca jih je Prokič prepričeval, dokler jim ni dokončno razložil, da želi ustanoviti kmetijsko lekarno. Končno so ga razumeli. Podjetje »Zadare«, ki ga je nekdo napadalo, češ da daje nasvete, ki ne obetajo uspehov, mu je zdaj priskočilo na pomoč. Z lastnimi sredstvi je opremlilo sobodno prodajalno v zadružnem bloku Velike Plane.

Nad vrati je črkoslikar napisal: »Kmetijska lekarna ZOOFIT«. Velike črne črke se še niso popolnoma posušile, ko so pred trgovino že stale dolge vrste vaščanov. Voditelji so hoteli z majhno svečanostjo praznovati otvoritev, pa je niso mogli.

»Odprite, odprite!« so zahtevale vrste potrošnikov. Morali so jim izpolniti željo. Odpri so lekarno in sprejemali le po deset kupcev hkrati. Devet prodajalcev, kolikor jih je bilo prve dni v prodajalni, ni moglo postreči tolikšnega števila strank. Dnevni zaslužek je znašal nekaj stotisočakov. V dveh ali treh dneh so prodali vso letno proizvodnjo nekega »Zorkinega« proizvoda.

Seveda so se pripetile tudi nezgode, zlasti z recepti, na katerih mora biti navodilo za uporabo obširnejše kot na drugih lekarnskih receptih. Na nekaterih piše celo: »Zdravilo sme dajati le agronomi«.

Neki vaščan iz Starega sela je dobil zdravilo proti lucernini ličinki, ki je bila napadla deteljo. Na receptu je bilo med drugim rečeno: »Sedem do deset dni ne pasti živine, ker je zdravilo strupeno.«

Vaščan ni v živino vstrel tudi perutnine in je ostal brez kokoši in rac. Njegova žena, ki ji je bilo hudo za racami, je javno »zmerjala Prokiča po vasi: »Vrag vzemi njega in njegova zdravila!«

Vaščan jo je miril in smeje tolažil: »Molči, žena in bodi zadovoljna. Če so poginile race so gotovo tudi ličinke. Če se to nebi zgodilo, mu ne bi verjel.

pridni in napredni poljedelci, tako hitro postali Latinci:

»Proki mnogo dolgujemo,« nam je pravil vaščan iz Lozovika. »Kadar on napravi zdravilo, si lahko brez skrbi.«

Z malo truda si je Prokič pridobil neomejeno zaupanje vaščanov. Okrog 3000 litrov vina se je začelo kisati. Kmet je bil zaskrbljen — kolikšna škoda! Prosil je Prokiča pomoči, in le-ta mu je prečistil vino. Ko je bilo vse končano, je kmet segel v denarnico:

»Koliko sem dolžan tovariš doktor?« je vprašal.

»Samo 144 dinarjev. To so prevojni stroški,« je odgovoril Prokič.

»Saj to je skoraj zastoj,« je vzkliknil vaščan.

»Tako je pri nas agronomih,« je rekel Prokič.

36 zastavic — 36 lekarn

Niti pet mesecev ni minilo od otvoritve lekarn, v Prokičevi pisarni pa je na zemljevidu Srbije zabodenih 36 zastavic. Zastavice zaznamujejo okraje, ki so posnemali zgled pomoravskega okraja. Nedavno je bil v Veliki Plani prvi kongres kmetijskih lekarnarjev.

Vsak dan dodaja Prokič nove zastavice, kar pomeni, da ustanavljajo nove kmetijske lekarnice. Vaške nove se kot otrok razveseli. Na piše jim pismo, želi uspeha in da kak nasvet.

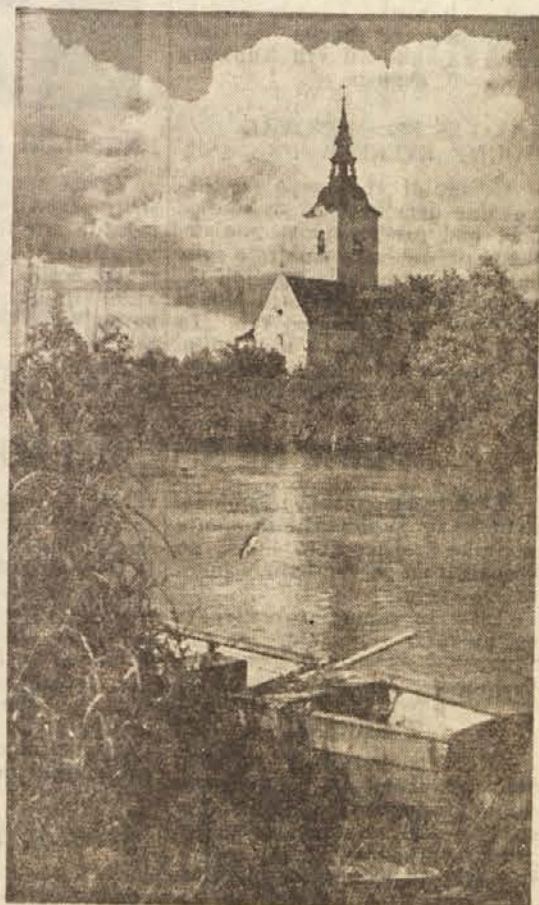
J. L.

V teh pasjih dneh si ničesar bolj ne želimo, kakor oddiha v takem kopališču, kakršno je v Portorožu, ki ga vidimo na sliki

IZ NAŠIH KRAJEV

Kostanjevica bo proslavila 700 letnico

Skoraj težko je verjeti, da je pri-
jazna Kostanje-
vica ob Krki tako
stara, toda ven-
dar je res. Kosta-
njevica je drugo
najstarejše slo-
vensko mesto. La-
ni je bilo 700 let,
kar so ji bile po-
deljene mestne
pravice. Letos 2.
avgusta pa bodo
700-letnico prosla-
vili.

Mesto je zgra-
jeno na majhnem
podolgovatem
otoku, ki ga okrog
in okrog obkro-
ži Krka. Vendar ni
otok naravnega
izvora. Nastal je
v srednjem veku
tako, da so sko-
pali okrog mesta
rečno strugo. Na
otok držita od se-
vera in juga dva
mostova, po ka-
terih je speljana
po dolgem skozi
mesto cesta Novo
mesto—Zagreb, ki
je hkrati tudi
glavna mestna
ulica. Vzporedno
z njo se je na
ozkem otoku la-
ko razvila samo še ena podolžna
ulica, medtem ko ima mesto za
prehode nekaj zelo kratkih pre-
čnih ulic. V novjšem času se me-
sto širi izven otoka, in sicer ob
cesti proti Novemu mestu.

Neugodne za mesto so skoraj
vsakoletne poplave. Tedaj oprav-
ljajo promet od hiše do hiše s
čolni. Pozna pa se mu v gospo-
darskem oziru pomanjkanje že-
leznic. Krka je pripravna za
najrazličnejše vodne športe in
nudi tu izdaten ribolov. Kosta-
njevica je tudi izhodišče za iz-
lete na Gorjance, do Opatove
gore prideš od tod v poldnem
uri, na Trdinov vrh pa v petih
urah.

Poglejmo nekoliko zgodovino
Kostanjevice. Stevilni grobovi in
zidovje iz rimske dobe pričajo,
da je tu bila važna postojanka.
Imenovali so jo Castagneum in
je bila člen v verigi trdnjav ob
Krki od Brežic do Novega mesta.
V srednjem veku se Kostanjevi-
ca prvič omenja 1091 leta. Prvi
njeni znani lastniki so bili grof-
je Breže-Seliški, ki so jih okoli
1043—44 nasledili koroški vojvo-
de Spanheimi. Okoli 1250. leta je
bila Kostanjevica važno trgo-
vsko središče, ki je imelo celo
lastno kovnico denarja. Tu so

kovali vse do Banata razširjene
novce (moneta Landestrostensis).
Kot trg se Kostanjevica omenja
1249. leta, 1252. pa kot mesto.
Mesto je uživalo poleg običajnih
privilegijev pravico do letnega
sejma in važne trgovske ugod-
nosti.

Vse, kar so prinesli ljudje v
mesto: žito, vino, meso, suknjo
itd. je bilo prosto davčnin. Raz-
pečevalci so smeli prosto pro-
dajati, kamor so hoteli. Sodob-
no je izrekel mestni sodnik, ne pa
sodnik deželnega sodišča. Vsak-
do, ki je imel hišo na mestnih
tleh, je bil dolžan pomagati pri
popravljanju mestnega obzidja
ter pri oskrbovanju straž in v
ta namen plačevati davek. Zelo
je bilo v mestu razvito strojar-
stvo in sodarstvo.

Doba mestnega bogastva in
blaginje je trajala do turških
napadov (1469, 1491, 1494, 1545).
Požari so upepelili mesto 1617,
1665 in 1674. leta. Kuža in lakota
sta zadeli Kostanjevico 1646—
1650, 1665, 1670, 1676, velika po-
vodenj pa 1681. leta.

Zgodovinsko pomemben je
nekdanji kostanjeviški grad, ki
so ga zgradili Spanheimi kot
obrambno trdnjavo na otoku
Krke. Leta 1439 je grad razruši-

celjski vojskovodja Jan Vitovec
v bojih s Habsburžani. Ob smrti
zadnjega celjskega grofa je pri-
padel grad z mestom Habsbur-
žanom, ki so ga kot deželno knež-
jijo davjali v najem. Leta 1793
ga je mestna občina kupila in
preuredila za šolske prostore.

V bližini je nekdanji cisterci-
janski samostan, ki ga sedaj
imenujejo kostanjeviška grašči-
na. Samostan je bil med najbo-
gatejšimi in največjimi zemlji-
škimi posestniki v tedanji Kranj-
ski. Med vojno je bil močno po-
rušen in ima v njem svoje pro-
store Vinarska zadruga, znana
po dolgem cvetku.

Kostanjevica ima okrog 500
prebivalcev in je eno naših naj-
manjših mest. V okviru celotne
kostanjeviške občine, ki šteje
okrog 5000 prebivalcev, ima me-
sto svoj statut.

Spominu sedemstoletnice bo-
sta v Kostanjevici posvečena dva
dneva, ki bosta izpolnjenata s
kulturnimi, gospodarskimi in
športnimi prireditvami.

V soboto 1. avgusta zvečer bo
razsvetljeno mesto, po Krki pa
bodo vozili okrašeni čolni okrog
otoka. V mraku bo na okoliških
grčkih zagorelo sedem kresov
kot simbol sedmih preteklih sto-
letij.

V nedeljo bo ob 4. zjutraj
budnica, potem pa bodo odprte
vinarska, Gosadova in živinorej-
ska razstava. Odprta bo tudi
podzemna jama, ki bo elektri-
čno razsvetljena. Ob enajstih do-
poldan bo akademija in otvorit-
ev zadržnega doma, popoldan
pa plavalne tekme.

Kostanjevčani pričakujejo, da
se bo ta dan oglasilo pri njih
precej prijateljev Kostanjevice.

Pripetili so jih, da bi govorili njim v prid

V ptujskem okraju je Sociali-
stična zveza vse od kongresa iz-
redno delavna. Že na predvolil-
nih sestankih, kjer so volili nove
vaške in občinske odbore, so mno-
go razpravljali o delu in o bodo-
čih nalogah. Posebno veliko so go-
vorili o zakonu o zemljiškem skla-
du in o odpravi viničarskih od-
nosov. Zlasti živahni so bili raz-
govori o tem v haloških vaseh,
pa tudi po Slovenskih goricah.
Ko je bil sprejet zakon o odpravi
viničarskih odnosov pa je Sociali-
stična zveza organizirala sestanke
z vsemi vaškimi in občinskimi
odbori, kjer so obravnavali or-
ganizacijska vprašanja in se po-
menili tudi o organizaciji mno-
žičnih sestankov, ki so nato bili
po vseh občinskih centrih in po

mnoгих vaseh. Ti množični se-
stanki so bili dobro obiskani. Na
njih so razpravljali o obeh no-
vih zakonih. Posebno živ sestanki
je bil v Cirkulanah, ki mu je
prisostvovalo okrog 250 ljudi. Tu
so prišli na sestanek tudi neka-
teri prizadeti kmetje iz Ptujkega
polja in pripeljali svoje viničar-
je, ki so morali pod njihovim
pritisком govoriti, da jim je bilo
dobro. Toda velika večina na-
vozčih je povedala tem izkori-
ševalcem resnico v obraz in to-
liko, da jih niso pometali na ce-
sto. »Minili so časi, ko ste nas
izkoriščali, pa smo morali biti
tihi,« so klicali za njimi. Živa-
ni so bili sestanki tudi v Mar-
koveh, Sodincih, Lopersicah in
drugod.

Spet bi ga radi poslali v Kočevje

Na konferenci Socialistične
zveze v Kočevju so delegati med
drugim razpravljali tudi o ne-
zdravih pojavih v nekaterih de-
lovskih kolektivih kot na primer
v Kmečki zadrugi Videm-Dobrepo-
lje, kjer si tajnik lasti vse pra-
vice in oblast. V zadrugi so za-
čeli odpustiti iz službe zavedne
člane SZ, medtem ko zaposlujejo
slabe ljudi ali pa take, ki zapo-
sliste niso nujno potrebni. Prav
tako so delegati kritizirali špe-
kulativno delo upravnika apne-
nice v Dobrem polju tovariša
Cmaka. Na nepošten način je
zaslužil več kot podjetje. Mnogo
bolj je skrbel za svoj žep in si je
nakopičil večji dobiček kakor ce-
lotni delovni kolektiv.

Predstavniki Okrajnega sindi-
kalnega sveta Kočevje je ostro
kritiziral vodstvo kolektiva »Tri-
glav« v Trzinu, ki štiti Milana
Peternela iz Kočevja. Peternel je
nedavno tega vodil trgovino »Tri-
glav« v Kočevju, zdaj pa ga ho-
čejo spet nastaviti v Kočevju.
Ljudje v Kočevju vedo, da je bil
Peternel v nemški internaciji
krivčen našim internirancem in
tam je blatil tudi partizane, češ
da so mu vse pobrali. Po osvobo-
ditvi se je vrnil v Kočevje. Sta-
noval je v razkošnem stanovanju;
vse odloče ljudske oblasti, naj

se preseli v manjše, zanj primer-
no stanovanje, niso imele toliko
moči, da bi jih Peternel upošte-
val. Šele decembra 1945. leta se je
pod pritiskom delavstva izselil.
In takrat so delavci videli, ko-
liko ima »ta revež« premoženja.
Zdaj pa pravi, če bi še drugi
varčevali in tako dobro gospoda-
rili kot on, pa bi tudi imeli vile.
Naj bi Peternel povedal, kako
je mogoče živeti z eno plačo
družino, imeti gospodinsko po-
močnico in še zgraditi razkošno
vilo. Peternel je bilo na več
konkretnih primerih dokazano, da
je ljudi goljufal s točkami in s
cenami. Zaradi vseh teh stvari
je delovno ljudstvo Kočevja za-
htevalo, naj ga iz Kočevja od-
stranijo.

Zdaj pa nekateri predstavniki
delovnega kolektiva »Triglav« iz
Trzinu prosijo Okrajni komite
Zveze komunistov Slovenije
v Kočevju, naj bi delali s Peterne-
lom roko v roki. V Kočevju me-
nijo, če jim je Peternel tako pri-
sru, pa naj ostane pri njih. V
Kočevju pa imamo dovolj aktiv-
stov-borcev, ki so delovni in spo-
sobni, da bi mogli opravljati tako
službo kot Peternel.

Protestno kritiko predstavnika
sindikata so delegati pozdravili
D. D.

Spomini na dogodke v Zagorju leta 1941

Dne 14. aprila 1941 so prišle
prve nemške patrulje v Zagorje.
Petokolonaši so že tri ure prej
napovedovali njihov prihod ter
nagovarjali ljudi, da se jih zbere
čimveč na križišču pred lekarno,
da bi jih pozdravili. Ali ljudje
se niso odzvali besedam petoko-
lonašev. Le mala skupinica je
stala pred lekarno. Nemške fa-
šiste je najprej pozdravil vodja
pete kolone v Zagorju lekarnar
Seihenbauer. V zahvalo za po-
zdrav pa je bil takoj imenovan
za župana na občini Zagorje.
Njegovi pomagači Suša, Požun,
Miller, Arh pa so zasedli druge
važne resore. Drugi dan 15. aprila
1941 pa so že prihajali nemški
policisti in gestapo. Peta kolona
je bila neumorno na delu in nje-
ni člani so začeli po malem ova-
jati naše ljudi.

Dne 22. junija, 1941, ko so Nem-
ci navallili na Sovjetsko zvezo, so
se za naše Zagorje začeli črni
dnevi. Takoj naslednji dan so
Nemci imeli namen aretirati vse
levo usmerjene ljudi, predvsem
člane KP: Farnička, Eberla, Mar-
nika, Pintarja in druge. Toda vsi
so se pravočasno umaknili v
gozdove. Malu zatem je bila

minirana železniška proga od po-
staje Zagorje proti Renkam. Mi-
niral jo je s svojimi tovariši Felč
Pečar. Nemci so takoj po tem
dogodku okrepili svoje patrulje,
zaprli nekaj ljudi, ki pa niso bili
prav nič v zvezi z akcijo na pro-
gi. Gmotne škode res ni bilo
zaradi slabega razstreliva, ven-
dar je nastal med Nemci preplah,
zato so podvojili izdajalsko for-
macijo, tako imenovano »Werk-
schutz«, ki so jo sestavljali sami
delomrneži; vendar je prišlo do
nove sabotaže. Na rudniški sepa-
raciji je bil miniran glavni po-
gonski motor. Bila je nedelja
3. avgusta 1941. Takoj so sklicali
sejo kulturebundovcev, ki so na-
pravili spisek vseh sumljivih
ljudi. Že ob popoldanskem urah
so mobilizirali nekaj kamionov,
da bi odpeljali ljudi v celjske
zapore. Takoj po polnoči pa so
se pričele velike aretacije, vendar
je ena tretjina tistih ljudi
umaknila v gozdove. Kjer mo-
žnih niso več našli, so aretirali
njihove žene, otroke pa pustili
samo. Aretirane so bile žene
Franca Klugek, Franca Tomažič
in Rudolfa Kovič s hčerko. Kakih
30 aretiranih so odpeljali v celj-

Za ureditev stanovanj 13 milijonov

Delovni kolektiv Nafta v Len-
davi je lani ustvaril 20.000.000
din sklada za prosto razpolaga-
nje. Dolgo so razpravljali, kako
ta sklad uporabiti, ker so ne-
kateri delavci zahtevali, naj se
razdeli v nagrade. S pravilnim
pojasnjevanjem pa je članom
Zveze komunistov in vodstvu sin-
dikalne organizacije uspelo ve-
čino takih prepričati, da bodo
denar koristneje uporabili za
ureditev stanovanj in drugih jav-
nih prostorov. Razprava je za-
jela širok krog ljudi, saj so se
o tem menili na raznih sestankih,
kakor tudi na zasedanju delav-
skega sveta.

Na zadnjem zasedanju pa je
delavski svet Nafta odločil, da
bodo za ureditev stanovanjskih
zgradb uporabili 13.000.000 din in
sicer 5.000.000 din za ureditev
kopalnice v 104 družinskih stano-
vanjih, 8.000.000 din pa za za-
steklitev oken v novih zgradbah,
ki imajo sedaj le enojne šipe, in
za zunanji omet teh stavb. Razen
tega bodo porabili 600.000
din za ureditev dvorane, v ka-
teri so kinopredstave, uporab-
ljajo jo tudi za druge kulturne
prireditve, zasedanja in sestanke.
Iz sklada za prosto razpolaganje
pa so prispevali tudi mestni klav-
nici 1.500.000 din za ureditev hla-
dilnic, da se meso ne bo kvarilo,
in prostovoljnemu gasilskemu
društvu v Lendavi 500.000 din za
gradnjo gasilskega doma.

Ostanek sklada, ki v tem raz-
delilniku ni zajet, bodo pustili
kot rezervo za bodoče potrebe.
Sicer je potreb mnogo. Nekateri
se navdušujejo za to, da bi pri-
spevali za ureditev novega špor-
tnega igrišča, drugi predlagajo

ureditev cest v novi naselbini,
nekateri pa celo menijo, da bi
bilo pametno, če bi kupili kamin-
on, ker je večina sedanjih pre-
cej obrabljena. Vendar je de-
lavski svet podjetja menil, da je
dobro imeti nekaj rezerve, ker
se v prihodnjih mesecih lahko
pojavi nujnejše potrebe.

-ke.

Maršal Tito častni meščan Kamnika

O svečanostih, ki so bile ob
občinskem prazniku v Kamniku,
smo že poročali. V ponedeljek
27. t. m. pa je bila slavnostna
seja Ljudskega odbora mestne
občine Kamnik. Razen odbornikov
ljudskega odbora so ji prisostvo-
vali tudi zastopniki ustanov,
organizacij in delovnih kolektivov
mestne občine.

Tovariš Alfred Janko, pred-
sednik LOMO, je govoril o zgo-
dovinskih dogodkih pred in po
27. juliju — Dnevu vstaje.

Za njim je čestital k prazniku
v imenu OLO Ljubljana-okolica
predsednik gospodarskega sveta
ing. Muha Gašper.

Zatem pa so navdušeno spre-
jeli predlog, da se za častna me-
ščana Kamnika imenujeta maršal
Tito in tovariš Tomo Brejc.

Ce plačš za »Ljudsko pravico-
Borbo« naročnino do 15. v me-
secu, si zavarovan za primer
smrti zaradi nezgode za 40.000
din, za primer invalidnosti za-
radi nezgode pa za 80.000 din.

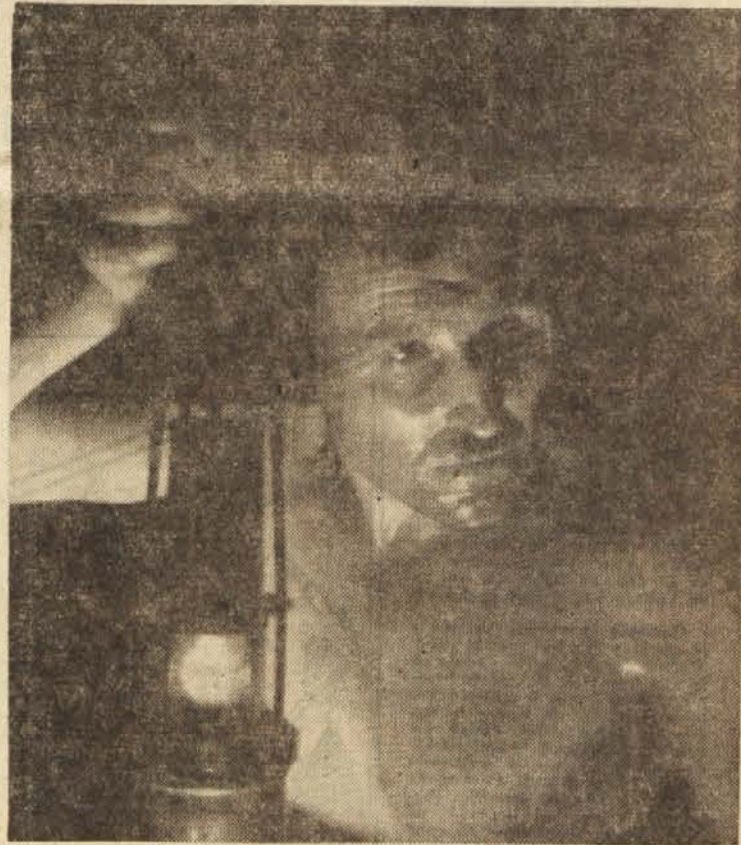
NI VSE ZA RAZSTAVO!

Postojna, 29. julija
Med drugimi zanimivostmi na
razstavi v okviru Postojnskega
tedna razstavlja v gospodars-
kem oddelku tudi oba poklicna
fotograf Filač in Zirman.

Vendar je treba vedeti, da ni
namen razstave le reklama, če-

priporočam, da bi jih razstavil
v izloženem oknu.

Fotograf Filač je pokazal, da
mu je razen reklame tudi do te-
ga, da bi nudil obiskovalcem
užitek; naredil je nekaj prav le-
pih posnetkov, s katerimi bi se
lahko predstavil tudi na večji fo-

Filač: Rudar s svetilko

tudi je to njen glavni namen; z tografski razstavi. Vsekakor za-
razstavami tudi vzgajamo ljudem
služi priznanje in mnenja sem,
estetski čut. Zato menim, da Zir-
manovi izdelki takšni kakršni so.
Postojne lahko dal primerne pro-
store za atelje.

Lilmit

Topla Kolpa vas vabi

Kolpa po pravici velja za naj-
toplejšo reko v Sloveniji, saj do-
seže v poletni vročini tudi do
30° C. Lepi senčni bregovi, pora-
sli z jagnjedi, jelšami in vrbejem,
privlačijo v toplih poletnih dneh
števile domačine in tuje. Da
pa bi bil zlasti zadnjim oddih ob

Obrtniški dom ni v ponos celjskim obrtnikom

Notranjost celjskega obrtni-
škega doma so zadnja leta zelo
zanemarili. Znotraj poslopja so
stene odrte in onesnažene, strop
v prtiličnih prostorih pa je tako
slab, da ogroža človekovo var-
nost. Na sestankih obrtnikov so
že razpravljali o popravilu do-
ma, a je vse ostalo le pri be-
sedah. Ko so se pred nedavnim
na nekem sestanku spet povrnili
na to vprašanje, so odborniki
jeli tarnati, da ni mogoče dobiti
zidarija — strokovnjaka. Vse ka-
že, da bo celjski obrtniški dom
še vnaprej ostal tak, kakršen je
sedaj, pa čeprav je v Celju nad
350 samostojnih obrtnikov.

Člani senovske Svobode bodo obiskali Logarsko dolino

Senovska Svoboda dokaj uspešno
opravlja kulturno podlasko med ru-
darskim kolektivom. Več dramskih
stropov, pa tudi koncertov godbe in per-
skega zbora je šlo prek domačega odra,
množkrat pa je drugo gostovalo po
okraj in izven njega. Da bi društvo
nudilo članom tudi nekaj razvedrila, ki
naj bi bilo zaslužen priznanje, hkrati
pa tudi pobuda za nadaljnje delo, bo
priredilo izlet v enega izmed najlepših
področij naše ožje domovine, v Logar-
sko dolino. V soboto 1. avgusta popoldne
odrinejo izletniki z dvema avtobusoma s
Senovega, prenočili bodo pri Logarju,
drugi dan pa si bodo ogledali lepote
krasne vene gora, ki obdajajo ta
biser Zagorja Savinjske doline z izvirom
in slavnim Savinjem.

Vsekarstvo lepo in zelo primerno ve-
selje, ki ga more društvo pripraviti svo-
mu članom.

LEKSIKON

Vprašanja:

Kateri naš otok je največji in kateri ima največ prebivalcev?

Kje je meja sončnega sistema v vesoljstvu?

Kateri raziskovalci sveta so od 13.—15. stol. najbolj sloveli?

Kdo in kdaj je prvič prišel v zgodovini črtal dolgeve?

V katerih jadranskih letovisih je največ sonca?

Kakšna je bila katastrofalna erupcija ognjenika Krakatau?

Odgovori:

Po površini je največji otok na našem Jadranu Krk, ki meri 409,93 km². Sledi Cres s 334, Brač s 394, Hvar s 299, Pag 284,56, Korčula s 276 km² itd. Po razglednosti obale pa je vrstni red drugačen. Najbolj razgledno obalo ima Pag, saj meri 269 km. Sledi Hvar s 254, Cres s 247, Krk s 189, Korčula s 181 in Brač s 175 km obale. Po številu prebivalcev pa je na prvem mestu Korčula, ki jih ima 111.797, Krk jih ima 17.685, Brač 14.664, Hvar 12.411, Ugljan 10.415, Pag 9.189 itd. Najgostejše je naseljen otok Susak, kjer živi na kvadratni kilometer 407 prebivalcev. Ugljan jih ima 504 na km². Največje nadmorsko višino ima vrh Brača 787 m, Cres 638, Hvar pa 626 m. Najdaljši otok na Jadranu je Hvar z 68 km.

Za mejo sončnega sistema v vesoljstvu velja pot najbolj oddaljene planeta Plutona, ki so ga šele nedavno odkrili. Ta planet je oddaljen od Sonca približno štiridesetkrat toliko kakor naša Zemlja. Zato si lahko približno mislimo, kolikšen prostor obsega planeti našega sončnega sistema na poti okrog Sonca.

Benjamin Tudelci, Rubridkvis, Karpin in brata Polo so v 13. stol. prodrl v srce Azije. Zgodovinar Mongolov Marco Polo je preživel v Aziji 15 let ter zbral važne topografske in etnografske podatke o Kitajski, Indokini, Mongoliji, o deželah Srednjega vzhoda ter Javi in Sumatru. V 15. stol. so raziskovali svet smeli portugalski pomorščaki Ines Nuno Tristano, Gonzales, Diaz, Daka, Da Mosto in Ram, ki so celih 17 let križarili po Tihem oceanu ob zahodni afriški obali in konec 15. stol. odprli pot v Azijo. Takrat se je pojavil tudi Kolumb, ki je odkril Ameriko.

Ker so evpatridi (aristokrati) v stari Grčiji kar naprej jemali revnim zadolženim kmetom zemljo, so bili nemiri zelo pogosti. Leta 594 po našem štetju so Soloni izvolili za prvega arhonta (upravnika mesta) in naložili, da bi ljudstvo spravili iz mučnice. Položaj revnih kmetov je bil zelo težaven. Po njih je bilo čedalje več kmetov, ki so kazali na zadolžene kmete. Mnogi atenski meščani so prostovoljno zapustili domovino ali pa se začeli prodajati v suženjstvo. Da bi napravili temu konec, se je Solon odločil za nekatere revolucionarne ukrepe. Prvi med njimi je bil siranje dolgov. Solon je odredil, naj z njiv odstranijo dolžniške kamne, hkrati pa je prepovedal izterjati dolgov in ukinil suženjstvo za zadolžene ljudi.

Ljudje, ki hodijo na poštnice, se seveda zanimajo tudi za vreme. Vprašujejo se, ali bo lepo, ali se bodo lahko sončili in kopali. Vsi pa ne morejo imeti sreče, da bi jim bilo vreme med počitnicami naklonjeno. Ne glede na vreme pa lahko rečemo, da je na Jadranu sonca zmeraj dovolj. Največ ga imajo na Hvaru in v Splitu, kjer sije povprečno 7,4 ur na dan, na Rabu sije 6,8, na Lošnju 6,7, v Puli pa 6,4 ur.

Ognjenik Krakatau se dviga iz morja v Sundski morski ožini. Njegovo nastanek je bruhanje je bilo leta 1883. Takrat je bruhanje iz sebe kahlj 8 milijard kubikov lave. Debele kamne je metalo do 20 km daleč. Oblak pepela se je dvignil 30 km visoko. Na morju so nastali veliki valovi, ki so dosegli Cevlon ter Italijo in zahodno ameriško obalo. Velikanski val je razel na obalah Jave in Sumatre 36 tisoč ljudi in jih hipoma potegnil v morje.

VSEGA PO MALE ZA VSE

Nepalska zastava na vrhu Nanga Parbata

Sloveči alpinist Aschenbrenner o plezanju na 8125 m visoki himalajski vrh

Poročali smo že, da so avstrijski in nemški alpinisti priplezali na 8125 m visoki himalajski vrh Nanga Parbat. Odpravo je vodil med alpinisti vsega sveta dobro znani Peter Aschenbrenner, ki bo začel takoj po vrnitvi pisati knjigo o plezanju na Nanga Parbat. Ta himalajski orjak je bil njegov glavni cilj. Rekel je, da se bo odšel zadovoljeval z nižji gorami, orjake pa prepuštil mlajšim plezalcem, Aschenbrenner je star namreč že 52 let.

V tujem tisku so se pojavile nasprotujoče si vesti o prvi zastavi, ki je zavihrala na vrhu Nanga Parbata. O tem je Aschenbrenner rekel, da so plezalci pred vzponom sklenili vzeti s seboj samo pakistansko zastavo kot zastavo dežele, ki je toliko pripomogla k uspehu te alpinistične odprave. Avstrijsko in nemško zastavo pa so pustili v dolini. Zato so lahko vzeli več živil. Na vrhu so res zatakneli v skalo samo pakistansko zastavo. Aschenbrenner je poudaril, da to uspeha njegove odprave ni prav nič zmanjšalo.

O plezanju na Nanga Parbat je v pakistanskem glavnem mestu Karadži pripovedoval, da so imeli alpinisti pod njegovim vodstvom srečo. Vreme se je izboljšalo kot nalašč o pravem času, ko so začeli plezati od V. proti VI. taborišču. Ker si neizkušeni nosači niso upali čez ledenike, je trajalo plezanje teden dni. Sotorov niso mogli postaviti, ker so divjali silni snežni meteži. Plezalci so se morali zakopati globoko v sneg, da jih vihar ni odnesel. Proti vrhu so bili že tako izčrpani, da so komaj še premikali noge. Najbolj odprna sta bila Buhl in Kempter. Ko se je vreme izboljšalo, sta naskočila vrh in Buhl je cilj srečno dosegel. Plezala sta vsak zase, da ne bi drug drugega ovirala.

Dne 3. julija proti poldnevju se je Kempter obrnil, Buhl pa je plezal naprej. Največja ne-

varnost mu je pretela na ozkem grebenu, pod katerim je 4000 m visoka stena. Proti večeru je priplezal na vrh. Nebo je bilo jasno, ozračje mirno. V skalo je zataknil nepalsko zastavo in napravil nekaj posnetkov, potem pa je začel sestopati. Čez dobro uro je dosegel kakih 100 m pod vrhom posevno skalo, kjer je prenočil. Vso noč se je moral premagovati, da ni zaspal, ker bi bil sicer strmoglavil v prepad. Kisika in prtljage sploh ni imel s seboj. Imel je samo steklenico čaja. Brž ko se je začelo daniti, je nevarno pot navzdol nadaljeval. Ponoči mu je bila desna noga zmrznila. Sele proti večeru je ves izčrpan dosegel taborišče V., od koder so ga morali nositi na nosilnicah, ker ni več mogel hoditi.

Vodja zmagovite angleške odprave na Mount Everest polkovnik Hunt je v »Timesu« napisal: »Avstrijsko-nemška odprava je zmagovito končala plezanje na Nanga Parbat. S tem je zaključen epos naporov in žrtvi, ki so srca avstrijskih in nem-

ških alpinistov vznemirili enako, kakor napor za zmago nad Mount Everestom. Med devetimi najvišjimi vrhovi sveta je Nanga Parbat zaradi ledenikov in strmih sten eden najnevarnejših. Zato je uspeh avstrijsko-nemške odprave tem večji.

SE ENA ZMAGA

Novozelandska odprava, v kateri so bili štirje plezalci, je priplezala na 7180 m visoki brezimeni vrh v bližini Mount Everest. Vodil jo je Athol Roberts. Odprava je odšla iz glavnega mesta Nepala Katmanduja dne 5. aprila in šele po treh mesecih je svoj cilj dosegla. Tudi ta himalajski vrh zahteva od alpinistov mnogo vztrajnosti, žilavosti in plezalne tehnike.

ZDAJ SE FRANCOZI

Pod vodstvom francoskega alpinista Pierra Bernarda se je sredi julija napotila iz New Delhija na Himalajo francoska odprava, ki hoče priplezati na vrh 7400 m visokega Nunkuna. Med

njenimi člani je tudi znana francoska alpinistka Claude Kogan. Vodja odprave računa, da bodo začeli naskakovati vrh Kunkuna okrog 20. avgusta.

KAKO SE BO IMENOVAL MOUNT EVEREST

Generalni svet nepalske nacionalne demokratske stranke je imel pod predsedstvom ministrskega predsednika Kohirale sejo, na kateri so soglasno sprejeli resolucijo o preimenovanju Mount Everest v Tensingov vrh. Ta stranka je v Nepalju na krmilu. V nepalskem jeziku se imenuje Mount Everest Sagarmath.

Naočniki za vsake oči

Znana nemška optična industrija »Zeiss Ikon« v Dresdenu je izdelala nov tip tako imenovanih »družinskih naočnikov«, ki jih lahko nosijo kratko- ali daljnovidni ljudje, pa tudi ljudje z normalnim vidom, če hočejo brati zelo majhne črke ali gledati miniaturne slike, na primer na poštinih znamkah.

PRINC NE SME BITI IZJEMA

Akihito, japonski prestolonaslednik, se je udeležil kronanja angleške kraljice Elizabete II. po kronanju pa je več tednov potoval po svetu.

Tako je zamudil predavanja na univerzi Gakušuin. Ta uni-

verza, ki je bila pred vojno rezervirana samo za člane cesarskega doma in visoko plemstvo, je zdaj odprta vsem študentom. Rektor je izjavil, da bo sklical sejo, na kateri bodo obravnavali vprašanje prestolonaslednika, ki bo moral najbrž semester ponoviti, ker je zamudil preveč predavanj. Večina profesorjev fakultete, na kateri študira, pa tudi študentov, meni, da za prestolonaslednika ne sme veljati izjema.

Zatiranje otroške paralize v Ameriki

V Montgomeryju v ameriški državi Alabami so cepili 30.000 otrok proti otroški paralizi. Cepili so jih z novim serumom globulinom gama. V tej ameriški državi je otroška paraliza zelo razširjena. Cepitev je dosegla popoln uspeh. Otroke so začeli cepiti 30. junija in od takrat je bilo na vsem področju samo šest novih primerov otroške paralize. Zadnjih deset dni pred cepitvijo pa je obolelo 27 otrok. Cepili so samo otroke do devetega leta.

Nova egiptovska himna

V Kairu so razpisali natečaj za novo egiptovsko himno. V komisiji, ki je pregledala poslane skladbe, je bil tudi dr. Wilhelm Furtwängler. Odločila se je za delo egiptovskega skladatelja Mohameda Vahheda. Novo egiptovsko nacionalno himno so prvič igrali 23. julija ob obletnici prvega leta.

AMMAN IMA ŽE 200.000 PREBIVALCEV

Glavno mesto Jordanije je zrastle iz tal tako rekoč čez noč

Glavno mesto Jordanije Amman je tako rekoč čez noč zrastle iz tal, kjer so stale prej same iz ilovice in šibja zgrajene kočice. Mesto ima že 200.000 prebivalcev. Med njimi je 53.000 brezposelnih arabskih beguncem, za katere skrbe Združeni narodi. Pred štirimi leti je merilo področje, na katerem stoji Amman, 22 km², zdaj pa meri že nad 40 km². Se pred desetimi leti je veljal dunam (pribl. 1000 km²) zemljišča na enem izmed sedmih gričev 30 do 50 angleških funtov. Zdaj pa stane v najbolj obljubljenem delu mesta do 4000 funtov. Tu stanuje ministrski predsednik Jordanije, tu stanujejo jordanjski mogotci. Zato cene parcel tako hitro naraščajo.

Nihče ni pričakoval tako naglega razmaha, ko je kraj Abdulah določil Amman za glavno mesto nove kraljevine, ki je nastala po prvi svetovni vojni. Kraljevina ob Jordanu je sestavljena iz dveh področij: zahodne Jordanije in s Hebronom, Jeruzalemom in Nabbusom ter zahodne Jordanije s pokrajinami

Malan, Kirak, Belga in Aijlun. Zveza med vzhodno in zahodno Jordanijo je bila sklenjena na skupni seji obeh domov zakonodajne skupščine aprila 1950. Prebivalstvo je večidel sunitsko. Na vzhodni strani Jordanije prebiva 500.000 ljudi, od teh 100.000 bivših Palestincev, na zahodni strani pa 700.000, med njimi 300.000 Palestincev. Lahko si mislimo, kakšne zmešnjave so nastale s prihodom beguncem iz Palestine. V tem mestu so nekoč prebivali Rimljani. Amman so zgradili na prvotnem stavbišču mesta Philadelphije. V Ammanu se zdaj stoji velik amfiteater. Rimljani so zidali hiše iz peščenca in iz tega kamna je tudi večina hiš, ki poganjajo zdaj iz tal ko gobe po dežju. Amman pa se je minulosti otresel, razen amfiteatra so ostanki davnih časov zelo redki. Najpomembnejše ulice imajo neonsko razsvetljavo. Povsod žare napisi v arabskem jeziku. Po mestu je mnogo točilnic, kjer točijo alkoholne pijače. Arabci jih ne smejo piti, če so strogo verni.

V Ammanu preseneči človeka

tudi trušč. Povsod ga je slišati. Mnogo je tudi nepotrebnega. Zlasti neprijetno je hupanje avtomobilov in kamionov ter kričanje ovčjih pastirjev, ki dan za dnem gonijo črede skozi mesto. Vsak Arabec ima menda troljbo svojega avtomobila za njegov najvažnejši del. Kakor v večini mest na svetu, tako tudi tu živita revščina in bogastvo skupaj. Razcapani fantiči in elegantne limuzine so vsakdanji prizor. Bogatini se izprehajajo med reveži, pa ta kričava razlika v socialnem položaju nikogar ne bode v oči.

Amman ima svet desetih članov, ki ga izvolijo vsaka štiri leta. Izvolijo pravzaprav samo štiri člane, štiri pa imenuje vlada. Tudi župana z ministrskim položajem imenuje vlada. Hitro naraščajoče mesto povzroča upravi hude preglavice. Vodovod so morali znatno razširiti, elektriko pa so napeljali v mesto šele nedavno. Neke angleške družbe je pripravila načrt, po katerem bodo razdelili mesto na več okrajev, po njihovem gospodarskem in socialnem pomenu.

ANEKDOTE

EDISONOVA DEFINICIJA

Ko so slavnega izumitelja Edisona nekoč vprašali, kaj je genij, je odgovoril:

»Genij, verjemite mi, je samo en odstotek navdahnjenja, 99 % pa hotenja.«

SAMO SVOJE JE HOTEL

Sloveči dunajski kirurg Theodor Billroth je pred prvo svetovno vojno operiral nekega navdopoda. Po uspešni operaciji se je zgledal pri njem prvi adjutant Franca Jožefa in ga vprašal, kaj želi. Red rdečega orla ali tisoč kron?

»Kaj?« je ozknil Billroth. »ne potrebujem ne Rdečega orla, ne 1000 kron, izplačajte mi samo moj honorar, ki znaša 2000 kron.«

SAMO DALJSI

Napoleon je bil silno občutljiv in nobenega namigavanja na svojo postavo ni trpel. Bil je majhen in zato je mislil, da se mu ljudje posmehujejo. Nekoč se je mudil v Rimu. Hodil je po vatikanski knjižnici. Hotel je pogledati neko knjigo in doignil se je na prste. Ker pa je bil premajhen, knjige ozleč temu ni mogel dojeti. Priskočil je njegov adjutant, da bi mu pomagal.

»Dovolite, da ozvem jaz knjigo s police, ker sem večji.« Napoleon ga je zaničljivo pogledal, rekoč:

»Nikar ne, general, vi ste samo daljši in nič drugega.«

SUPERDETEKTIV

Ko je Conan Doyle potoval po Ameriki, ga je na železniški postaji v Bostonu neki izvoščak ogovoril z imenom.

»Od kod pa veste, kdo sem?« ga je vprašal pisec detektivskih romanov zadovoljen, pa tudi nekoliko začuden.

»Kaj preprosto: vse kaže, da so vam suknjič raztrgali novi-

Če ga bodo ulovili, bo plačal masno kazen

Če ga bodo ulovili, bo plačal masno kazen

KULTURNA KRONIKA

ŽGOČA PLATNA

V Mali galeriji je imel svojo samostojno razstavo slikar Zornik Klavdij. Njegova platna smo srečali doslej le enkrat ali dvakrat na skupnih razstavah DSUU in pred vsem enkrat v Mariboru, njegova zadnja razstava pa, čeprav obsega samo enajst del, je presenečenje za ljubitelje slovenske likovne umetnosti.

Trinajstdesetletni slikar, ki je končal svoje študije tri leta pred drugo svetovno vojno na zagrebški Akademiji, se nam tu predstavi kot močna, svojska osebnost. Motivno so njegove slike dokaj raznolike, saj slikarja zanima vse, od tihožitja, preko krajine do človeka in portreta.

Značilen je slikarjev odnos do predmeta, ki ga upodablja. Vsak dohodek, vsako tihožitje ali karkoli drugega raste pri njem iz okvira svoje enkratnosti v svet irealnega in nadvzročnega. To se lepo kaže pri slikah »Peter Klepec«, »Nevitna«, »Jutro«, »Tovarna« in drugih.

Klepec ni le stari, dobri znanec z nekoliko pravilnim nadahdom, kakor ga poznamo iz Levstikovih povesti, temveč je posebej neke temne, skrivne izgošče sile, ki bo zdaj zdaj planila iz groze in razrušila vse, kar se ji bo stavilo na pot.

Isto občutje srečamo še močnejše poudarjeno pri sliki »Tovarna«. Mnogo slikarjem bi ta motiv služil zgolj

kot predmet študija prelivanja svetlobe in sence. Zorniku pa se razraste v grozljiv privid nečesa strašnega in nerazumljivega.

Zornik izhaja v snovi iz realizma. Na stare slovenske impresioniste ga še veže način, kako srčne ljudi in dogodke iz obdobja njih okolice, kjer človek ni več individualno bitje, temveč del narave same, z njo tako tesno povezan, da se v danih trenutkih z njo povsem spoji v nov, harmoničen organizem. Ta način, ki je n. pr. lepo viden pri Groharjevem »Sejaču« ali Jakopičevem »Slepca«, bi srečali pri Zorniku skoraj pri vseh slikah, kjer je v ospredju človek, njegovo življenje in usoda. Kljub temu pa se od impresionistov močno loči. Zavrgel je vse njihovi lirski čar, v njegovem slikanju je nekaj prvinskega, žgočega, kar človeka pretrese in ga potegne za seboj.

Mikavna je primerjava njegovih »Pustnih šem« z Brueghelovim »Pustom«. Tam se človek ob pogledu na kopico norčavih, prekopčanih, spak kar sprosti — v osvobodnem smehu, tu ni nikake radosti. Ni sme-ha in razigranih pogledov, pustne šeme so tu le eden izmed mnogih nerazumljivih, čudnih pojavov, izven časa in prostora, ki delujejo na nas že s samo težo svoje ekstatike.

Temu odnosu do upodobljenega objekta ustreza tudi stilno obeljezje

Zornikovega izraza. Njegova glavna moč je v barvah, ki jih popolnoma podreja svojemu čustvu. So včasih težke in zamolkle, včasih žgoče, vedno pa zelo izrazite. Razvršča jih v veliki ploščah, katere nato podrobneje izdela. Naslednja dva primera lepo kažeta, kako Zornik z barvnimi elementi doseže zaželeni izraz. Pri sliki »Tovarne« se zdi, da z njenih sten žari kri, ki meče svoje pošastne odseve po vsej okolici. Divjanje praelementov, katerega je slikar upodobil v svoji »Nevitni«, je našlo barvni izraz v pokrajini, v kateri je snop bliskov zabrisal konture posameznih predmetov, tako da se zdi, kakor da bi vsa narava, skupno s trojico bežečih ljudi, gorela v ognju razbesnelih sil, napram katerim je človek čisto brezmočen, majhen in neobgljen.

Kompozicijsko so Zornikove slike enostavne. Slikar ne išče nekih posebnih situacij in poz, temveč se zadovolji s tem, da dogodek postavi v središče slike, ali pa — kadar gre za razvrstitev večjega števila oseb — v ospredje. Predmet, na katerega je usmerjena Zornikova pozornost, je zato tudi nekoliko podrobneje izdela, medtem ko ozadje nekako izgine v težki atmosferi, ki spremlja njegove slike. To temno vzdušje še posebej močno podčrta težki, svinčeno-modri oblaki, ki kot mora pritiskajo na pokrajino in jo zavijajo v svoj molk.

Poglavje zase so Zornikova tihožitja in portreti. Pri prvih se čuti močan naslon na van Gogha, pointa so notranje dinamike in vitalnosti, v barvni skali pa skrajno skopli, čeprav so barve krepke, izrazite. Njegove »Sončnice« in »Perunike« soddajo najboljše, kar doslej slovenska upodabljalova umetnost tovrstnega premora, medtem ko se mi zdi »Kokoš« le bolj svojevrstna in zanimiva študija, kot pa dognana umetnina.

Portreti kažejo velik smisel za psihološko razčlenbo značaja, izdelani so skrbno in z velikim znanjem. Odlikuje jih nekaka zadržanost, ki da več slutiti kot pa pove. Oblikovno se

barvni skali pa skrajno skopli, čeprav so barve krepke, izrazite. Njegove »Sončnice« in »Perunike« soddajo najboljše, kar doslej slovenska upodabljalova umetnost tovrstnega premora, medtem ko se mi zdi »Kokoš« le bolj svojevrstna in zanimiva študija, kot pa dognana umetnina.

Portreti kažejo velik smisel za psihološko razčlenbo značaja, izdelani so skrbno in z velikim znanjem. Odlikuje jih nekaka zadržanost, ki da več slutiti kot pa pove. Oblikovno se

Po Nikoli Tesli so dobile ime znanstvene ustanove, muzeji, strokovne revije, društva in ulice, postavljamo mu spomenike, o Tesli pišemo, Tesle se spominjamo. Vse to je skromno priznanje njegovega dela, s katerim je storil človeštvu neprecenljivo uslugo. Zda gre za to, ali bo elektrotehnična enota dobila po njem ime, kakor se imenujejo enote amper, volt, om, weber, farad itd. po veljiki francoski, italijanski, angleški in ameriški fiziki. O tem vprašanju razpravljajo zdaj naši in tuji znanstveniki. O njem so govorili tudi na zasedanju izvedenec tehnične odbora mednarodne elektrotehnične komisije.

Zadnje zasedanje mednarodne elektrotehnične komisije je bilo od 22. junija do 1. julija v Optatiji in se ga je udeležilo nad 300 delegatov iz 17 dežel. To je bilo

v njih slikar tesneje naslanja na tradicijo, kot pa v ostalih slikah. Posebno dobro je karakterizirana »Tasča«. Avtoportret pa je v primeri z njo kar nekaj konvencionalno okoren.

Razstava, na kateri je Klavdij Zornik prikazal delo zadnjih treh let, kaže, da se je med našimi slikarji uveljavila nova, krepka in izvirna umetniška narava, ki zaradi svojega talenta in umetniškega poštenja še mnogo obeta.

Ivan Stopar

Bodo podelili Tesli veliko priznanje?

Prvo zasedanje te malone 50 let stare mednarodne organizacije v naši državi in za naše znanstvenike prvo, ki so se ga udeležili kot delegati. Do letošnjega leta nismo imeli svojega nacionalnega odbora. Ustanovili smo ga letos februarja in zato je bilo zasedanje v Optatiji tem pomembnejše. Prihodnje leto bo za to mednarodno organizacijo jubilejno, ker bo minilo 50 let, odkar so največji znanstveniki in elektrotehnični strokovnjaki ustanovili to komisijo.

Profesor ing. Pavle Miljanec je v pogovoru z novinarji rekel, da je zadovoljen, da je naša država zastopana v tej komisiji in ta so v zunanem svetu spoznali, da lahko mi, Jugoslavlani, rešujemo znanstvena in tehnična vprašanja mednarodnega obsega, kakor jih rešujejo znanstveniki in strokov-

njaki drugih narodov. Kolikšno pozornost so posvetili tuji strokovnjaki naši deželi tudi v tehničnem pogledu, kaže sklep, da bo naš delegat z ameriškim posebej proučil vprašanje tako imenovane reaktivne sile z znanstvenega in praktičnega gledišča. Prof. ing. Miljanec zastopa našo državo v odboru, ki se ukvarja z elektrotehničnimi in magnetičnimi enotami. Ta odbor naj odloči tudi o vprašanju, ali bo elektromagnetna enota dobila ime po Tesli. Gre za magnetično indukcijo, katere enota še nima posebnega imena in jo označujejo z drugimi enotami.

Predlog, naj bi dobila ta enota ime po Tesli, je sprožil francoski znanstvenik Daries, član francoske Akademije znanosti. O tem predlogu bodo razpravljali vsi nacionalni odbori. Na nacionalni odbor bo storil vse, kar je v njegovih močeh, da bo do prihodnjega zasedanja v Philadelphiji za sklep o tem za nas pomembnem vprašanju vse pripravljeno. To bi bil največji spomenik Nikoli Tesli.

Slovenija v londonski reviji

V letošnjem, 31. letniku (števil. 77), znanstvene revije »The Slavonic and East European Review«, ki jo pod vodstvom znanega W. K. Matthews izdaja londonska univerza, je izšla tudi izbrana razprava profesorja ljubljanske Akademije za glasbo dr. Cvetka z naslovom »Jacobus Gallus and His Music«. V isti številki je tudi spominski članek o pokojnem Franu Ramovžu.

Šport in telesna vzgoja

DRŽAVNO MLADINSKO PRVENSTVO V SKOKIH V VODO

Premoč Naprijedovih skakalcev

Ljubljana, 29. julija. — Danes se je pričelo mladinsko prvenstvo države v skokih v vodo. Nastopilo je 15 tekmovalcev s 3 m deske. Nastopili so samo trije klubi in sicer: Naprijed iz Zagreba, Zvezdica iz Ljubljane in Zvezdica iz Ljubljane. Najboljše ekipo ima Naprijed, saj imajo na prvi in drugi mestu. Pri skokih je bil Zagrebčan Novak za razred boljši od drugih. Pri Ljubljancih je prisotnost Jazne Dobrine, kateri je v minulim treningom dosegel četrto mesto.

Rezultati: 3 m deska — moški: 1. Novak (Naprijed) 67,03; 2. Kufinec (Naprijed) 54,51; 3. Lasič (Zvezdica) 46,66; 4. Dobrin (Ljubljana) 47,48; 5. Stojilj (Zvezdica) 47,48.
3 m — ženske: 1. Ibrkić (Naprijed) 24,23; 2. Rubinić (Zvezdica) 20,77; 3. Peršić (Zvezdica) 20,77; 4. Peršić (Naprijed) 16,95. —er.

Plavalne tekme v Idriji

Z obnovitvijo rudniškega jezera pri Kobilju je nastalo majhno jezero, ki tudi sedaj pridno služi kot mesto za kopanje. Preteklo nedeljo je »Partizan« organiziral plavalne tekme. Med mladimi mladinkami je zmagala Breda Bevk, med mladimi mladinci Ivan Cibej, med članicami Desi Rupnik, med mladinci pa Jernej Jeršin. Pri skokih so zmagali Leskovec, Rupnikova, Jereb, Miklavčičeva, B. Rupnik in Grum. Za zaključek so tekmovali na 300 m dolgi progi, kjer je zmagal Franc Flander z velikim naskokom.

KRATKE VESTI

V Močeniški Dragi je bilo zaključeno državno prvenstvo v jadranju, ki je trajalo tri dni. Po zelo ostrih borbah je bil prvi član jadranske družbe »Star« iz Ljubljane Bruno Gašparović, drugi Giovanni Zetto, član družbe »Jadrski« iz Kopra, tretji pa Pietro Zetto, član istega društva.

Na mednarodnem nogometnem turnirju v glavnem mestu Venezuele je španski klub Barcelona premagal italijansko Romo z 1:0.

Svetovni prvak v sablji je postal Madžar Kovacs, ki je dosegel sedem zmag.

Dinamo bo 15. in 16. avgusta nastopil na mednarodnem nogometnem turnirju na Dunaju. Razen njega bodo sodelovali Schalke 1904, Austria in Rapid. Prvega dne turnirja bo igral Dinamo proti klubu Austria.

PARIZ — Švedska plavalna štafeta 4x100 m mešano ni uspela, da po prvi svetovni rekord na tej progi, ki ga je 13. maja letos dosegla štafeta 52 s 2:24,0. Švedi, ki so pred Rusi dosegli svetovni rekord z rezultatom 4:37,8 so preplaval progo v 4:31,1.

O'Kelly ponovno prvak Belgije

Na zadnjem prvenstvu Belgije je v zaključnem turnirju med 10 udeležencev ponovno zmagal mednarodni mojster O'Kelly de Galloway, ki je nabral 7,5 točk iz 9 možnih. Sledijo: Van der Smissen 7, Samy Rubinstein (mlajši) 6,5, Samy Rubinstein (starejši) 6,5, Dunkelblum in Lemaire 5 itd.

ZMAGA ATLETOV ŽELEZNIČARJA V TUJINI

V ponedeljek zvečer so se vrnili v Ljubljano atleti ljubljanskega železničarja, ki so v soboto in nedeljo gostovali v Kapfenbergu v Avstriji. Sprva je bil predviden dvoboj z reprezentanco delavskih društev »Sp. Stajerske« nastopili pa so tudi člani »Krieketa« iz Dunaja.

Klub veliki vročini so bili na turnirju doseženi zelo dobri rezultati, saj je bila konkurenca prav močna. Atletske naprave pa odlične. Zanimivo je, da v Kapfenbergu, ki je majhno mesto in šteje le 22.000 prebivalcev, zelo skrbijo za šport. Gradijo tudi obsežne športne naprave.

Najbolje borbi sta bili v teku na 2000 m, kjer je član Krieketa Dietmer dosegel nov avstrijski mladinski rekord, in na 1500 m, kjer je zmagal Špacapan. Hafner je dosegel letošnji najboljši čas med mladinci C. Pojemben je rezultat Borštinarja, ki je v daljini (6,81), a katerim je dosegel nov jugoslovanski mladinski rekord.

Član železničarja so zmagali na 110 m z ovirami, na 100 m, na 1500 m in 4x100 m v skoku v višino in daljino ter v metu krogla, metlom

NAMIZNI TENIS

Zadnji nastopi Dolinarja in Harangoza v Argentini

Buenos Aires, 29. julija. — Sinoči sta v Buenos Airesu jugoslovanska namizniška igralca odigrala svoje zadnje tekme v Argentini. Dolinar je premagal Delaticha 21:14, 21:13, 21:16. Harangoza pa Rosochica 21:10, 21:9, 21:13. V igri dvojice sta Dolinar in Tarufo premagala Harangoza in Cosentina 16:21, 21:13, 21:17. Harangoza in Dolinar bosta odpovala iz Argentine v Čile.

V Budimpešti sta pred 30.000 gledalci tekmovali atletski reprezentanci Madžarske in CSR. Madžari so zmagali v tekmovalju moških ekip s 109:101, pri ženskah pa z 62:50.

BRANIK V KRIZI

Nogometaši mariborskega Branika so v tekmovalju za vstop v II. zvezno ligo doživeli vrsto neuspehov in precej razočarali svoje številne simpatizirce. Sicer vsi upi za vstop v višji razred niso izpolnjeni (zadostuje jim le 1 točka v nedeljski tekmi proti Tekstilcu v Vardodini), slabega vstisa z zadnjih tekem pa tudi s tem morebitnim uspehom v Vardodini ne bodo mogli izbristati.

KJE SO VZROKI SLABE FORME BRANIKA?

Zgodi se tudi najboljšim moštvom, da jim na tekmal enostavno »ne gre«. Pravimo, da so v krizi. Tudi Branik je trenutno v takšnem položaju. Razen tega je prišlo v klub pred kratkim do velikih nesoglasij med igralci in odborniki ter je zavedo šele z energičnim ukrepom razčistila upravo društva.

In še nekaj je, kar je težje razumljivo: trener Dragičević se pritožuje, da se igralci zelo neredno udeležujejo treningov. Priporočamo nam je, da jih je v zadnjem času na treningih redko kdaj več kot 8. Vprašujemo se ali je to resnost igralcev? Nogometna kolektiva, ki se bori za vstop v II. zvezni razred? Nekateri igralci tudi treningov ne jemljejo resno. Postava moštva je za vsako tekmo drugačna in so prav v zadnjih nastopih preizkušali »vse« noveosti.

V nedeljski tekmi proti Šibeniku je kričel Gašček nastopil celo kot srednji napadalec, kar pa se nikakor ni obneslo. Popolnoma razumljivo! Saj tudi od tenorja ne moremo pričakovati, da bo pel bas! In še to! Vsak laik je po prvih minutah tekme opazil, da Gajski novo mesto nikakor ne leži in da prav pošteno »pne« Pa se ni navel človek, ki bi do »plava«. Pa se ni navel napaka. Pomanjkljivo je tudi tehnično znanje igralcev: obvladovanje žoge, precizno dodajanje in odklavljanje. Tudi taktično se moštvo ne zna prilagoditi igri nasprotnika.

Ze prej smo omenili nedisciplinijo in pomanjkanje resnosti igralcev. Manjka pa tudi sreča in ljubezni do kluba.

KAJ MENIJO BRANIKOVCI O II. ZVEZNI LIGI?

Ze od začetka so bili proti enotni ligi, ki bo izredno obremenjevala sodelujoče klube.

Ze prej smo omenili nedisciplinijo in pomanjkanje resnosti igralcev. Manjka pa tudi sreča in ljubezni do kluba.

ŠAH

Velemojster Gligorić je sprejel pismo povabila, naj se udeleži manjšega turnirja, ki se bo začel konec decembra v Cotteborgeu. Razen njega, ki bi bil edini tuji mojster, bodo nastopili vsi najboljši švedski šahisti na čelu s Stahlbergom. Po turnirju bi odšel na večjo turnirjo po Švedski. Ni znano, ali bo naš velemojster vabilo sprejel.

Plavalke znanega pariškega kluba »Racing«, ki bodo gostovali v različnih mestih nam bodo omogočile, da se seznanimo s to novo plavalno panogo. V Ljubljani bodo nastopile plavalke Racinga 31. julija in 1. avgusta zvečer ob 20.30 na Kolesiji. Razen plavalnega baleta bo 14 Francozinja plavalo v vseh treh osnovnih plavalnih slogih. V tem moštvu so tudi nekatere slavne francoske plavalke.

Monique Berlioux, najboljša francoska plavalka v hrbtenem slogu, je že 14 let neprestano francoski prvak na 100 m hrbtno (od 1938 do 1952). Hkrati je tudi mednarodna prvakinja Anglije, Nizozemske, Belgije in Jugoslavije. V naši državi je gostovala že 1951 na dvoboju Francija-Jugoslavija v Zagrebu, tri dni kasneje pa je na mednarodnem prvenstvu Jugoslavije v Ljubljani z lahkoto osvojila prvo mesto. Takrat je imela že trideset let in bogato športno kariero za seboj, tako da je našim novinarjem izjavila, da je bil tisti ojen zadnji tekmovalni nastop v življenju. In resda potem 1952. ni več nastopala, vse do francoskega prvenstva v Parizu avgusta 1952. Berliouxova namreč ni mogla biti kos številnim prošnjam svojih športnih prijateljev.

Triglav s severno steno

Uprava

»LJUDSKE PRAVICE - BORBE«

Zakaj so planinski tabori?

Pri organiziranju medrepubliškega tabora planincev in proslave 60-letnice slovenske planinske organizacije, ki bo v dnevi od 1. do 3. avgusta letos v Vratih pod Triglavom, smo se vprašali, zakaj so taki tabori potrebni in čemu naj služijo. Pogosto so se slišale celo opazke, da gre v takih primerih samo za doseg finančnih uspehov in da sta planjevanje in krokanje glavni del taborov. Vsa ta vprašanja in podobne pikre opazke kažejo, da posamezniki ne ločijo, kaj je dobro in kaj slabo.

Slovenija je pretežno gorata dežela in je zato razumljivo, da smo Slovenci planinci in da se naša planinska dejavnost kaže v vseh svojih vidih: v alpinistiki, gorništvu, izletništvu in v visokogorskem smučarstvu.

Po osvoboditvi je slovenska planinska dejavnost dosegla velik razmah, ki je deloma škodoval njeni kvaliteti. Nastale negativne posledice so planinska društva delno odpravila z vzgojnim delom, ki je uspevalo zlasti tam, kjer so društva organizirala pogoste izlete in kjer so te vodili izkušeni, razgledani in moralno neoporečni planinci. Planinske organizacije v nekaterih republikah se

še danes borijo z osnovnimi vprašanji planinske dejavnosti in pogosto nimajo med taborništvom in izletništvom. Dolžni smo, da jim s svojimi izkušnjami pomagamo pri ustvarjanju pogojev za nadaljnji razvoj gorništvu in alpinizmu.

Namen planinskih taborov je, da vsem prijateljem gora, povprečnim in divjim planincem, gore približamo, da jih usmerjamo po poteh, katerim bodo s svojimi fizičnimi in moralnimi silami kos in da jim vcepjamo vse moralne vrline pravega gornika.

Po zamisli organizatorjev bo tabor v Vratih to tudi potrdil. Na taboru v Vratih bo za vse veliko doživljeno, ko bodo gledali Triglavsko severno steno, ožarjeno s tisočimi raketi in z umetnimi ognji. Nastopi pevcev, folklornih skupin z gorenjskimi plesni in predvajanja kratkih planinskih filmov, bodo razveselila vsakogar. Zbor planincev in podelitev častnih znakov najbolj zaslužnim bosta nedvomno veliko priznanje najzmožnejšim. Z odkritjem spomenika padlim planincem v NOB bo zaključen nedeljski program. Slediti bodo skupinski izleti v vse smeri in alpski skupinski vzponi v navezavi najboljših slovenskih alpinistov. Naslednji dan bo odkritje spomenika pesniku Julijanki Alp Kugyju, čigar velike zasluge pri odkrivanju lepote slovenskih gor so neprecenljive. Slediti bo še ogled planinske razstave v Trenti.

Nerešeno je le vprašanje planjevanja. To razvado so nekateri zamenjali za razvado, ki je skupaj s favorizirano Sausgruberjem zasedel drugo in tretje mesto za zmagovalcem Kirschbaumom.

Rezultati so naslednji: posamezniki: 1. Kirschbaum (Zah. Nemčija) 330,1 točk; 2. in 3. Milan Zadel (Jugoslavija) in Sausgruber (Avstrija) 335,3 točke. Moštveni rezultati: 1. Avstrija 1020,6 točk; 2. Vzhodna Nemčija 1059,4; 3. Zahodna Nemčija 1112,6; 4. Jugoslavija 1241,0; 5. Francija 1378,4.

Pretekli četrtek so odigrali člani SD Doboj (BIH), ki potujejo kot člani Posuške zveze po Sloveniji, tekmo z mladinci TD »Partizan« Postojna. Zmagali so z rezultatom 64:56 (33:24).

M. A.

OBVESTILO

DRŽAVNEGA SEKRETARIATA ZA NARODNO OBRAMBO

Delo za podeljevanje PARTIZANSKE SPOMENICE 1941

je prenehalo 31. decembra 1952. — V tej zadevi so bile izdane pravomočne rešitve in z 31. julijem 1953 preneha vsako dopisovanje in dajanje pojasnil.

Pisarna Arhiva partizanske spomenice 1941 je prenehala z delom in po tem roku obvešča vse prizadete, da Državni sekretariat za narodno obrambo v bodoče ne bo jemal v pretes niti odgovorjal na vprašanja, prošnje in pritožbe v zvezi s podelitvijo partizanske spomenice 1941.

Iz Državnega sekretariata za narodno obrambo 3003-1-1

»Da, niso pa mogli kar meni nič tebi nič vdreti v sobo vašega osebnega sluge, da bi odvlekli Johanna Wolffa in ga vrgli v Norwich Castle ali kako drugo ječo,« je pripomnil Seaman. »Najbolj pa me skrbi v zvezi z Wolffom to, da je njegova ugrabitev nekaj, česar mi ne razumemo. Saj imamo mnogo enako dobrih in celo še boljših ljudi kakor je Johann Wolff, in čas, ko smo jih lahko uporabili, je minil. Vi ste zdaj naše veliko upanje, Dominey.«

»Torej lahko z začetkom kmalu računamo?« Seaman je navdušeno popil izdaten požirek renskega s slatino. »Kmalu,« je odgovoril svečano. »Dvoma o tem sploh nikoli ni bilo. Tudi če bi Rusija ustavila mobilizacijo, tudi če bi se vsi srbski državniki na kolenih in z vrvjo okrog vratu priplazili na Dunaj, ne bi nič pomagalo. Znak je že dan. Vsa Nemčija je podobna velikanskemu vojaškemu taborišču. Vojna se bo začela natanko dvanaest mesecev pred rokom, ki so ga bile določile naše najvišje oblasti, toda prilžnost je preveč ugodna, preveč zapeljiva, da bi odlašali. Konec avgusta bomo v Parizu!«

»To je res važna novica!« je zamrmral Dominey in se za hip ustavil pred odprtim oknom.

»V najvišjih krogih so me lepo sprejeli,« je nadaljeval Seaman. »Vi in jaz sva na začetku seznama tistih, ki jih čakajo bogate nagrade. Njegovo veličanstvo popolnoma odobrava, da nočete izkoristiti njegovega dovoljenja in se oženiti s princeso Eiderstrom. Von Ragastein se je pravilno odločil!« je rekel cesar.

»To niso dnevi za poroke, to so najpomembnejši dnevi, ki jih je kdaj doživel svet, dnevi rojstva velikega cesarstva, najmočnejšega, odkar so nastali kontinenti in odkar gledajo zvezde na svet. To so besede našega vzvišenega vladarja. V njegovih očeh je največja stvar iti naravnost proti cilju. Vi ste šli naravnost proti

cilju v nasprotju z mojim nasvetom, v nasprotju s Ternilhofovim nasvetom. Za to boste nagrajeni.«

Seaman je počasi končal večerjo in sluga je pospravil z mize. Seaman in Dominey sta spet ostala sama. Seaman je s cigaro med zobni pihal pod strop goste kolobarčke dima in kdaj pa kdaj zamahnil z njo, da bi svoje besede poudaril.

»Von Ragastein,« je dejal, »naša dežela je velika. Ustvarili bomo veliko cesarstvo. Nocoj mislim samo na velike stvari. Za vas imam cel seznam navodil, z mnogimi podrobnostmi. Toda to lahko še počaka. Govoriva o bodočnosti naše domovine, o veliki in slavni usodi najmočnejšega naroda, kar jih je kdaj dobilo pravico vladati svetu.

Morda boste pomislili, da je Nemčija zdaj vznemirjena. Niti najmanj! Vsakemu so določili in pojasnili njegovo nalogo. Vsak izmed nas gre v vojno kot močan del velikanskega stroja. Vsak polk pozna svojo postajo, vsak komandant baterije svoj položaj, vsak general svojo natančno črto napada. Preskrba, uniforme, bolnišnice, vsaka enota, ki si jo lahko mislite, vsem je pot do najmanjše podrobnosti izračunana.«

»Najbrž so mu sledili do moje hiše,« je pripomnil Dominey.

GLASBENO-PLAVALNA REVIIJA

Nastopilo bo 14 plavalk pariškega Racinga

V petek ob 20.30 na Kolesiji

Plavalke znanega pariškega kluba »Racing«, ki bodo gostovali v različnih mestih nam bodo omogočile, da se seznanimo s to novo plavalno panogo. V Ljubljani bodo nastopile plavalke Racinga 31. julija in 1. avgusta zvečer ob 20.30 na Kolesiji. Razen plavalnega baleta bo 14 Francozinja plavalo v vseh treh osnovnih plavalnih slogih. V tem moštvu so tudi nekatere slavne francoske plavalke.

Monique Berlioux, najboljša francoska plavalka v hrbtenem slogu, je že 14 let neprestano francoski prvak na 100 m hrbtno (od 1938 do 1952). Hkrati je tudi mednarodna prvakinja Anglije, Nizozemske, Belgije in Jugoslavije. V naši državi je gostovala že 1951 na dvoboju Francija-Jugoslavija v Zagrebu, tri dni kasneje pa je na mednarodnem prvenstvu Jugoslavije v Ljubljani z lahkoto osvojila prvo mesto. Takrat je imela že trideset let in bogato športno kariero za seboj, tako da je našim novinarjem izjavila, da je bil tisti ojen zadnji tekmovalni nastop v življenju. In resda potem 1952. ni več nastopala, vse do francoskega prvenstva v Parizu avgusta 1952. Berliouxova namreč ni mogla biti kos številnim prošnjam svojih športnih prijateljev.

Rezultati so naslednji: posamezniki: 1. Kirschbaum (Zah. Nemčija) 330,1 točk; 2. in 3. Milan Zadel (Jugoslavija) in Sausgruber (Avstrija) 335,3 točke. Moštveni rezultati: 1. Avstrija 1020,6 točk; 2. Vzhodna Nemčija 1059,4; 3. Zahodna Nemčija 1112,6; 4. Jugoslavija 1241,0; 5. Francija 1378,4.

Pretekli četrtek so odigrali člani SD Doboj (BIH), ki potujejo kot člani Posuške zveze po Sloveniji, tekmo z mladinci TD »Partizan« Postojna. Zmagali so z rezultatom 64:56 (33:24).

M. A.

OBVESTILO

DRŽAVNEGA SEKRETARIATA ZA NARODNO OBRAMBO

Delo za podeljevanje PARTIZANSKE SPOMENICE 1941

je prenehalo 31. decembra 1952. — V tej zadevi so bile izdane pravomočne rešitve in z 31. julijem 1953 preneha vsako dopisovanje in dajanje pojasnil.

Pisarna Arhiva partizanske spomenice 1941 je prenehala z delom in po tem roku obvešča vse prizadete, da Državni sekretariat za narodno obrambo v bodoče ne bo jemal v pretes niti odgovorjal na vprašanja, prošnje in pritožbe v zvezi s podelitvijo partizanske spomenice 1941.

Iz Državnega sekretariata za narodno obrambo 3003-1-1

»Da, niso pa mogli kar meni nič tebi nič vdreti v sobo vašega osebnega sluge, da bi odvlekli Johanna Wolffa in ga vrgli v Norwich Castle ali kako drugo ječo,« je pripomnil Seaman. »Najbolj pa me skrbi v zvezi z Wolffom to, da je njegova ugrabitev nekaj, česar mi ne razumemo. Saj imamo mnogo enako dobrih in celo še boljših ljudi kakor je Johann Wolff, in čas, ko smo jih lahko uporabili, je minil. Vi ste zdaj naše veliko upanje, Dominey.«

»Torej lahko z začetkom kmalu računamo?« Seaman je navdušeno popil izdaten požirek renskega s slatino. »Kmalu,« je odgovoril svečano. »Dvoma o tem sploh nikoli ni bilo. Tudi če bi Rusija ustavila mobilizacijo, tudi če bi se vsi srbski državniki na kolenih in z vrvjo okrog vratu priplazili na Dunaj, ne bi nič pomagalo. Znak je že dan. Vsa Nemčija je podobna velikanskemu vojaškemu taborišču. Vojna se bo začela natanko dvanaest mesecev pred rokom, ki so ga bile določile naše najvišje oblasti, toda prilžnost je preveč ugodna, preveč zapeljiva, da bi odlašali. Konec avgusta bomo v Parizu!«

»To je res važna novica!« je zamrmral Dominey in se za hip ustavil pred odprtim oknom.

»V najvišjih krogih so me lepo sprejeli,« je nadaljeval Seaman. »Vi in jaz sva na začetku seznama tistih, ki jih čakajo bogate nagrade. Njegovo veličanstvo popolnoma odobrava, da nočete izkoristiti njegovega dovoljenja in se oženiti s princeso Eiderstrom. Von Ragastein se je pravilno odločil!« je rekel cesar.

»To niso dnevi za poroke, to so najpomembnejši dnevi, ki jih je kdaj doživel svet, dnevi rojstva velikega cesarstva, najmočnejšega, odkar so nastali kontinenti in odkar gledajo zvezde na svet. To so besede našega vzvišenega vladarja. V njegovih očeh je največja stvar iti naravnost proti cilju. Vi ste šli naravnost proti

cilju v nasprotju z mojim nasvetom, v nasprotju s Ternilhofovim nasvetom. Za to boste nagrajeni.«

Seaman je počasi končal večerjo in sluga je pospravil z mize. Seaman in Dominey sta spet ostala sama. Seaman je s cigaro med zobni pihal pod strop goste kolobarčke dima in kdaj pa kdaj zamahnil z njo, da bi svoje besede poudaril.

»Von Ragastein,« je dejal, »naša dežela je velika. Ustvarili bomo veliko cesarstvo. Nocoj mislim samo na velike stvari. Za vas imam cel seznam navodil, z mnogimi podrobnostmi. Toda to lahko še počaka. Govoriva o bodočnosti naše domovine, o veliki in slavni usodi najmočnejšega naroda, kar jih je kdaj dobilo pravico vladati svetu.

Morda boste pomislili, da je Nemčija zdaj vznemirjena. Niti najmanj! Vsakemu so določili in pojasnili njegovo nalogo. Vsak izmed nas gre v vojno kot močan del velikanskega stroja. Vsak polk pozna svojo postajo, vsak komandant baterije svoj položaj, vsak general svojo natančno črto napada. Preskrba, uniforme, bolnišnice, vsaka enota, ki si jo lahko mislite, vsem je pot do najmanjše podrobnosti izračunana.«

»Najbrž so mu sledili do moje hiše,« je pripomnil Dominey.

GLASBENO-PLAVALNA REVIIJA

Nastopilo bo 14 plavalk pariškega Racinga

V petek ob 20.30 na Kolesiji

Plavalke znanega pariškega kluba »Racing«, ki bodo gostovali v različnih mestih nam bodo omogočile, da se seznanimo s to novo plavalno panogo. V Ljubljani bodo nastopile plavalke Racinga 31. julija in 1. avgusta zvečer ob 20.30 na Kolesiji. Razen plavalnega baleta bo 14 Francozinja plavalo v vseh treh osnovnih plavalnih slogih. V tem moštvu so tudi nekatere slavne francoske plavalke.

Monique Berlioux, najboljša francoska plavalka v hrbtenem slogu, je že 14 let neprestano francoski prvak na 100 m hrbtno (od 1938 do 1952). Hkrati je tudi mednarodna prvakinja Anglije, Nizozemske, Belgije in Jugoslavije. V naši državi je gostovala že 1951 na dvoboju Francija-Jugoslavija v Zagrebu, tri dni kasneje pa je na mednarodnem prvenstvu Jugoslavije v Ljubljani z lahkoto osvojila prvo mesto. Takrat je imela že trideset let in bogato športno kariero za seboj, tako da je našim novinarjem izjavila, da je bil tisti ojen zadnji tekmovalni nastop v življenju. In resda potem 1952. ni več nastopala, vse do francoskega prvenstva v Parizu avgusta 1952. Berliouxova namreč ni mogla biti kos številnim prošnjam svojih športnih prijateljev.

Rezultati so naslednji: posamezniki: 1. Kirschbaum (Zah. Nemčija) 330,1 točk; 2. in 3. Milan Zadel (Jugoslavija) in Sausgruber (Avstrija) 335,3 točke. Moštveni rezultati: 1. Avstrija 1020,6 točk; 2. Vzhodna Nemčija 1059,4; 3. Zahodna Nemčija 1112,6; 4. Jugoslavija 1241,0; 5. Francija 1378,4.

Pretekli četrtek so odigrali člani SD Doboj (BIH), ki potujejo kot člani Posuške zveze po Sloveniji, tekmo z mladinci TD »Partizan« Postojna. Zmagali so z rezultatom 64:56 (33:24).

M. A.

OBVESTILO

DRŽAVNEGA SEKRETARIATA ZA NARODNO OBRAMBO

Delo za podeljevanje PARTIZANSKE SPOMENICE 1941

je prenehalo 31. decembra 1952. — V tej zadevi so bile izdane pravomočne rešitve in z 31. julijem 1953 preneha vsako dopisovanje in dajanje pojasnil.

Pisarna Arhiva partizanske spomenice 1941 je prenehala z delom in po tem roku obvešča vse prizadete, da Državni sekretariat za narodno obrambo v bodoče ne bo jemal v pretes niti odgovorjal na vprašanja, prošnje in pritožbe v zvezi s podelitvijo partizanske spomenice 1941.

Iz Državnega sekretariata za narodno obrambo 3003-1-1

»Da, niso pa mogli kar meni nič tebi nič vdreti v sobo vašega osebnega sluge, da bi odvlekli Johanna Wolffa in ga vrgli v Norwich Castle ali kako drugo ječo,« je pripomnil Seaman. »Najbolj pa me skrbi v zvezi z Wolffom to, da je njegova ugrabitev nekaj, česar mi ne razumemo. Saj imamo mnogo enako dobrih in celo še boljših ljudi kakor je Johann Wolff, in čas, ko smo jih lahko uporabili, je minil. Vi ste zdaj naše veliko upanje, Dominey.«

»Torej lahko z začetkom kmalu računamo?« Seaman je navdušeno popil izdaten požirek renskega s slatino. »Kmalu,« je odgovoril svečano. »Dvoma o tem sploh nikoli ni bilo. Tudi če bi Rusija ustavila mobilizacijo, tudi če bi se vsi srbski državniki na kolenih in z vrvjo ok

NAROCILNICA

Podpisani _____, kraj _____
 ulica _____, pošta _____ naročam

»Ljudsko pravico - Borbo« in prosim, da mi jo začnete z _____
 redno pošiljati.

Naročnino bom nakazal po položnici, katero priložite prvi številki, oziroma jo
 bom plačal po inkasantu.

Datum _____

Podpis: _____

Odrežite to nam pošljite!

DNEVNE NOVICE

Poziv vsem prekmorskim borcem.
 V okviru priprav za proslavo deset-
 letnice ustanovitve primorskih brigad
 pozivamo vse borce navedenih enot:
 I. I., II., III., IV. in V. prekmorske

V soboto dne 1. avgusta 1953
 otvoritev
 GOSPODARSKO RAZSTAVE
 V DOMZALAH

brigade; 2. tankovskih brigad, ki so
 prišle iz Italije; 3. artilerijske bri-
 gade; 4. minometalskega bataljona;
 5. pripadnike aviacije, veže itd.;
 6. vse pripadnike delovnih enot, ki
 so na kakršni koli način in kjerkoli
 sodelovali za NOVJ, n. pr. v Italiji,
 Siciliji, Sardiniji, Korzi, Franciji,
 Sev. Afriki itd., da se prijavijo pri-

Vremensko poročilo

hidrometeorološke službe LRS
 Stanje dne 29. julija 1953 ob 7. uri:
 Iz Zahodne Evrope se počasi blizu
 padavinsko območje, ki bo le danes
 ponoči vplivalo na vreme pri nas.

Danes je v Sloveniji delno oblačno
 vreme. Drugod v Jugoslaviji pa pre-
 težno jasno vreme. Temperature ob
 7. uri so bile od 22°C na severnem
 Jadranu do 27°C na južnem Jadranu.
 V Kopru je bila temperatura morja
 23°C.

Napoved za četrtek, dne 30. julija
 1953: Pretežno lepo vreme z delno
 oblačnostjo. Zjutraj po kotlinah me-
 gla. Temperatura ponoči do 12°C,
 podnevi do 30°C.

pravilnim odborom na sedežu svo-
 jega okraja zaradi sodelovanja na
 omenjeni proslavi, ki bo od 5. do 6.
 septembra t. l. na Okroglici pri Go-
 rici. — Podrobna navodila bodo ob-
 javljena v dnevnem in lokalnem
 tisku, preko radia, kakor tudi po
 občinah. — Pripravljani odbor za na-
 vedene enote v Postojni.

Nov turistični vodnik. Pod to
 glavo je priobčila TZS v 8. številki
 svojega glasila »Turistični vestnik«,
 da je pravkar izšel vodnik »R. Badju-
 ra: Izbrani izleti po Gorenjskem,
 Goriškem, Notranjskem, Dolenjskem

Nad 100 razstavilcev iz okra-
 ja Ljubljana okolica s pod-
 ročja industrije, obrti, trgovine
 in gostinstva.

In Zasavju, ki sta ga izdali Državna
 založba Slovenije in Turistična zveza
 Slovenije, založila pa ga je DZS.
 Pomotoma pa je bilo dodano: Cena
 240 din namesto 250 din.

DANES IN JUTRI
KINO

KINO »UNION«: Ameriški barvni film
 »Onstran Missourija«. Tednik. Pred-
 stavi ob 18. in 20. uri.

KINO »KOMUNA«: Ameriški film »Za-
 deva Paradine«. Tednik. Predstavi
 ob 18. in 20. uri.

KINO »SLOGA«: Ameriški film »Afer-
 na na Trinidadu«. Tednik. Predstavi
 ob 18. in 20. uri. Prodaja vstopnic
 v vseh treh kinematografih od
 17. ure dalje.

KINO »TIVOLI«: Ameriški barvni
 film »Onstran Missourija«. Tednik.
 Predstava ob 20.30 uri.

LEJNI KINO »BEŽIGRAD«: Ameriški
 film »Zadeva Paradine«. Tednik.
 Predstava ob 20.30 uri. Prodaja
 vstopnic v obeh kinematografih
 eno uro pred pričetkom predstave.

KINO »SISKA«: Italijanski film »Sa-
 njala sem o raj«. Tednik. Pred-
 stavi ob 18. in 20. uri. Prodaja
 vstopnic od 17. ure dalje.

KINO »TRIGLAV«: Zaprti!

KINO »SLOGA«: Zaprti!

LEJNI KINO »DOM MILICE«: Fran-
 coski film »Pariz poje«.

CELJE — »UNION«: Ameriški film
 »Carrie«.

CELJE — »DOM« in »LEJNI«: Ame-
 riški film »Roseana McCoy«.

Restavracija, zabava in ples
 na prostem.

BLEJ: Francoski film »Vsa pota pe-
 ljejo v Rim«.

KAMNIK: Slovenski film »Jara go-
 spoda«.

ZADRAVA: Francoski film »Pre-
 kleti«.

VEVCE: Angleški film »Begunec«.

DOMZALE: Nemški film »Mamljiva
 nevarnost«.

RADOVLJICA: Ameriški film »Ate-
 tacija«.

JESENICE — »RADIO« in »LEJNI«
 »SVOBODA«: Franc. film »Ustre-
 njen ob zori«. — »PLAVZ«: Ame-
 riški film »Srečanje s Franko-
 steinom«.

MURSKA SOBOTA: 30. julija: Angle-
 ski film »Encore«.

31. julija: mehiški film »En dan
 življenja«.

KRANJ — »LEJNI« »PARTIZAN«:
 Ameriški barvni film »Veliki Ca-
 ruso«. — »SVOBODA«: Italijanski
 film »Sanjala sem o raj«.

RADIO

DNEVNI SPORED ZA ČETRTEK,
 DNE 30. JULIJA 1953

5.00—7.30 Dobro jutro, dragi po-
 slušalci! (pester glasbeni spored) —
 vmes ob 5.10—5.20 Jutranja telovadba
 — 5.30—5.40 Napoved časa, poročila,
 vremenska napoved in pregled tiska
 — 6.00—6.10 Jutranja telovadba —

6.30—6.40 Napoved časa, poročila, vre-
 menska napoved in objava dnevnega
 sporeda — 7.00—7.05 Radijski koledar
 — 7.10 Mali koncert lahke glasbe —

12.30 Napoved časa, poročila in pre-
 gled dnevnega sporeda — 12.45 Za-
 bavna glasba, vmes objave — 13.00

Oddaja za žene — 13.10 Pester spored
 orkestralne in solistične glasbe — 13.50

Sportno predavanje — Drago Ulaga:
 Naša proizvodnja sportnih rekvizitov —

14.00 Nekaj poskočnih narodnih —
 14.30 Radijske reklame — 14.40 Mali
 zabavni orkestri vam igrajo — 15.00

Napoved časa, poročila in vremenska
 napoved — 15.10—15.30 Zabavna glasba,
 vmes objave — 16.00 Operni napavi —

18.30 Iz bojev naših narodov —
 Slavko Kobe: Vpad v Srbijo — 6. pro-
 letarska na Sutjeski — 18.40 Igra

godba na pihala Ljubljanske garnizije
 pod vodstvom kapetana J. Bruna —

19.00 Radijske reklame — 19.10 Za-
 bavna glasba, vmes objave — 19.30

Radijski dnevnik — 20.00 Od melodije
 do melodije — vmes ob 20.30—20.40

Domache aktualnosti — 21.00 Iz del
 skladatelja Zoltana Kodalyja (glasbe-
 na oddaja s komentarjem) — 22.00

Napoved časa, poročila in pregled
 sporeda za naslednji dan — 22.15

Plesna glasba — 22.55—23.00 Lahko noč
 — 23.00—24.00 Na valu 327.1 m: Oddaja

Radia Jugoslavija za tujino (Prenos
 iz Zagreba).

DNEVNI SPORED ZA PETEK,
 DNE 31. JULIJA 1953

5.00—7.30 Dobro jutro, dragi po-
 slušalci! (pester glasbeni spored) —
 vmes ob 5.10—5.20 Jutranja telovadba

— 5.30—5.40 Napoved časa, poročila,
 vremenska napoved in pregled tiska —

6.00—6.10 Jutranja telovadba —
 6.30—6.40 Napoved časa, poročila, vre-
 menska napoved in objava dnevnega

sporeda — 7.00—7.05 Radijski koledar
 — 7.10 Mali koncert lahke glasbe —

12.30 Napoved časa, poročila in pre-
 gled dnevnega sporeda — 12.45 Zabavna
 glasba, vmes objave — 13.00 Uredni-

kova beležnica in pionirska pošta —
 Glasba za pionirje — 13.30 V pesmi

in plesu po Jugoslaviji — 14.30 Radij-
 ske reklame — 14.40 Igra orkester

George Melachrino — 15.00 Napoved
 časa, poročila in vremenska napoved —

15.10—15.30 Zabavna glasba, vmes
 objave — 16.00 Koncert baritonista

Franca Leskoška, pri klavirju Mari-
 jan Lipovšek — 18.20 Zdravstveni

nasveti — 18.30 Slovenske narodne in
 umetne pesmi pojo naši mladinski

zbori — 19.00 Radijske reklame —
 19.10 Zabavna glasba, vmes objave —

19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Večerni
 orkestralni spored: Bedřich Smetana:

Iz čeških logov in gajev, Vasilij Mirk:
 Simfonična suita, Modest Musorgski:

Noč na Golem brdu — 21.00 Tedenski
 zunanepolitični pregled — 21.15 Pri-

„PRUGA“

TEHNIČNA POSLOVALNICA ZA PROMET Z ŽELEZNISKIM IN GRADBENIM
 MATERIALOM — Beograd, Knez Mihailova št. 50/1 (tel. 26-495, 25-716, 26-965, 23-067)

»PRUGA« oskrbuje po naročilih vsa podjetja v državi, ki polagajo industrijske tire z:
 železniškimi tračnicami (X-a, S-45a), IV-a); tračnicami za dekoviljski tir (12.5;
 9.3 kg); priborom za železniške tračnice in dekoviljski tir (tirfoni, tračniški
 žebelji, žebelji za dekoviljski tir, spojke, podložni ploščici itd. vseh vrst
 in dimenzij); okretnicami za dekoviljski tir, kretnicami za normalni, ozki in
 dekoviljski tir in pragi vseh dimenzij.

»PRUGA« daje brezplačno strokovne nasvete podjetjem v zvezi z opremo in pola-
 ganjem industrijskih tirov.

»PRUGA« prodaja po tovarniških cenah vse proizvode:
 Tovarne mostov in kretnic iz Crvenega krsta, Tovarne cementa in salonitnih
 izdelkov »15. september« iz Anhovega in Podjetja za izdelavo in montažo
 železniških varnostnih naprav »Bloksignal« iz Niša.

»PRUGA« oskrbuje po naročilih vsa železniška, gradbena in ostala podjetja v državi s:
 proizvodi črne metalurgije; ploščatim železom raznih dimenzij; črno pločevino
 0.50, 0.60, 0.75, 1, 7, 12 in 15 mm; žičnimi žebelji 60—100 mm; jekleno poltrdo
 žico 1.2 in 2.5 mm; hladno valjanimi trakovi 130×0.22 mm; bakreno žico
 30×3 mm; izolatorji VKD/10, II-76 in N-80; nosilci za izolatorje 16 in 25 mm;
 Pöschl cevni 18 in 26 mm in vijačnim blagom.

Gradbenim lesom, železniškimi pragovi, kretnicami in mostovnim materialom,
 »S« sponkami za prage, salonitom, salonitnimi vodovodnimi in kanalizacijskimi
 cevmi, salonitnimi cevmi za dimnike, metriskimi lesenimi vozički za zemljo,
 železnimi vozički za gramoz, vilami za gramoz, kakor tudi z ostalim gradbenim
 materialom.

MESTNI LJUDSKI ODBORI, INVESTITORJI!

Za vodovod in kanalizacijo vgrajuje salonitne vodovodne in kanalizacijske cevi,
 ki so dva in polkrat cenejše od litoželeznih z istimi tehničnimi pogoji in jam-
 stvom tovarne. Zahtevajte prospekte!

»PRUGA« ima široko razpredeno poslovno mrežo in svoje odjemalce po vsej državi.
 Obračajte se na »PRUGO«, ki vas bo postregla najbolje, najsolidneje in po
 najugodnejših cenah.

2959 1-1

UPRAVA ZA CESTE LR SRBIJE — BEOGRAD

bo imela dne 28. avgusta 1953 ob 11. uri

OFERTALNO LICITACIJO

za nabavo 46 parnih ali motornih valjarjev, 10—12 ton težine,
 z dobavnim rokom v letu 1954

Pogoji so na vpogled vsak delovni dan od 11.—14. ure v
 pisarni Uprave za ceste LR Srbije, Beograd, palača Albanija,
 soba št. 9-VI, telefon 27-394.

Za zainteresirana podjetja go vabljeni, da predložijo svoje
 ponudbe za celotno količino ali samo delno najdalj do
 10. ure dne 28. avgusta 1953.

2943 1-2

MARIBORSKE VESTI

DEŽURNA LEKARNA

Četrtek, 30. jul., lekarna: »Studenci«,
 Gorkova ul. 18.

Petek, 31. jul., lekarna: »Center«,
 Gosposka ul. 12.

KINO

»PARTIZAN«: 30. julija: Ameriški
 film »Rapsodija o tožnosti«.

31. julija: Ameriški film »Rapsodija
 o tožnosti«.

»UDARNIK«: 30. julija: Ameriški
 barvni film »Rudniki kralja Salo-
 mona«.

31. julija: Ameriški barvni film
 »Rudniki kralja Salomona«.

»STUDENCI«: 30. julija: Ameriški
 film »Festival Charlija Chaplina«.

31. julija: Zaprti.

»POBREZJE«: 30. julija: Ameriški
 film »Sužnja preteklosti«.

31. julija: Zaprti.

RADIO MARIBOR

Četrtek, 30. julija: 12.00—13.30 Prenos
 sporeda Radia Ljubljana — 13.00

do 13.15 Oddaja v madžarsčini —
 17.00—17.30 L. V. Beethoven: Simfonija

št. 2 v D-duru — 17.30—17.40 Poslu-
 šajte domača poročila — 17.40—18.00

Zabavna glasba, vmes objave in
 oglasi ter od 17.50—17.55 Oddaja Pla-
 ninskega društva v Mariboru — 18.00

do 23.00 Prenos sporeda Radia Ljub-
 ljana.

Petek, 31. julija: 12.00—13.30 Prenos
 sporeda Radia Ljubljana — 17.00—17.20

Poje obrtniški moški zbor, p. v. Gu-
 stava Rakusa — 17.20—17.30 Deset

minut operetne glasbe — 17.30—17.40
 Poslušajte domača poročila — 17.40

do 18.00 Zabavna glasba, vmes objave
 in oglasi — 18.00—23.00 Prenos sporeda
 Radia Ljubljana.

DROBNI OGLASI

GRADBENEGA INŽENIRJA z naj-
 manj 3-letno prakso sprejme Kom-
 binat lesne industrije »Vukman
 Krusić« — Mojkovac. Plača po
 dogovoru. Stanovanje zagotovljeno.
 Nastop takoj. 3002-1-3

KAMION »CHEVROLET KANADA«
 mali buldog, nosilnosti 25 ton, ge-
 neralno popravljen, z novo leseno
 karoserijo in rezervnim kolesom
 prodamo. Oseba in telefonska po-
 jasnila daje podjetje za promet z
 industrijskim blagom na debelo
 Ukrajine zveze Senta, tel. št. 15.
 2997-1-1

KNJIGOVODJO ali višjega knjigo-
 vodjo za vodstvo gospodarskega
 računa sprejme takoj rudnik in
 separacija azbesta »Ozen« — Bo-
 sanski Petrovo selo (Tuzlanski
 bazen). Pogoje zaposlitve dobite
 pismeno ali ustno pri gornjem na-
 slovu. 2994-1-3

UPRAVA VOJNOMEDICIN-
SKE AKADEMIJE JLA

razpisuje

NATEČAJ

za

izrednega profesorja
 epidemiologije

Pravico do natečaja imajo vse
 vojaške in civilne osebe z ustre-
 žno kvalifikacijo, ki so državljani
 FLRJ.

Prijave pošljite upravi Vojno-
 medicinske akademije JLA, Beo-
 grad, Pasteurjeva 2, najpozneje
 do 20. avgusta 1953.

Obenem s prijavo je treba pri-
 ložiti kratek dokumentiran delovni
 življenjski in objavljena strokov-
 na dela v originalu ali prepisu.

O rezultatu izbire bo kandidat
 obveščen najpozneje mesec dni po
 določenem roku za vlaganje pri-
 jav.

UPRAVA

5972 1-1

GOZDNO
GOSPODARSTVO
POSTOJNA

TELEFON št. 17 in 71

Opravlja

vsa gozdno-vzgojna
 in varstvena dela
 ter zaščito gozdov

Izdeluje

vse gozdne sortimente:
 drva, jamski les, celulozo,
 oglje, železniške prage
 itd. ter jih dobavlja po
 najnižjih dnevnih cenah

Oglejte si našo razstavo na
 razstavnem prostoru v Postojni

Lesno
industrijsko
podjetje

Postojna

Telefon 48

Obrati:
 POSTOJNA
 BELSKO
 RAVNIK
 KORITNICE
 TRNOVO
 (Ilirska Bistrica)

Proizvodi:

rezn les
 iglavcev in listavcev;
 zaboji vseh vrst;
 drva za izvoz

Prevozi z lastnimi avtomobili — Naši proiz-
 vodi so namenjeni domačemu trgu in izvozu
 — Za letni oddih se obračajte na počitniški
 dom Lesne industrije Medveja pri Lovranu